MOT I KATERTE

KENDIMÉT É TRÉTA PER ÇUNAT

PRÉJ

D. M.

ATHINE
1912

BKSH

BKSH

BKSH

BKSH

MOT I KATERTE

KENDIMÉT É TRÉTA PER ÇUNAT

PRÉJ

D. M.

BKSH

ATHÌNE
1912

BKSH

I.

MACÉJA DHÉ MINJT

Minjt gjendéshin nje hére nde nje vent shum te ngushte, Macéja po matéj t' u sulésh é t' i kllapisté, perandaj u-mblodhen nde nje skute dhé po mendonéshin,—Ç' te bâjem, thoshté mâ i madhi, qe te shpetojem nga macéja, sé do te na perpinje?!...—«Une do t' u thom sé qysh do te shpetojem nga ajò, u-pergjèq mâ i vogli. T' i lidhim macés nje cingaré te vogle ne qafe, é na qe kémi véshe te mire, do te ndegjojem cingarén (zilén) per se largu, do te futémi ndeper skuta é ashtù do te shpetojem!»

— Ky mendim âsht fort i mire, u-pergjigjen per nje gojé te gjithe minjt; po kush do t' i a lidhe macés cingarén ne qafe? É dréjta âsht qe duhét t' a bânje kete pune ai qe é tha, dométhâne, mâ i vogli! —Po ky u-hoth é tha: «Une jam i vogel é s' kam aqe guxim, po te sgjidhét nje tjater mâ i math sé une!»

Minjt u-pergjégjen nje nga nje sé te gjithevé u mungonté guximi; é ashtù macéja si i ka ndjékun kurdohére é do t' i ndjéke gjithenje.

Perralla na trégòn qe s' duhét te thémi kurre fjale qe s' munt t' i mbarojem.

2.

DALLENDYSHA DHÉ MACÉJA

Nje dallendyshe donté mé bâmun foléen é 'saj dhé vajti prane péllgut, ku kishté shume balte, é é mérrté çika çika mé sqép. Macés, kur é pau atjè, i pelqéu t' a zinté é t' a hanté, é pra i shkoi afer dal' é nga dale. Po dallendysha é kupetoi mé kohe é tundi krahet é fluturoi m' ate çast, kur macéja ishté gati t' i hidhéj; é ashtù shpetoi. Dallendysha u-gezua téper, po nuke mesoi ment; é, ne vent qe te mos i shkonté mâ rrézikut per afer si é donté urtesia, u-kethyé prape anes se péllgut é nisi te banté balte per ne folée. Êrdhi é shkoi shume hére; fluturonté mbi koke te macés dhé é perqéshté duké i thâne: ja ku jam, zême, zê-me ne qofsh é zonja! Macéja bânté sikur s' é shihté as s' é ndegjonté, perandaj dallendysha i qaséj mâ téper édhè é perqéshté mâ fort.

Po nde nje nga te shumat hére qe fluturoi mbi koke te macés, kejò, qe po é ruanté mire, i u-versul, é zuni per krahesh dhé é shqéu mé thonj te marren.

Perralla na trégòn qe kush i afrohét zjarrit digjét, é kush kerkòn rrézikun, bié me 'tê.

3.

GJYKATESI I SGJUAR

Nje njéri i pasun humbi udhes, nga po shkonté, kuléten plot mé te holla; kishté mbrenda nj' a dymije grosh. Kur é kupetoi, i dha mé te shpéjte zâ kryétarit te rojtjés se qytétit é botoi édhè ndeper flétoré sé atij, qe t' i gjinté é t' i a kethénté, do t' i falté pêseqint grosh.

Te hollat é tija i gjéti nje njéri i vobet, po shum i ndéreshem, i cili déshi mé nje hére t' i a jipté te zotit, po nuke é njihté. Kur kendoi ndeper flétoré emnin é 'tij é mesoi udhen sé ku rrinté, nuke priti faré, por i vajti té shtepia é i dha te hollat. I pasuni u-kenaq téper sé gjéti te hollat é 'tija é zuni é po i numeronté dhé po mendohéj se qysh munt te bânté qe mos t' i jipté gjétesit te hollat qe kishté folun. Kur i mbaroi se njéhuni dhé i gjéti sa ishin, i tha te vobtit qe i kishté gjétun: «O miku i im i mire, ketù ne kete kuléte kisha dymije é pêseqint grosh, po nashti nuke gjenj véç dymije; tî, ndofta, hapé kuléten é i moré véte pêseqindat qe kisha per te dhâne, é bâné shum mire, psé ishin per ty. Te falém pra ndérjés per te hollat qe me sollé é do te t' a kém kurdohére per détyre.»

Te varferit, i cili ishté njéri i ndéreshem, i len-

duan zêmeren ketô fjale, é pra i u-pergjèq sé ai s' é kishté hapun faré kuléten por i a sólli ashtù si é gjéti. I zoti i te hollavét nuke donté t' i bésonté, é atehéré i varferi u-hélmua kaqe sa shpuni punen ne gjyq.

Kur érdhi dita é gjygjit duallen qe te dy perpara gjykatesit. I pasuni thoshté é bânté bée sé kishté pasun dymije é pêseqint grosh; i varferi, nga ana tjatre, bânté bée édhè ai sé, jo vétem qe s' mori te hollat, por as kuléten s' é hapi faré.

Gjyqtari mâ pare s' é mirrté vésh sé cili thoshté te vertéten; po, pastaj, si u-mendua sé i varferi, po t' i shté njéri i lik do t' i mbanté te tâna te hollat, é si é véshtroi mire nder sy é é pau sé atij as zâni as syni s' i trembéshin, é kupetoi sé i varferi ishté i dréjte é qe i pasuni genjénté.

Atehéré, bashke mé pléqt é tjére, u-hoq nde nje dhome tjatre per te dhâne gjykimin. Pas nje çiké dolli dhé u tha:—Njeni préj jush ka humbun dymije é pêseqint grosh; tjatri gjéti vétem dymije, dométhâne qe ketà s' jane te te parit. Perandaj ti, o njéri i ndéreshem, qe i gjété, t' i marrish é t' i ruajsh ngjér sa t' u dale i zoti; é ti, qe humbé dymije é pêseqint grosh rri é prit ngjér sa te gjendén!—Ashtù i pasuni mbéti mé duar thate.

Veni ment é mos thoni kurre genjéshtra.

4.

GOMARI É QENI

Nje bujk kishté nje gomar é nje qen te vogel. Qeni ishté shum i sgjuar; sa hére shihté te zotin é pergezonté, i tunté bishtin, rrukullizéj perpara 'tij ne pluhun, i lepinté duart é i trégonté ne shume menyre te tjéra dashunien é 'tij. Perandaj édhè i zoti é donté téper; i jipté gjithmone mé grâne atô qe hanté véte, é perkedhélté, luanté mé 'tê.

Gomari i shihté te gjitha ketô dhé i vinté emir é i a kishté ndéze qenit; keshtû qe u-mendua te zinté é te siéllèj édhè ai ashtù si siélléj qeni qe te fitonté dashunien é te zotit.

Nje dite, kur po kethénéj bujku nga ara i lodhun é i keputun, gjéti té déra é oborrit gomarin édhè qenin, te cilet i kishin dalun perpara. Qeni zuni, pas zakonit te 'tij, te luanté é te brithté perpara te zotit. Gomari, nga nakari i math qe ndiéu, nisi édhè ai te bânté si qeni; tunté bishtin, pellisté, hithté shqélma, rrukulizéj per dhé. Po, duké brédhun, i ra mé shqélm te zotit aqe fort sa qé duké é lâne ne vent. I zoti u-hidhenua fort, pra é mori é é lidhi ne kessolle é é rrahu mire sa i zuni kurrizi.

Nga korbi s' dalin thellânza!

3.

I SHKRÉTI

Ishté nje hére nje njéri téper zêmerak; per pune sa do te vogla hidhenohéj mé gjithe boten. Kur s' i gjenté plaçkat é 'tija ne vent ku i kishté lâne, a kur gjélla s' ishté gati, zêmerohéj édhè mé t' âmen é véte é i flisté rânde. Mâ pastaj pendohéj dhé shume hére qanté, po ç' é do? prishté gjakun pa pune é s' kishté as nje mik. Gjithe bota i dukéshin te keqinj, te gjithe i kishin faj; pandéhté sé vétem ai ishté njeri i mire é sé vétem ai s' i fyénté njériut. Perandaj thoshté véhté mé véhté:—«Sikur te me linin urte, nuke do te zêmeronésha kurre, po te gjithe jane te liq é me hidhenojen! Édhè une pra do t' ikinj nga njérezia é do te vété é te rrinj ne shkrétine a ne ndonje pyll é te rronj vétem atjè si i shkréte. Atjè as do te ndegjoj as nuke do te shoh njéri dhé ashtù s' kam per t' u-zêmeruar kurre!»

Mé te vertéte iku nga njérezia é vaté ne pyll. Atjè gjéti nje bunim mé uje te mire, dhé vendosi te bânté nje kesolle mé déga é mé shufura é te rrinté gjithe jéten n' ate vent. Préu ca déga é zuni te bânté kessollen, po pas nje çiké é mori étja é vajti mé nje shtâme ne dore ne krua. É la shtâmen atjè qe te mbushéj, por ajò, pas nje grimé, u-permbys; é vuni perseri é shtâma prape u-rrezua, sé nuke é vinté mire. Ahéré

plot mé zemerim é mori shtâmen ne dore é, ne vent qe t' a vinté mire ne krua qe te mbushéj, é perplasi mé rrembin mbi nje gur sa é bâni copa copa. Kur véshtroi copat per dhé, érdhi ne véhté dhé mbéti si i mahnitun. Pastaj tha : «Sa i marre qe jam! Gjér me sot pandéhnja sé me fyénin bota, po nashti é shoh qe s' me ka njéri faj. Psé te rrinj kot ketù ne pyll si i shkréte? Lé te kethénem nde mést te njérezies é lé te véshtrouj é te perpiqém mé é mundun véhtén é mé u-ndréqun!»

Uthulla é kéqé prishe énen é 'saj.

6.

PÉRONAT É PATKONJT

Nje katundas bânté gati kalin per mé vajtun ne qytèt. Véshtroi kâmbet é kalit é pau qe nga njéri patkua kishté râne nje péron ; po tha mé véhté :—S' âsht pune é madhé te kéte râne nje péron!—dhé duké thâne keshtù, i a hypi kalit é u-nis. Po nuke arrijti te mirrté as gjymsen é udhes, kur patkoni i ra faré kalit nga kâmba.—Ah! tha atehéré fshatari, sikur te kishté ketù afer nje mbathes, do t' i a vinja patkonin kalit; po s' prishe pune, ka te trie kâmbet é tjéra te mbathuna!—dhé u vû prape per udhe.

Rruga ishté shum é kéqé, mé shkrépa é mê gure, keshtù qe kalit i u-hânger thundra é zuni te çalonté. Fshatari u-pendua atehéré qe s' i a ndréqi kalit patko-

nin pa u-nisun; por ishté vone. É nuke shpetoi mé kaqe! Nde mést te pyllit te dendun i duallen nga drizat dy kusare perpara; ai ra kalit qe te leshonéj me vrap, po kali i mjére çalonté é s' ikenté dot. Kusaret pra é zûun te gjall, é çvéshen, i muaren gjith ç' kish é me se fundi i mbajten édhè kalin.

Duké écun me kâmbe, ndeper driza é ndeper gure, katundasi i ngrate qahéj véhté mé véhté é thoshté: «Kurre s' é kisha bésuar sé per nje péron do te humbisnja gjith ç' kisha! Po, kish shum te drèjte i ndiéri im 'ate qe me thoshté kur isha i vogel: ai qe kursèn mâ te vogĪat sbiér mâ te medhat!»

7.

UDHETARET DHÉ ARIU

Dy miq shkonin udhes duké folun kur, pa pritun, u dolli perpara nje ari i math. Njeni préj 'tyné kercéu é hypi majé nje lisi, po tjâtri, si mbéti vétem é é pau s' i a dilté dot mé ate égersine, ra permbys, mbajti frymen é rrinté pa u-tundun si t' ishté i vdékun. Kishté ndegjuar sé ariu nuke i ngèt te vdékunit, po vétem te gjallvét u sulét, perandaj punoi ashtù.

É mé te vertéte, ariu i vajti prane, i mori ére mé hunde ne krahruar é ne turî è, si é pandéhu per te vdékun, é la iku é shkoi.

Si u-shduk ariu mbrenda pyllit, sbriti édhè miku i 'tij nga lisi é é pergezoi qe shpetoi nga vdékja; pastaj

déshi édhè t' a perqéshté nje çike é pra é pyéti:—Ç' te tha ariu fshéhazi ne vésh?—«Me porositi, u-pergjèq tjatri, qe kurre mâ te mos marr udhe mé shoke te keqinj te cilet i lâan miqt ne rrézik dhé shpetojen véhtén?»

Ne kohe te lige dukét miku i mire!
Sa te ka trasta fiq, te gjithe t' jane miq!

8.

DHÉLPENA É BARIU

Luâni po ndiqté nje hére nje drê, i cili ngisté é vraponté sa mundéj qe te shpetonté; me se fundi hyni nde nje pyll te dendun dhé u-fshéh. Atjè ndodhi nje

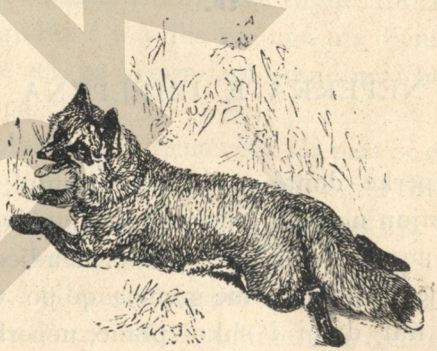

bari, i cili é pau, po nuke bâni zâ. Pas nje grimé arrini édhè luâni ne pyll é i tha bariut:—Mos pé nje drê duké shkuar ketèj?—Bariu i u-pergjèq sé jo; po mé

goje thoshté jo é me dore i trégonté luânit vendin sé ku ishté fshéhun dreni. Luâni é mori vésh, vajti é gjét drenin dhé é shqéu te mjérin.

Nje dhélpene i pau per se largu te gjitha punet é, si iku luâni, i u-qas bariut é i tha:—O njériu i kéq, ç' te ltge te bâni dreni qe é kallzové té luâni? S' i trembé pak Pérendies? Psé u-rrefévé aqe i poshtem, sa te tjéra thé mé goje é te tjéra trégové mé dore? Kurre nje njéri i ndéreshem s' punòn ashtù si punové ti! Vétem njérezit é liq, vétem te poshtmit te tjéra thone é te tjéra punojen. Duhét te jéte téper i éger é i pashpirte nje njéri, te cilit i bân zêmera te jape nje kafshe te bute é qe s' din te bâje kéq, nder thonj te luânit qe t' a shqyénje!—

Ruaj-u nga njérezit qe jane si mesalla mé dye faqé!

9.

NÉPERKA É DHÉLPENA

Nje néperke donté te kalonté lumin; perandaj kishté ndenjun ne brék é po mendonéj sé qysh munt te dilté n' ane tjatre. Si po lothté mendjén me kot, pau mbi uje nje démét mé gjemba qe po vinté anes se lumit é kur duaji i shkoi prane, néperka u-hoth mbi 'te é ashtù é mori lumi me terposhte. Dhélpena, qe ndodhi atjè afer, é pau néperken duké shkuar lumin mbi gjemba é i tha:—Shum mire é gjété sé per nje te tille, si ti, nje é tille lundre lypséj!—

I ligu lé te shkonje mé te liqt é i miri mé te miret.

10.

DJÉMET É BUJKUT

Nje pendar kishté shume djéme, te cilet dite per dite zihéshin njeni mé tjétrin. I ati keshillonté é i qortonté te shkonin urtisht é te duhéshin si vllézer, por atâ nuke é ndegjonin.

Nje dite i ati i porositi t' i siéllnin disa shufura te lidhuna mé kulpen si démèt é djémet i a shpuun. Ahéré i ati u a dha te gjitha bashke ashtù si ishin te lidhuna é u tha qe t' i thyénin. I muaren te gjithe mé radhe é u-munduan po s' u a dualen dot ; purtékat te lidhuna bashke si ishin, nuke thyhéshin. I ati mori pastaj é i sgjidhi é u a dha nje nga nje djémevét qe t' i thyénin; é atâ, pa héqun faré mundim, i bâan te gjitha copa copa.

Ahéré plaku u tha djémevét : «É paat sé ç' ju ngjau mé shufura kur ishin te bashkuara? s' i thyénit dot; po, si i sgjidhem é i ndaam, atehéré as nje nga 'to s' mbéti, por u-copezuan te gjitha! Keshtù ngjau ne kete bote édhè mé vllézer te dashure é te bashkuare te cilet nuke pesojen kurre ndonje te lige. Njérezit é keqinj u trembén é s' guxojen mé u bâmun dâm; te miret i duan é i ndérojen kur i shohin te lidhune mé dashunie. As varferia s' afrohét dot té shtepia é 'tyné, psé vllézerit é dashune punojen per nje qellim é i ndihin

njeni tjatrit. Po kur s' kane lidhjé é dashunie nde mést te 'tyné, po ndahén, zihén é hahén mé shoqi shoqin, atehéré njérezit é liq u bijén ne qafe, é s' u trembén t' u bâjen dâm; te miret u largôhén é s' i duan as i ndérojen, é vobesia hyn shpéjt nde shtepie te 'tyné é s' kane kush t' u ndihnje é te kéte dhembjé per 'ta.

Mé bashkim ngréhét shtepia;
Ndarja é shkul nga thémélia.

II.

MIRESIA

Nje djale i vogel ne kohe te vjétra mirrté mesimé nga Zinoni, nje nga filosofet é Héladhes se vjétre.

Si mbaroi mesimét u-kethyé ne shtepie ték i ati, i cili é pyéti:—Pa thuaj-me, ç' mesové ne kaqe vjéte prane mesonjesit te mentshem?—«Kam per t' a tréguar, i u-pergjéq djali».

I ati é priti ca kohe, po djali s' i thoshté gjâ préj gjâjé ; perandaj plaku u-zêmerua dhé é shau é é rrahu kéq djalin, i cili as hapi goje as nuke u-tunt faré nga vendi per atô te shamé é te rrahuna. Po, si é pau qe t' i atit i shkoi zêmerimi zuni é i tha mé butesie: «É pé véte mé sy, o ati i im i dashuni, sé sa mire me mesoi mesonjesi i urte ! Me mesoi qe te vuanj pa ngasherim é pa hîdhenim te shamét é te rrahunat, qe m' apin perindet».

12.

VASHAT QE SHPETUAN

Dye vasha te vogla motra kishin t' emtén é 'tyné nde nje katunt afer é cila i donté fort é shume hére i grishté ne shtepie ku rrinin gjithe diten; mbrâmjé kur-érréj i dergonté prape ték é âma é ték i ati.

Nje dite qe ne mengjès vashat donin te vénin ték é emtja. Dimeni ishté i forte é bânté te ftohte i kéq; u-véshen pra mé pétka te trasha, muaren furken é boshtin mé lésh per mé tjérre atjè dhé u-nisen udhes. Kaluan pyllin é math, qe ishté nde mést te dy fshatravét, é pas nje grimé arrijtin ne shtepie te s' emtès se 'tyné; é cila u-gezua shum kur i pau, i puthi é i perqafoi é u tha te hanin. Ndenjen atjè tâne diten é mbrâmjé, kur zû te ngryséj, u-bâan gati mé u-kethyém ne shtepie, i puthen doren s' emtés é muaren udhen. Po, si u-futen ne pyll, nisi mé râne nje bore é dendune mé ére te madhé sa qe vashezat s' dallonin dot udhen é s' munt te shkonin mâ per 'téj. Atjè gjéten nje shpélle é u-menduan te mjérat te hynin mbrenda é te shkonin naten atjè; po mâ perpara ngulen mbi shpélle furken é i lidhen nje shamie te kuqé per sipri. Mendonin sé do te shkonté ndonje njéri andéj, do te shihté shamien dhé do t' i gjenté é do t' u jipté ndihme.

U-érr é u-bâ faré nate é bora binté gjithe nje é dendune é mé ére te madhé sa qe é mbylli kréjt gryken é

shpélles. Vashezat ndegjonin fershellimen é éres qe gjemonté ne pull, é dridhéshin te mjérat nga frika é nga te ftohtit. Naten nuke i zuni gjumi kurre, po ndenjen dnké i u-lutun Pérendies, qe i ruajti é me se fundi édhè i shpetoi.

Si nuke u-kethyén vashezat ate nate nde shtepie, te nésermén, qe ne mengjès pa u-gdhime mire, perindet é 'tyné derguan nje njéri ne fshat tjater qe te mirrté vésh per çupat. Po, kur u-kethyé njériu é u tha sé vashezat kishin ikun andèj qe ne mbrâmjé si per hére, perindevét u shkoi mendja sé çupat do t' i keshté mbuluare bora gjakundi. Perandaj u-bâan zâ miqvét é fares é fisit te 'tyné, muaren lopatat é terplotét é dualen pyllit qe t' i kerkonin. Atjè kur po largonin boren é po hapnin udhen, paan per se largu nje shamie te kuqé é é kupetuan sé atjè do te kishin mbétun. Renden pra mé vrap atjé. Çupat, kur ndegjuan se mbrendazi zânin é t' i atit, zûun é thirren sa kishin fuqie. Burrat mé lopata larguan boren é hapen gryken é shpélles, é gjéten mbrenda dye vashezat, qe po dridhéshin se ftohti é nga frika. Vétem Pérendia, i lumi, déshi é i shpetoi, thaan te gjithe mé nje zâ! Pra i muaren, i mbeshtuallen mire é i suallen ne fshat ne shtepie. É âma, kur i pau, s' i mbanté lotet nga gazi sé i pandéhté te vdékuna. Si érth ne véhté i u-fal mé nxéhtésie Pérendies qe i shpetoi te bijat; pastaj i mori ne gji é i shterngonté é i puthté mé mall te math, é lotet i rrithnin si çurk nga syt.

13.

PATKONI

Nje katundar, duké écun udhes mé Démon djalin é 'tij, pau nje patkua per dhé, é i tha te birit : «Démo, bir-o, ja nje patkua ne truall ; unj-u é mérr-é dhè futé ne traste».

Po Démua u-pergjéq:—S' âsht mundim vyér t' unjét njériu per nje patkua!—

I ati, pa thâne tjatre, u-unj véte dhé é mori é u-vû prape per udhe. Kur arini afer nje fshati, shiti patkonin té nje mbathes per nje pêsaré dhé mé atê bléu ca qershia é i futi ne gji.

Ishté koha é te korravét. nde mést te dites, é bârté vape é madhé ; as shtepie, as hié, as burim dukéj gjakundi. Démua djérsinté kéq ; i ishté thaam goja é po vdisté per nje pike uje. Ahéré i ati nxori nga gjini nje koqé qershie dhé é la te binté per dhé, é bâni sikur s' é pau ; po Démua mé vrap u-unj, é mori é é perpini. Pas nje çiké i ati leshoi per dhé nje tjatre koqé qershie, é Démua prape u-hoth mbi 'tê mé nxitim. Ashtû i ati nje nga nje i leshoi te gjitha qershiat per dhé, é Démua, édhé ai, u unj aqe hére sa koqé qéne. Si i hângri te tâna i ati u-kethyé duké qéshun é i tha:—A é pé sé ç' pesové? Po t' ishé unjun nje hére é te kishé marre patkonin nuke do te kishé pastaj

névoje t' unjéshé shume hére per mé marre qershiat! Po ju te rinjt, ju djémet, keshtû jéni: s' doni te mundohéni per nje çike é pastaj lodhéni per shume hére. Kejò qe hoqé sot lé te vlénje per mesim. T' a dijsh mire sé njériu s' duhét te pertonje per pune te vogla, sé ne mos, do te mundohét é do te lodhét mé te medhajat!

Fjala é vjétre thote édhè:

Kush s' ka ment, ka kâmbe!

14.

MIREBÂNESI

Nje mjéshter punonté dite per dite; fitonté mjaft é rronté mire bashke mé femijen é 'tij. Si ai véte si femija ushqénéshin é vishéshin lir é mire, é véshtronin te mos prishnin me kot, po vétem per ç ka u duhéj.

Nje dite nje nga gjitonet é 'tij é pyéti ç' i bânté te hollat qe i téperonin, é mjéshiri i u-pergjéq:—Ca nga 'to i jap qe te lanj détyrat qe kisha, te tjérat i jap mé kamate.—Po gjitoni nuke i zuni bése é i tha: «Ah! mos me thuaj genjéshtra; ti s' ké détyra as nuke i jép mé kamate te hollat qe te téperojen!»

Atehéré mjéshtri i u-pergjéq: — Pa 'degjo-me o miku i dashun; atò te holla, qe kane prishune perindet é mij ç', kur sé u-linda é gjér sa u-rrita é u-bâna i zoti qe te fitonj, une i njoh pér détyre é me duhét tani t' i shperblénj. Te tjérat i prishinj per t' u dhâne djémevét mesim é ditunie é per keto tham sé i jap mé

kamate, psé kam shprése sé do t' i marr nga djémet kur te plakém. Si u-munduan perindet é me mesuan é nashti une é numeronj per détyre t' u ndih é t' i mbanj, ashtù shprésonj sé édhè djémet é mij do te m' i paguajen nje hére atò qe une sot jap per 'ta!

13.

DHÉLPENA É LUÂNI

Dhélpena, kur ishté é vogle, kishté ndegjuar sé mâ i forti é mâ i zoti nga te gjitha kafshet ishté luâni. é perandaj po vdisté nga deshiri qe t' a shihté nje hére.

Nje dite duké écun dal' é nga dale ndeper pyll, pau se largu nje luâ é, kaq u-frikesua, sa zuni te dridhéj si purtéka nde mést te drizavét ku ishté futune te fshihéj. Koka é luânit é madhé é mé lésh, trupi i lidhun, kambet te trasha é mè thonj, bâan nje pershtypié té tmére shume; luâni i u-duk ma i math é mâ i éger sé ç' ishté, é dhélpena per pake gjâ sa s' ngordhi préj figes. Shume kohe u-désh sa te vinté ne véhté é te guxonté mé dale nga drizat per te vajtun ne strofkulle te 'saj.

Si shkuan disa dite mori zêmere e doli nje hére tjatre ne pyll dhé é poqi per se dyti luânin, por atehéré nuke u-tremp aqe fort sa héren é pare. Te tréten hére, kur é poqi, nuke i tremp faré, po pati guximin t' i vénté afer é édhê te zintè fjale mé 'tê.

Pak nga pak njériu mesohét mé te gjitha.

16.

KAU

Kau âsht shtâze shtepiaké é madhé. Ka kryét é math, te rânde é mé dye brina te kethyémé, te cilat véne duké u-hollyar gjér ne majé. Ballin é ka te gjâne, turinin é math, nofullat é gjata, syt é medhânj, te zés é te rrumbullakte, véshet é gjâne. hunden te trashe é gjithenje te njome, buzet é varuna, gushen te trashe mé nje lekure qe i varét poshtazi si livar. Brinjet é trupit te math jane te kethyémé si dhogat é butît, barku âsht i gjâne é rrumbullak, bishti i gjate é mé disa qimé ne funt si xhufke, kâmbet é trasha, te shkurtuna mé thundren é çamé dyesh. Lekuren é ka te trashe te mbuluamé mé qimé te shkurtuna, po te buta. Mâ te shumet kane ngjyra te vérdhe ja kuqalé, por jane édhè qé te bardhe, te zés é larosha.

Kau s' ka dhâmbe nde nofullen é sipermé po vétem dhemballe ; ne te poshtmén ka dhâmbe qe présin mire é gjashte dhemballe. Nde mést te dhambevét é te dhemballevét nuke é ka ate dhâmbin é gjate, qe thohét dhâmp qeni. Kau é nxiér é é pertype nje hére tjatre te ngrânet ashtù si déléja, dhia é kafshet é tjéra qe kane thundren é çamé dyesh.

Kau s' âsht i bukur; trupin é ka madhosh, kâmbet é shkurtuna, t' écunit te dobte é te ngadaleshem.

Kau gjendét ne ç' do vent é rron gjer ne pêsedhéte

vjéte. Ushqéhét mé bime: ne vére ha bar te njome ne fushe, dimenit sâne é kashte drithi; po han édhè, bathe, élp, drithe, krundé, barishté, gjéthe. Ujin é don te paster. Kau s' punòn véç gjymse dite; pastaj ja kullote, ja rrin é pertypét si ne mendim; shume hére i jargét goja é i qajen syt.

Fêmenes kaut i thone lope, é cila nise te pjélle qe nga vjéti i tréte é gjér me dymedhéte vjéte; mbétet barse nânde muaj, é i jép qumésht viçit a viçés katre a gjashte muaj. Viçit, pas qe kalòn motmotin é gjymse é gjér sa t' i vihét parmenda, i thone dém, muzat a tér; viçés gjér sa te pjélle i thone musqérre.

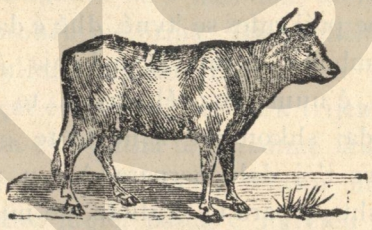

Viçi s' âsht faré i sgjuar; qendròn atjè ku gjendét, é kur kercèn shekòn vétem perpara. Njéh véç t' âmen é 'tij, te cilen é don fort, dhé é therrét kur ajô i largonét. Ndonje hére bréth ndeper fusha mé bisht perpjéte é duké hédhun shqélma por édhè atehére hutohét, qendròn me kot, kethèn koken é therrèt. Lopa âsht shume mâ é mentshmé; shéh, ndegjòn, mérr ére mé hunde, lepin mé gjuhe, njéh mire te ngrânet é te piret. I pelqèn te haje mâ mire gjâ te njoma sé te thata é te pije uje te paster é te ftohte sé turbull é te ngrohte. I kupetòn per se largu miqt é anmiqt, é ndegjòn kem-

bonet é varuna ne qafe te lopevét te tjéra édhé kur jane shum lark.

Kur lopeçaret i nxjérrin nga grashdi t' i shpién mé kullotun, gezohén téper qe gjendén jashte, perandaj, zâan é kercéjen per nje çike duké ngritun bishtin, po si arrijen ne livath, unjin koken é kullosin.

Lopet, qe jane nde nje tufe, é njohin njena tjatren é, kur u hyn nde mést ndonje lope é huaje, é shtyjen é é perzâan mé brina, é asaj i duhét te mbétét mbrapa é lark nga 'to. Po shoqét é 'tyné i duan shum é, kur disa nga atô largonén duké kullotun, te tjérat u véne, pas pe te bashkohén é, si i shohin per se largu, zâan é pellasin nga gezimi. Ê njohin mire zânin é kembones, qe ka nje lope préj tufes se 'tyné, dhé é dallojén per se largu nga kembonet é tufavét te huaja. Ajô lope, qe ka kembonen, é numeròn véhtén mâ te zonjen sé te tjérat; perandaj shkon me krué te te gjithavét é s' len lope tjatre t' i dale perpara. Ajò u prin é u héq udhen, ajò âsht perpara ne kullote, ne mjéljé, ne ç' do pune. Pas asaj vijen te tjérat mé urtesie te madhé per mbrapa. Kur ndodhe qe édhè nje tjatre lope ka kembone é don édhè ajô mé dalun perpara, atehéré zihén mé brina é nuke pushojen gjér sa njena te thyhét é te mbétét mbrapa. Keshtù siéllén te gjitha lopet: atò mâ te dobtat mbétén pas é u leshojen udhen mâ te fortavét. Kur nje lope hyn ne tufe rishtazi, per nje hére mbétét per mbrapa, po, si t' a provonje fuqien é 'saj, ne qofte mâ é forfe u dél perpara te tjéravét.

Lopet é njohin mire qenin qe i ruan dhé é done; po qenjt é huaj, te cilet s' i njohin, i ndjékin mé brina.

Qenin é 'tyné é njohin per se largu nga te léhunit é, kur u afrohét, i qasén pa frike; édhè qeni rrin mé gas nde mést te lopevét dhé i ruan nga bishet.

Lopet é duan shum pjéllén é 'tyné. Kur u marrin viçat é végjele zâau é therrésin véne é i kerkojen é siéllén rrotulle mé shprése sé do t' i gjâjen; po t' i shohin gezonén dhé i lepijen mé gjuhe. Po dashunia é lopes per viç nuke mban shum; pas katre muajsh a gjashte muajsh, dométhâne, si t' i danje qumeshtin, é harrôn faré.

Lopet kane anmiq arinjt dhé ujkun. Kur ketà u versulén, lopet shekojen qysh munt te shpetojen mé t' ikun, po, kur é shohin sé s' mundén, atehéré qendrojen é zâan mbrohén mé brina. Bashkohén te gjitha é mblidhén rrotulle; mbrenda rréthit lâan lopet plaka, te dobtat é viçat é végjele; pér qark rrijen te réjat mé koke per jashta é te gjitha te gatishmé kundre anmîkut. Kur ujku u turrét, lopet é vrasin mé brina é i bijen mé sa kane fuqie, pastaj é ngrêjen perpjéte mé brina é é hedhin é é perplasin mbrenda rréthit ku jane plakat te cilat é shklasin mé kâmbe é i nxjérrin zorret.

Demi âsht shum mâ i trashe, mâ i shendoshe é mâ i fort sé lopa é âsht édhè mâ i éger sé kau. Kur hidhenohét i dukét ne sy zêmerimi; atehéré âsht i rrézikshem, é leshonét vrap é pellèt fort sa gjemòn toka. Demi âsht shum i sgjuar. Kur qendròn nde mést t' udhes, véshtròn andéj é kendèj duké tundun bishtin. Nde mést te lopevét shkon mé koke te ngritun, é nuke duròn dém tjater; nde mos, i versulét, é vrét mé brina é nuke i ndahét gjér sa t' a debonje ja t' a ngordhe

faré; njeni nga te dy duhét te shuhét. Si thaam, démi âsht shum zêmerak, i éger, guximtar, é ka édhè shume délpenie; s' duhét t' i jape bése njériu, po gjithenje t' ruhét. Mé trimerie te madhé i mpron lopet nga anmiku, nga ujku, nga ariu, nga qeni, nga njérezit duké u râne mé brina é duké pallun. Mjéri ai qe i afrohét demit te zêmeruar! Atehéré demi versulét si i terbuar; i bié anmikut mé brina, é ngren perpjéte, é ¡vervite n' ajer, é perplase per dhé mé rrembim dhé é pelsèt si kungullin gjér sa t' i shtypén brinjet é t' i dalin mushkeniet é zorret. Demi s' munt te shohe ngjyren é kuqé ; kur ndonje gjâ é kuqé i bié ne sy, zèmerohét é bâhét si i çmendun, é sulét mé rrembin me 'tê.

Demi mesonét radhe é mé shum te vishtir. Duhét qe te nisim t' a sbutim é t' a mesojem ç' kur âsht i vogel ne grasht; ahéré urtesonét é mesòn te héqe parmenden é qérén. Po prape ndonje hére zâmeronét, s' ndegjòn njéri é do te punonje pas kokes se véte. Demi flen pak é é ka gjumin é léhte sa qe ka njéres qe bésojen sé nuke flen faré; kur bié per te fjétun, shtrihét é mbeshtétét n' âne te mâjte.

Kur kau punòn n' are é lavròn token, punòn mé durim é mé fuqie te madhé; as gjâ s' munt t' i mbanje udhen.

Kafshet shtepiaké jane te gjitha te vléfshmé po kau âsht nje nga mâ te névojeshmét ! Kau u-sbut nga njériu qe ne kohet mâ te vjétra. Kau héq parmenden é qérrén, mé qé punojem arat é i bâjem gati per te mbjélle drithenat, pa te cilat do te rronin si njéres t' égre. Lopa na jép qumeshtin mé te cilin bâjem byl-

métin. Mishi i demit âsht nje ushqim fort i mire ; po thua mâ i miri nga te gjitha mishnat. Pastaj lèkura, brinat, zorret, gjaku i kaut na hyjen ne shume pune

17.

PUNETORI I MIRE

Ngrihét qe mé nate,
Pa dal mire diélli
Mérr qé édhè shate
Pa u-sbardhull qiélli.

Nd' ar' vété mé gas,
Punòn mé deshire
Dhé dréka, si u-qas,
Han édhè pi mire.

S' trembét kur fryn éra
As shiu kur pikòn,
Sé ketù esht vléra
É atij qe punòn.

Punen si é mbaròn
Sa qe djérsa i rrjéth,
Dhé dielli kalòn,
Ai véglat i mbléth.

Mbremanét ne shpie
Nga puna vjén, çlodhét,
Mérr femijen ne gji
Édhè ha ç' te ndodhét.

Vréshten ka kujdès,
Baketin' i ushqèn;
Pa miéll nuk rri n' thés
T' gjitha mire i kthèn.

Vjéshta kur afrohét
Ai shtepin' é mbush,
Dhé rrin è qétohét
Pran zjarrit mé prush.

Sa gezim ai ndjèn
Kur ka sé ç' i duhét;
Dimeri i pelqèn
Édhè kurr s' huhét.

Puna esht nje ndér
Per njérzit mé ment;
Pertimi esht vrér
Pa fjal', pa kuvent!

(ASDRÈN)

18.

DIÉLLI

Diélli âsht nje nga mâ te medhânjt trupa qiélloré a hyj qe jane ne qiéll. Âsht édhè ky rrumbullak si jané te tjéret. Po préj sé âsht diélli, mire mire nuke é dijem. Munt te jéte nje rruzull i zjarrte é pervelàk, munt te jéte dhé i ndézur, po munt te jéte édhè rêe é dendune pervelaké.

Diélli âsht shum mâ i math sé dhéu, po na dukét i vogel sé asht shum lark préj nésh· diélli âsht fort mâ lark sé hâna préj dhéut. Nâvé na dukét sé diélli i kethénét rréth dhéut, por âsht dhéu qe rrotullohét é i siéllét rréth é rrotulle diéllit. Kejò pune na ngjau sikur atehéré kur jémi ne hékurudhe é na dukét sé po ikin shtepiat, malét, drunjet, ne vent qe jémi na qe tundémi é jo atá.

Diélli dukét ne mengjès é humbét mbrâmje; na thémi sé diélli lén é pérendòn. Kur nje pjése é faqés se dhéut âsht é kethyémé nga diélli é ndritét nga rrézét é 'tija, atehéré âsht dite; por ana tiatre é dhéut, qe mbétét ne térr, ka nate.

Nga nje hére diélli nde mést te dites, ndonsè qiélli âsht i kthiéllet, ja pakesonét ja humbét e shdukèt faré- Atehéré njérezit é paditune zâan te trembén sé mos prishét bota ; por atâ, qe kane kenduar é mesuar ditunie, é dijen se nuke âsht gjâ,, é sé paksimi a shdu-

kja é drites se diéllit shkaketohét nga hija é hânes, é cila pershkohét nde mést te diéllit é te dhéut. Te marrunit e diéllit, a éklipsa, mâ te shumen âsht piesuar, dométhâne, vétem nje pjése é 'tija zihét é atehéré diélli dukét si drapen po kur éklipsa âsht é plote, bâhét érresine né mést te dites é ndonje hére dukén édhè hyjt. Njérezit é ditune, a shqencoret, é kane matun kaqe mire sa jane lark diélli é hâna préj dhéut é sa kohe duan hâna é dhéu qe te kethéhen mbi véhté é s' bashkut rréth diéllit, qe munt te na rreféjen perpara sé kur do te kémi éklipsa te diéllit é te hânes.

Kur lén é pérendon dielli, drunjet é te gjitha gjânat é tjéra, qe ndodhén perpara 'tij, leshojen hié te gjata; po sa mâ téper lart qe ngrihét diélli ne qiéll, aqe mâ téper hiét voglonén; ne pike te mézit te dites nuke ka faré hié.

Diélli, mé driten é véte jétesjéllesé ushqèn é rrite bimet é gjât é gialla, pa 'tê nuke do te rronté gjâ mbi dhé, i cili do t' ishté i mbuluar mê akull é mè érresine. Perandaj t' i a dijem per te mire Zotit te Math, qe na fali drjten é diéllit.

19.

HÂNA

Édhè hâna âsht rrumbullaké si diélli é si trupat qiéllore te tjére. Hâna si édhè dheu s' kane drite te 'tyné, por é huajen driten nga diélli. Hâna

i shembellèn shum dhéut ; Ka édhè ajô malé, fusha, brigjé. Hâna, kur asht é plote, dukét si turî a si fytyre njériu. Mbi faqé te hânes dallojem é çquajem ca njolla si rêe te zeza ; ketô jane hija qe shtijen malét é larta te hânes kur é ndrite diélli a po munt te jéne édhè grykat é malévét, qe s' i zê diélli é nbéten ne hijé.

Hâna âsht fort mâ é vogle sé dhéu. Sot per sot hâna s' ka as drunje as tjatre bime, as rron gjâ é gjalle mbi faqén é saj; psé hâna nuke ka, si dhéu, as uje as ajer pa te cilet s' munt te rrojen as bimet as shtâzet.

Hâna ndrite vétem naten é kur lén diélli, pérendòn é shdukèt; rrézét é diéllit jane téper te fuqieshmé nuke é lâan te shihét.

Faqéja é hânes nuke dukét kurdohére é gjithenjeshmé. Ne ditet é para mérr trajten é nje drapeni é atehéré i thómi hâne è rée ; pastaj vété dite per dite duké u-rritur, gjér sa pas dye javesh mbushét faré, é atehéré i thémi hâne é plote ; pas asò dité zên é voglohét perseri gjér sa pas dye javesh te tjéra shdukét faré, é pastaj nise prape si hâne è rée.

Hâna i siéllét rrotulle dhéut é bashke mé 'tê kethénét rréth diéllit. Édhê hâna pra zihét nga ndonje hére si diélli, é kémi keshtû éklipsen é hânes ; é cila bâhét kur ndodhe qe dhéu te vihét nde mést te diéllit é te hânes é keshtù t' i prêse rrézét qe é ndritin. Driten, qe mérr nga diélli, hâna i a shtié dhéut, si nje pasqyre qe héth per 'téj rrézét qe bijén mbi faqén é 'saj. Perandaj édhè nga drita é hânes rritén bimet, po fort mâ pak sé nga ajò é diéllit.

20.

H Y J T

Te gjithe trupat, qe shohim naten mbi kupen é qiéllit é qe na dukén si pika te shkelqyéshmé, i thémi mé nje emen hyj; te cilet jane édhè atâ te rrumbullakte si diélli, si hâna é si dhéu. Hyjt jane te panjéhune. Ca jane mâ te medhânj, ca mâ te végjele; ca jane mâ afer njeni mé tjatrin é mâ te dendune, ca jane mâ lak é mâ te ralle; ca shkelqéjen mâ téper, ca mâ park. Mâ te shumet é hyjvét jane fort te medhânj, po dukén aqe te végjele nga qe jane téper lark préj nésh.

Hyjt munt te ndahén ne dye llojé; atâ qe rrotullohén per rreth te tjérevét, si dhéu é hâna per rréth diéllit, é atâ qe nuke kethéhén rrotulle te tjérevét. Te paret nuke kane drite te vétem si s' kane as hâna as dhéu; po te tjéret kane driten é véte, po nuke shkelqéjen fort psé jane shum lark préj nésh.

Ai brézi i bardhe, qe shohim naten nde mést te qiéllit é qe na dukét si rêe ja si nje lum mé qumesht, nuke âsht tjatre gjâ véçsè nje shumice hyjsh, afer njeni mé tjatrin, te cilet, préj sé jane téper lark, nuke munt te çquhén mire, po vétem sbardhullojen. Atij brézi i thémi shqip qumeshtuar a sâna é kumares.

Hyjt jane gjithenje ne qiéll, po dukén vétem naten psé diten u a mérr te pamén drita é forte é diéllit.

Po, kur ndodhe qe zihét diélli ndonje hére hyjt shihén édhè diten. Prape hyjt munt t' i dallojem pakez diten, kur futémi mbrenda ne ndonje pus te thélle é andèj te véshtrojem ne qiéll.

Mâ i bukuri nga hyjt âsht ai qe dukét mire afer agimit te drites, é te cilit i thone aferdita a hylli i mengésit.

21.

YLLI LART NE QIÉLL

Yll' i vogel lart ne qiéll
Dukét posi ziarr ne pyll
Siper dhéut lark qendròn ;
Xixa xixa xixelòn.

Dhisku i diéllit kur pérndon
Nata hijén é leshon ;
Ylli vétehén sbulon,
Xixa xixa xixelòn.

Drit' é yllit kur shkelqèn
Udhetarit ç' i pelqèn !...
Naten érret kudô shkon,
Udhen vétem s' é harron.

Naten çuni kur véshtròn ;
Siper botes fort mendòn ;
Ment é 'tija ç' i habite
Ylli i vogel sè si ndrite !...

(K. KRISTOFORIDHI).

22.

DHÉU

Dhéu i yne âsht édhè ky nje nga te shumet trupa qiéllore, po fort mâ i vogel sé te tjéret. Édhè ky âsht rrumbullak si hâna, si diélli, si hujt. Dhéu bân dye rrotullimé me nje hére dométhâne, duké u-kethyér rréth boshtit te 'tij, siéllét édhè bashke mé hânen rrotulle diéllit. Po na s' é kupetojem rrotullimin é dhéut mbi véhté, ndonsè âsht i 'vertéte ashtù si nuke kupetojem as sjélljén é 'tij rrotulle diéllit, po na dukét sé âsht diélli qe vjén per qark nésh.

Nje nga te ditunit é Gréqies se vjétre, Thaléti, kishté thâne mâ perpara sé te gjithe te tjéret sé dhéu âsht rrumbullak, é kishté gjétum édhè éklipsét é diéllit é te hânes, po s' kishté thâne sé dhéu siélléj. Bota gjithenje bésonté sé dhéu nuke tundéj é vétem shum mâ pastaj disa te ditune si Iraklidhi é Ékfandi thaan sé dhéu kethénéj mbi boshtin é 'tij si mishi ne héll. Po prape fjala é 'tyné nuke zuni vent, é bota gjithenje mbânté bésimin é tundjés se diéllit é te qendrimit te dhéut. Vétem i dituni Italjan, Galilé Galiléu, pas shume pesimésh é te vishtirash, mundi te rrefénté mé prova é te te perhapté te vertéten, qe bésojem sot, sé âsht dhéu qe kethénét rrotulle diéllit.

Rrotullimi i dhéut per rréth diéllit s' âsht faré i rrumbullakte si rréthi i shoshes, po nje çike i gjate ne

forme te vézes. Nga te kethyérit é dhéut mbi boshtin é 'tij bâhén dita è nata; é nga rrotullimi i dhéut per rréth diéllit bâhén te katre stinet é motit.

Faqéja é dhéut âsht é lagune préj détésh é oqéanésh te medhânj, ka fusha te gjâna, malé te larta, pyjé te denduna- Ka stérée te shtriémé, mé bunimé e mé kronjé, é mbi te cilat rrjédhin perronjé, llojé llojé kafshesh te gjalla, si édhè njérezit, te cilet kane ndertuar katundé é qytété. Po thua sé trie te katerta te faqés se dhéut jane te mbuluamé mé uje é vétem nje é katerte âsht stérée.

Te motshmit nuke é njihnin mire tâne faqén é dhéut; dinin vétem trie pjése: Éuropen, Asien, Afriken. Dye te tjérat, Amérika é Oqéania a Australia, u-sbuluan tani vone.

Faqéja é dhéut âsht é forte é mbulonét mé ajer ; po per mbrenda, ne kerthize te thélle te dhéut, ka zjarr te math é métallé te trétuna. Nga ajri é nga avulli qe âsht rrotulle dhéut, bâhén éra qe fryn, shiu, brésheni, bora, vésa. Nga zjarri i mbrendeshem bâhén térmétét, préj te cilavét tundét dhéu é ndonje hére çahét é uxiér jashte tym, é flake, é hî te perveluam, qe percellòn é prishe te gjitha atjè ku bié. Térmétét é forta jane te tméreshmé; çajen malét, shkulin shkambinjt, prishin qytétét. Shume hére malét humbin ja dalin atjè ku s' ishin; fusha mbulonét mé uje ja thahét déti é bâhét stérée; bunimét shtérrin é lindén te tjéra te réja; lumenj é perronjét ndrrojen udhen é 'tyué. Keshtù faqéja é dhéut ndryshonét, po rruzulli muke prishét as nuke dél jastha udhes qe i ka shenuar Pérendia kur é beri.

É kejo pune ndodhe édhè per te gjitha krijésat é tjéra. Ç' kur arrin kujtimi i njériut é gjer me sot, po atô kane ndodhune, é akoma ngjajen dite per dite mbi dhé. Dite, nate drite, érresine; diell, hâne é hyj. Dimeni na vjén édhè sot pas vjéshtes; vjéshta pas te korravét é kejô pas prentvéres, ashtù si kane ardhune ç' ne kohet é para. Bimet é shtâzet léjen, rritén, pjéllin, plakén, vdesin, po nuke shuhén, sé lâan bij é fare qe i perseritin. Diélli, qe kur u-bâ é gjér me sot, lindét é pérendòn, ndrite é ngrohe; hyjt é hâna dalin naten, dhéu siéllét rrotulle, lumenjt rrjédhin, péshqit bâjen me not ne dét, shqiponjat fluturojen n' ajer, bylbylat kendojen, lulét dérdhin ére te mire. Sécila krijése mban udhen, qe i shenoi Zoti, é kurre asnje s' ka dalun as nuke do te dale jashte asaj udhé!

23.

QENI

Qeni âsht shtâze shtepiakê. I ngjan shum ujkut é dhélpenes, por u-sbut nga njériu ketù é mija vjétesh mâ perpara. Qeni gjendét ne ç' do vent ku gjendén édhè njéres. Qenjt jane shume llojésh.

Mâ te shumet kane trupin é holle é te bukur, as te gjate as te shkurtun, as shum te larte as te unjet; koken é kane te gjate, véshet te shkurtune, turinin é gjate, gojen é madhé é plot mé jarge. Ne goje kane dy dhâmbe mâ te gjate sé te tjéret qe u lypsén per te

shqyér, é qe édhè ne shtâzet é tjéra thohén dhâmbe qeni. Qafen é kane te shkurtune, bishtin te holle é te gjate, kâmbet te forta, te parat mé pêse gishta é te prapesmét mé katre. Thonjt jane te trashe é te kethyére, po s' mblidhén ashtù si te macés. Syt é qenit kane nje rrefim te véçante; nga syt dukét kur kerkòn gjâ, kur asht i gezuar a kur ka marre zèmerim. Véshet é bishtin i tunde shum léhte é shum shpéjt, é édhè mé 'ta trégòn deshirét é 'tija. Zâni i qenit thohét te léhun, qe prape ka rrefimin é vét. Kur léhe ndonje qen i math ndegjohét per se largu é gjemòn vendi ku âsht; po kur ulerin é kur nguròn na shurdhòn véshet.

Kemi.qenj gjahu é qenj shtepiake a per te ruajtun.

Qeni rron gjér me pêsemedhéte vjéte, po qe kur bahét dymedhéte vjétesh zen te plakét. Rritét fort shpéjt é fêmena mbarsét pa mbushun akoma motin. Piéll dye hére ne mot nga katre a gjashte klyshe te végjele, te cilet nuke i hapin syt gjér sa bâhén dymedhéte ditesh. Klyshet lindén mé dhâmbe é pijen qumeshtin é s' âmes gjér sa bâhén gjashte javesh. Fêmena é qenit a bushtrra mbarsét édhè mé ujkun, por atehéré piéll klyshe te keqinj é t' égre.

Qeni ha ç' do gjâ, po mâ mire ha mish, éshtra, buke; é nga pemet rrush. Pin uje shpesh, é héq shum kéq nga pléshtat, nga rriqenat é nga kepushat qe i pijen gjakun.

Qeni, kur ndegjòn zâ a krisme, zen é léhe: Kur shéh miqt é shtepies, u afronét dhé u tunde bishtin; po kur shéh njéres te panjohune, atehéré u turrét duké léhun mé rrembim é édhè i kafshòn. Qeni mahnitét

shpéjt dhé trembét, é i mérrét mendja kur ngjitét mbi ndonje vent te larte.

Qeni munt te rronje édhè mé buke vétem é duké ngrâne véç nje hére diten. Kur nxéhét téper é é munde vapa atehéré var gjuhen jashte gojes. Kur qeni ka hunden te ftohte é te njome, dijéni sé âsht shendosh ; po kur é ka te ngrohte é te thate, dométhâne sé âsht i semune.

Qeni âsht shum trim é i sulét édhè ujkut. Macén nuke munt t' a shohe é zihét kurdohére mé 'tê; po gjendén édhè qenj qe bâjen miqesie mé macat.

Qeni ka shume te mira ne véhté. Écen mé vrap é kercèn mé hapa te medhânj, nuke lodhét shpéjt, s' ndjérsét kurre, duròn shume kohe pa flétun. Hollesia é qenit ne te marrun ére mé hunde âsht é çuditeshmé. Rrobat é te zotit i njéh vétem duké u marre ére. Kur ndonje hére humbét ndonje djale i vogel nga shtepia, atehéré i japin qenit téshat é 'tija qe t' u marre ére, pastaj é leshojen é qeni duké marre ére andèj é ketèj vétê é gjen. Te zotin é njéh é é gjen nde mést ç' faredo shumicé njérezish. Qeni i gjahut, duké marre ére pas gjurmavét, gjen shpêzet é égersinat, sa do lark te jéte é é çon lépurin qe flen ne llosh.

Qenit, si édhè maces, i pelqèn shum vendi i ngrohte ; perandaj kerkòn sâne a kashte drithi é atjè strukét é mblidhét kulaç é flen per shume kohe; por é ka gjumin é léhte fort é çasté çast sgjonet. I ka véshet shum te holle é ndegjòn qe per se largu kafshet a njérezit qe i afrohén shtepies a stanit. Kur ndegjòn kânge burri, i pelqèn dhé é véshtròn ne sy kângetarin é é

pergezòn. Po muziken nuke é duròn é, kur ndién trumbéten a kembonen, ulerin é fute bishtin nder shale. Ngjyrat nuke i dallòn fort per se largu. Kur âsht hâne é plote léhe é zêmeronét.

Qeni mban ment fort mire vendin é kohen; nga ç' do ane qe te ndodhét é gjen udhen é shtepies. Vété ne qytét, largonét ndeper ara, po shtepien s'é horròn as s' é humbét. É din sé kur i zoti é mbarôn punen, pra, nde qofte sé shkon koha é i zoti akoma nuke pushôn, qeni i vété afer é i kujtòn sé shkoi ora é zakonshmé.

É mban mire ment édhè kohen kur i zoti kethéhét rendomisht ne shtepie per dréke a per darke; nde qofte sé menòn i del perpara t' a shohe a dukét.

Ndofta qeni âsht mâ i sgjuari é mâ i mentshmi i shtâzevét te tjéra. Kur é shéh te zotin sé bâhét gati per te dalun, qenî é véshtròn ne sy, sikur te doje t' i thote sé a munt te véje édhè ai pas 'tij; é kupetòn mé nje hére kur i zoti é deshiròn pas, é atehéré qeni dél mé vrap nga déra, écen duké u-hédhun é duké u-kethyér é léhe mé gas. Udhes shkon gjithenje perpara,

kethèn koken é véshtròn andèj é kendéj é mérr ére mé hunde; kur largonét téper, qendrôn é kethèn koken per mbrapa qe te shohe a po vjén i zoti é, ne qofte se i zoti nuke dukét, atehéré kethénét é é kerkôn me koke unjun duké marre ére mé hunde gjér sa t' a gjenje, é, kur é shéh, i tunde bishtin é léhe nga gezimi. Kur do te loze mé te zotin, qeni é shekòn mire perpara ne sy qe t' i kupetonje vullnésen, pastaj véshtròn shkopin a gurin qe do t' i hédhe i zoti; kur i a heth é persiéll mé sy gjér te bjére per dhé, pastaj vété mé nxitim, é kape mé goje é i shpié prape te zotit plaçken qe i kishté hédhun.

Qeni s' harron, po thua, kurre. Ç' do gjâ qe mesòn é mban ment shume vjéte. Thote Homéri sé qeni i Odhiséut mbrétit t' Ithakes, kish njezét vjéte qe t' a shihté te zone, po kur me se fundi é pau, é njohu mé nje hére, i tundi bishtin é dha frymen. Kujtohét per shume kohe édhè per shtepien, ku i dhaan buke a i hodhe éshra dhé vété shpésh atjè. Prape mban ment édhé vendin ku t' i kéne râne mé gur é nuke shkon mâ andéj ja, nde qofte sé é shpié udha, kalon shpéjt é mé bisht nder shale nga frika. Ndonje hére mesohét édhè te bânje punen é sherbetorévét ne shtepie.

Qeni, édhè kur i mbylle syt é flen, shéh kaqe fort mé mendjé, sa po thua sé âsht kurdohére n' ânderre é sé i ka perpara sysh gjithenje téshat per te cilat kuitohét; perandaj qeni nuke bân kurre gjume te qéte. Sa âsht duké flétun pandéhe sé po zihét mé te tjére, sé po i bién djémet mé gur, é zeu é léhe é ulerin ne gjume.

Qeni nuke âsht vétem fort i sgjuar por édhè i ndegjuarshem; don gjithmone édhè ai atê qe deshiron i zoti é vullnésen é deshirin é ketij i kupetòn nga fjalet, nga syt, nga te tundunit é duarvét, nga fershellima é te zotit. Ë mérr vésh kur i zoti âsht i gezuar é kur ka ndonje hidhenim ; é kur ky mérr shkopin ne dore, é din sé do t' a rrahnje, é pra fute bishtin nder shale, shtrihét per dhé é zen te dridhét.

Qeni shekòn édhè shendétin é 'tij, é kur âsht i semune, del n' oborr é kerkòn bar é é ha. Kur han éshtra pa i pertypun mire é i mbétén ne lukth, gjen t' âmbelthin é bérrit é perpin dhé ashtù i shkon dhembja é barkut. Kur pastaj ka semundjé te rânde é ka névoje per ndonje véprim, é len mjékun t' a çanje é t' a qépe é, ndonsè ndegjòn dhembjé te medha, duròn é rrin urte psé é kupetòn sé ashtù do te shendoshét. Kur ndodhe qe te semuhét pérseri, é mban ment shtepien é sheronjesit é shkon véte ték ai é ndonje hére i dergòn édhè qenj te tjére te semune.

Qeni bân édhè ai te gjitha atò qe shéh sé bân i zoti. Kur rrin i zoti afer dritarés, hypen édhè qeni atjè é véshtròn jashte ; kur i zoti remòn mé shat kopeshtin, zen édhè ai te remonje token mé kâmbe; kur sherbetori mérr shporten qe te dale jashte shtepies, édhè qeni mérr nje shporte ne goje é, duké tundun bishtin nga gazi, i vété pas.

Qeni, si i sgjuar qe âsht, mesôn ç, kafshe a shtâze tjatre s' munt te mesonje. Qendròn arithi mbi dye kâmbet é mbrapmé é écen vetem mé 'to ; mban shkopin é te zotit mé goje kercèn, hidhét vallé, é bân édhè shume

lodra te tjéra· Prape mesòn te mbanje shporten mé tésha ne dore, te sjélle létra préj nje vendi nde nje tjater, gjuan lépurin é shpêzet ndeper férra é ndeper driza, shpetòn njérezit kur gjendén ne rrézik. Te gjitha ketò i mesòn mé urtesie é mé te bute, é jo mé t' éger é mé shkop.

Po véç ketyné te miravé, qeni ka édhè nje vétie mâ te mire é mâ te çmuarshmé nga te gjitha: âsht bésnik sa asnje tjatre shtâze! Édhè ne mést te njéresvét gjendén radhe miq aqe bésnike si âsht qeni i zoti. É don te zone mé gjithe zêmere, é ndegjòn, é duròn dhé i vété pas é jo nga frika, po nga dashuria. Kur humbét te zotin, unje koken é vété andèj é kendèj duké marre ére; pra kur é gjen nuke mbahét nga gazi i hidhét perpara, i lepin duart, i tunde bishtin.

Ca qenj jane shum te forte é guximtare; i hidhén é i sulén ujkut, ariut, dérritt' égre, kusarevét; mprojen te zotin é japin koken per 'tê. Dashunia é qenit per te zone arrin gjér me kaqe sa qe ka ndodhun shume hére qe qeni i dashun ka ngordhe nga étjé é unie prane varrit te te zotit!

Qeni gezonét kur é duan é é lavdojen, hélmohét kur i bertasin. Perkedhéljét é lavdimét i mban ment é i kujtòn per shume kohe; po qortimét é te rrahunat i harròn shpéjt nga zêmera é mire qe ka. Kur bân ndonje faj é i bertèt i zoti, hiqét me ndonje ane é rrin urte s' bân zâ; po kur i zoti i flét é é therrèt, gezohét é i véte afer barkazi é mé koke unjun. I zoti i bié é é rréh é qeni s' ndihét, vétem qan é pshéretin mé zêmere, largohét si i turperuar é fshihét é rrin urtisht; po kur i zoti i flét prape mé te mire, qeni é harròn mé nje

hére hidhenimin, i vété prane duké tundun bishtin é lepin duart qe é rrahen.

Qenit i pelqèn shume liria; kur é lidhin s' i vjén faré mire é kerkòn te sgjidhét. Deshiròn gjithenje te jéte prane njéresvét dhè mé qenj te tjére. Kur jane bashke shume qenj é shkojen mire nde mést te 'tyné, kercéjen, brédhin, rrukullizén; po bâhén mâ fort miq é i ndihin mâ téper njeni tjatrit kur ndodhén ne rréxik.

Te mirat é qenit jane shume é te medha, po qeni ka édhè dye te liga. Qenjt, qe nuke é njohin shoqi shoqin zihén téper njeni mé tjatrin· sa qe kur fjalosén dy njéres bashke thémi per 'ta sé hahén si dy qenj. Shume hére qenjt zihén per nje asht, é kaqe zêmerohén é ashprohén é mé kaqe rrembim é kafshojen njeni tjatrin sa vritén faré, po nuke ndahén é nuke pushojen.

Qenin é zen édhè nje semundjé é lige, terbimi; ahéré qeni duhét te vritét mé te shpéjte, sé terbôn dhè qenjt é tjére é shtâzet é njérezit qe te kafshonje.

Qeni âsht fort i vléfshem é na hyn ne shume pune: ruan shtepien, arat, bagetien, kuajt é lopet, grat é femijet. Vété pas qérrés é pas kuajvét, shpetôn njérezit kur gjendén ne rrézik é kur i mbulòn bora. Qeni vété édhè per gjah mé te zone: atyné, qe gjuajen shpèze, u thémi zagare, atyné, qe véne pas gjahut te lépurit é t' égersinavét, u thémi langonj. Langonjt rendin mé vrap te math é hidhén mé hapa te gjâne. Ka édhè qenj te medhânj qe héqin qérrén mbi bore é mbi akull. Lekura é qenit âsht é fort é hyn ne shume pune.

24.

QENI DHÉ HIJA É TIJ

Ne goje ca mish
Nje qen é rrembéu
Mé sa vrap qe kish
Tatepjéte théu ;

Édhè mé gas shum
Per plaçken qe shpij,
U-hoth nde nje lum
É me not po vij.

Kur ne ujet shéh
Po hijén é 'tija ;
Tjater é pandéh
Nga padituria.

Ne misht syri i mbét
Posa é qelloi ;
Édhè mishn' é vét
Ne lum é leshoi,

Persè qenit tjéter
Déshi t' i a rrembén !
Iu-duk mê i téper ;
Po tani ç' po gjen ?

Kur i hapi syte
Mishi shkoi ne funt,
Dhé mishin é dyte
Mê s' é shihj gjakunt.

Zu é po therristé
É s' é gjenté dot ;
Véç sé ungulisté
É vuanté kot.

Syri i pangosur
Lakemimi i shkréte
Na kane brengosur
Shum ne kete jéte !

(N. F.)

23.

FALE TE MOTSHMÉ MÉ VLÉRE

Bân-i tè mire si mikut si anmikut.—Pertimi âsht shum gjâ é lige.—Mos rrin pa pune édhè i pasun ne jé.—Mos i besò gjithe botes.—Mos sbukurò vétem fytyren, po mâ téper shpirtin mé pune te mira.—Ndérô atin dhé mâmen.—Mbaj gjuhen : mos fol mé nxitim, po mendoj-u perpara.—Mos shaj tjatrin.—Mos perqésh te varferin.— Kur jé i pasun mos u- mburr sé s' dihét fundi.—Duaj Atdhéun, te dréjten, urtesien, ditunien. —Mos kij miqesie mé njéres te liq sé te prishin men-

djén.—Mos ban mik tjatrin pa ditun se mé kê kishté pasun perpara miqesie.—Vdis per Atdhéun!

26.

TE RRIJEM TE PASTRE

Te pastruarit é trupit duhét per dye pune te névojeshmé, per te ruajtur shendétin é per t' u mos ardhur te ndohte njéresvét mé te cilet perzihémi.

Prapo qe te pastrohémi duhét tere trupin t' a lajem te paken nje hére nde muaj.

Kryét te paken nje hére nde javet, édhè mê dendur ne mos qofte mjaft.

Syte, faqét é qafen per mengjès; kembet per mbrema.

Duart véç sé kur lahémi per mengjès, édhè sa hére hame buke, dhé kurdò qe zeme mé 'to gjekafshe qe lyros.

Po kurdò qe te lahémi, te kémi ment é te mos lahémi te dirsure mé uje te ftohte sé na prish, po te présim sa te na shkoje djérsa.

Édhè dhembet t' i lajem é t' i ferkojem per mengjès qe te na mbahén te shéndoshe é te bukure, édhè qe te mos na bjére ére fryma é t' u vije te ndohte njéresvét qe na ndodhén prane.

Thonjt t' i présim per jave qe te mos ngjatén jashte mishit é te mblidhét pléhsire nde 'te é cila, véç qe bié te ndohte, na bân édhè kéq ne paçim névoje te kruhémi, é nde u-ngjitet ne gjera qe hame mé dore.

Lésherat é kokes é te mjékrres t' i présim pas zakonit édhè t' i kréhim dite pér dite qe te mos na zene theria é kafshe te ndyra, te cilat thajen njérine édhè jane turp té njérezia.

Édhè te varferit é punetoret duhét te jéne te pastre. S' munt te na benét ngaje per te mos pastruar trupin lodhja é punes, édhè sadò te lodhure qe te jémi. Sé ne préfshim nga gjumi i nates, q' é ka dhene Zoti i jétes per t' uçlodhur é çpertuar, sa qe te pastronémi, ne tjateren kohe, qe na téperòn, do te çlodhémi é do te prehémi mê mire. Do te jémi édhè mê te shendoshe qe te zeme punen nésermét mé zêmere. Persè te pastruaret, nuke vétem njérine, po dhé baketine eshte vene 'rée qe i shendoshe; édhè te pa pastruaret é bubunjos dhé é semur, édhè fatin i a kéqesòn mê kéq dhé faré i a prét. Sé te pa pastruarin é te bubunjosurin é kane, si édhè eshte vertèt, per pertéses, édhè kane frike t' a ngasnjen atâ qe kane pune.

(J. VRÉTO)

27.

JÉTA É HÉLINEVÉT TE VJÉTRE

Kush kendòn Iliadhen é Odhiséen, dye poémat é pavdékuna te vjérshetorit te math, Homérit, mesòn sé si rronin Hélinet é vjétre é fqinjt é 'tyné. Atâ kishin te tilla zakoné te cilat i shohim sot vétem ne ca visé te Gréqies dhé né Shqiperie.

Kishin mbréter a te pare, te cilet rronin édhé atâ si gjithe bota. I pari é ngrenté shtepien é 'tij te madhé majé ndonje brégu, rréthe te cilit ndertonin pastaj shtepiat é 'tyné te tjéret. Mbréti per te goditun shtepien punonté édhè véte, si véte bânté prape te gjitha punet é tjéra. Zinté qét é leronté arat é kullosté bagetien. Ne tjatre ane Mbréterésha tiérté lésh, enté, punonté n'avlimént; é vashat é saja bashke mé sherbetorét lanin téshat ne lum.

Mbréti mendohéj per te miren é llauzit bashke mé pléqt, qe bânin kuvent, pléqesonin é gjykonin rréth mbrétit. Po, kur kishin per t' u-menduar é per te dhâne gjykim mbi ndonje çâshtjé te râande per lufte a tjater, atehéré mblithnin édhè végjelien é gjith gjendjén dhé bânin kuvent é mendohéshin te tâne bashke. Ne funt te mblédhjés sgjithnin mendimin é shumices dhé é pelqénin duké thirre mé zâ mâ te math.

Si mbréti ashtù gjithe gjindja véshtronin punet é 'tyné; ca lavronin arat, ca kullotnin bagetien, ca ishin kthises é farketare. Kishin édhè mjéke é lajmetare per t' i dhâne zâ botes é per te perhapun lajmét é ligjet é réja. Kur zinin ne lufte ndonje rop, é mbanin si sherbetuar per punet é shtepies.

Ne shtepie rronin ashtù si rrojen sot ne fshaté é ne malé t' ona. I ati ja gjyshi ishté mâ i madhi i shtepies; te gjithe, vllézer te végjele, djéme é niper i ndegjonin é shkonin per urdhen te 'tij.

I huaji, kur u vénté ne shtepie, sadò i panjohun é i larget t' ishté, é gjenté déren çéle. Atjè flinté atjè hanté é pinté. I lanin kâmbet kur ishté i lodhun, é é

mpronin nga anmiqt kur ishté ne gjak. Miqesia é bésa ishin ne ndérjé te madhé.

Édhè gjakun é fares é te fisit te 'tyné s' é linin pa marre. Sikur te vritéj ndonje préj fisit, njérezit é 'tij do t' i mirrnin gjakun duké vramun ja vrasesin a, si thone, Malesoret, dorerasin, ja ndonje nga fisi i 'tij.

Te gjitha ketò zakoné, é te tjéra si ketò, ndodhén é gjendén é ndéronén édhè sot ne Shqiqerie.

28.

KALI

Kali âsht kafshe shtepiaké nga atò mé nje thua ne kâmbe si gomari dhé mushku. Koka é 'tij âsht é gjate, syt é medhânj é si te dalune jashte, balli i gjâne é permbi 'tâ i varét çépéja nde mést te dy véshevét, te cilet kali i tunde shpéjt é i mban gjithenje perpjéte, é s' jane as aqe te medhânj si te gomarit as aqe te végjele si te kaut, po sa duhét te jéne pas trupit é pas kokes. Nofullat jane te gjata, buzet te vogla, te buta, te levizeshme; brimat é hundes te hapuna mire mé te cilat çfryn shpésh kur i hyn pluhun. Qafa âsht é gjate, é forte dhé gjithenje é ngritune si é gjélit; âsht é mbuluamé me çepé, é cila i ép hié é bukurie kalit. Trupin é ka te forte, barknn te holle é rrumbullak, Kurrizin é ndréjte; ne funt gjendét bishti mé qimé te gjata, mé te cilat ngét é perzên mizat kur é trazojen ne vére. Kâmbet i ka te holla, po te forta é te shpéjta, mé nje thua

te vétem, qe quhét thundre, te cilen i a mbathin mé patkonj qe te mos i hahét nga guret é te çalonje. Gjithe trupin é ka te mbuluam mé qimé te holla, te shkurtuna, te denduna, te cilat mâ shpésh jane kuqalé a te bardha, po ka édhè kuaj te zés, pika pika, larosha.

Kali âsht, po thua, shtâza mâ é bukura é dhéut. Âsht i math, i nalte, i hiéshem, kryélarte. Ka trajte te bukure, ka trup te gdhendun: Koka, qafa, krahnori, kurrizi, barku, bishti, kâmbet dukén si dérdhuna é jane kaqe mire te puthisuna ne vent te tyné sa s' dallohét sé ku jane ngjitune.

Kali dukét sé é din véhtén qe âsht i bukur é, duke écun, ngréhét é madheshtonét. Kur bréth mérr hié mâ te madhé; atehéré çon kâmbet é para, thyén gjunjet, ngren bishtin é bréth léhte é shpéjt; é çépéjâ é ballit é é qafes i tundét nga éra. Gjith kush shéh kalin çuditét mé bukurien é tij, é perandaj thohét sé kur é bâni Pérendia kalin sgjoth é mori nga gjithe te mirat é shtâzevét te tjéra. Done mé thâne sé nga gruaja muar lésherat, nga dreni koken dhé kâmbet, nga dhélpena véshet dhé bishtin nga luâni guximin é trimerien, nga gjarpeni syt dhé te tundunat é bukura, nga lépuri te brédhunit, nga ujku qafen dhé te ndiémit é shpéjte.

Kali u-sbut ketù é mija vjétesh perpara é qe atehéré é ka njèriu ne sherbim, é gjendét edhè ne te gjitha atò visé ku rron édhè njériu. Rron gjér me njezét é pêse vjéte, é radhe hére arrin ne tridhéte é tridhéte é pêse. Fêmena é kalit quhét péle, é cila piéll nje mâs, radhe dy; mâzit i jép qumesht gjér ne pêsa muaj. Kali flen

pak é ka gjume te léhte, écen é bréth shum pa u-lodhun é shpésh hingellin.

Kali ha bar te njome, sâne, élp, tershâne, bathe, krundé; ujin é don te paster. U pelqèn fort kuajvét kur i lâan te lire te kullosin bar te njome livadhévét, u pelqèn édhè te lahén é bâjen me not mire. I deshirojen shum lodrat mâ tépęr kur jane mâza te végjele; atehére brédhin é hingellijen gjithe diten ndeper fusha é ndeper moçalé. Kali me vrap munt te marre udhe per teteqint é pêsedhéte métra nde nje t' imteze te pare;

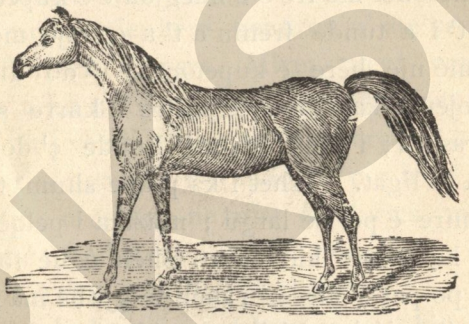

é munt t' écen pa u-lodhun per njeqint, e njemedhétemije metra. Kali kur zêmerohét hape brimat é hundes é çfryn; ç' do gjâ qe te ndegjonje a te shohe é trégòn mé tundjé te véshevét.

Kali mprohét mire; é zen anmikun mé aje dhé i shtié shqélma. Kur kullosin ne livath é u afrohét ujku, kuajt é kupetojen per se largu é zâan é hingellijen é mblidhén te gjithe nde nje vent. Atij bâhén qark duké mbajtun koket per mbreda é kâmbet é prapesmé jashtazi, é i bién mé shqélma ujkut é ashtù é perzâan ja é

vrasin. Hingellima é kuajvét ndryshon kur jane te zêmeruare, kur gezohèn, kur tméronén a kur kerkojen gjâ. Kur kane te dhêmbuna nuke ndihén, po vétem renkojen ; ashtù édhè kur ngordhin, japin fryme urtisht é s' perpiqén faré. Kali é kupetòn perpara kur âsht per t' u-tronditun dhéu é te bjére tormèt ; ashtù édhè kur do te prishét koha é do te bjére shi a te frynje ére. Ca duan te thone sé kali, pa vajtun ne lufte, é kupetòn é é ndién perpara sé do t' i vrités i zoti, perandaj atehéré nuke don te bânje udhe é t' a shpié te zotin ne lufte.

Kali mesohét mé frê é é ndegjòn é é kupetòn téper; nje çikez t' i a tunde frenin a t' a çponje mé peroné kaloresi mé nje hére é kupetôn sé ç' do dhé é bân shpéjt. Gojen é ka shum te pastre é kurre s' ha kur bié ére grashdi ; i mérr ére mé hunde ç' do gjâjé é ruhét nga te ligat. Véshet i ka prape shum te holle é ndegjòn mire é per se largu ; muzika i pelqèn é é urtesòn kur ka marre hidhenim. Shéh édhè fort lark é fort mire; po per s' afermi i shéh te gjitha mâ te medha sé ç' i dukén njériut. Shéh mire édhè naten, perandaj sadò érresine qe te jéte, léréni te shkonje véte é mos kini frike sé do te humbase udhen. Kali i mire nuke grémisét é nuke bié me thua véç radhe hére.

Kali mérr ére é njéh mire vendin, grashdin, kulloten ; mban ment udhen qe te kéte bâmun vétem nje hére. Kur kaloresi humbét udhen é é shpié kalin ne rruge te kéqé, kali ndalét é s' don te véje perpara dhé i jép te kupetonje sé s' é ka mire udhen. Shume udhetare, qe s' dijen udhen, lâan kalin t' écij véte é ai i shpié atjè ku kane per te vajtun ; ashtù édhé kur héq qérrén

é qérrétari flen, kali nuke qendròn, po é mérr udhen véte sé é din sé ku do te shkonje. Kur é lirojen nga qérréja é nga freni shkon véte ne grasht; prape kur duan t' i japin uje. é lirojen é kali shkon té pusi a ne krue, piu uje te kulluar é kethénét perseri ne grasht.

Kali âsht shum i sgjuar ; shokun é ri, qérrén é rée. kaloresin é ri, i shekòn é i véshtròn mire sikur mé dashun te marre vésh sé ç' jane. Te zone é njéh nga zâni, nga pétkat, nga ngjyra é ketyné, dhé é véshtròn qe te kupetonje deshirat é 'tija. S' é harròn kurre, por é njéh te zone pas shume kohé. Kur shkon asaj udhé, ték ka vajtun nje hére qendron n' ate vent ku ishté ndalun héren é pare. Mban ment vendjn ku u-pengua a ku u-tremp nje hére tjatre, perandaj, kur i afrohét atij vendi, s' don te véje perpara é s' bân udhe gjér sa t' a ngasin é t' a shkojen per freni. Sa kuaj qe kane qene n'ushtrie ne tufat é kalories, mbajen ment te rânet é trumbétes é, kur é ndegjojen, hidhén nga gazi dhé rrahin truallin mé thundre.

Kali âsht kaqe i mentshem sa qe é kupetòn te zotin per se largu é qe nga zâni sé ç' do. É njéh kur âsht i zêmeruar é kur âsht mé gas. Nga mendja qe ka din édhè te ruhét. É din sé kur hyn né lum, munt t' i rreshqase kâmba, perandaj hyn mé vréjtjé é mé urtesie te madhé. Édhè kur âsht bore ja udha âsht é lige, kali véshtròn mire sé ku é ven kâmben, é écen duke vene 'rée drunjet é udhes qe te mos laj-thitét.

Kali, si i sgjuar qe âsht, munt te mesonje shume lodra, po duhét te mirrét mé te mire é mé te bute é

jo mé t' éger é mé te rrahuna. Mesòn pra é bân shume lajka: bié mbe gjunj, mérr mé buze ç' t' i hédhin dhè i a shpié prape atij qe i a hoth; gjen gjânat qe i a fshéhin, kercèt mé kâmbe aqe hére sa njéres ka perpara ja sa trégon ora qe âsht é varune perpara 'tij; shtrihét per dhé si i ngordhun é ngréhét pameta sa i thone sé po vijen t' a rrjépin; qendròn arithi a shah si qeni mbi dye kâmbet é prapesme; hidhét é lot vallé pas kânges qe t' i kendojen. Perandaj kuajt é luftes i mesojen é i mbajen ment mire urdhorimét é ushteries.

Pervèç ketyné kali ka édhè te tjéra zakoné te mira. Âsht guximtar, s' frikesonét kurre, ndegjòn téper te zotin. Kur é mérr plumbi ne lufte, s' tundét, por é len sheronjesin t' i a nxjérre, é t' i shekonje a t' i qépe verren pa u-levizun sikundre s' i dhemp faré. Nde mést te gjemimit te topavét é te pushkevét, nde mést te tymit é te flakes kali s' trembét faré, por é shpié te zotin ku te doje édhè ku âsht rréziku mâ i math. Thone sé nde nje lufte anmiqt rréthuan kryéushtarin majé nje uré; ky i ra kalit é kali u-hoth ne lum mé gjith 'tê, bêni me not é keshtù shpetuan qe te dy. Nde nje tjatre lufte ca kalores gjendéshin te rréthuare majé nje kodre; njeni nga kaloresit vajti buze kodres, qe ishté thik, i ra kalit, é ky u-rrukullis terposhte é ngordhi ne funt, po kaloresi shpetoi.

Kali é njeh mire kaloresin qe ka per siper, é, ne qofte sé mban ndonje njéri te math, ndonje mbrét a kryéushtar, atehéré ngren kòken mâ téper é mburrét é madheshtoét.

Kali âsht shum zêmremire; mâ te rinjt pertypin

é bâjen gati te ngrânet ê pléqvét, é pélat u japin qumesht mâzavét te tjére kur mbétén pa t' âmat é 'tyné. Kali âsht édhè fort bésnik, po thua, si qeni: Kur shéh pas shume kohé te zone é pare, qe é shiti, hingellin, i qasét, é lepin dhé i rrefèn gas te math. Shume kuaj sulén mé rrembim kundre anmikut te te Zotit. Ca te tjére, kur u vritét i zoti é bié per dhé rrijen prane 'tij mé koke unjun sikur qajen, i zâan pétkat é i a kapin mé dhâmbe sikur sé te duan t' i thone qe te ngrihét, é véshtrojen mé mallengjim é nuke done te largohén nga vendi ku ndodhét trupi i te zotit te 'tyné. Pa jane édhè kuaj, qe hélmohén kaqe fort kur u vdés i zoti, sa pe nuke u bié mâ nder ment te haan é munt te ngordhin unié.

Po bashke mé te gjitha ketô te mira, kali ka édhé ndonje te lige. Ai, qe âsht aqe guximtar, qe hidhét mé rrembim ne lufte duké nxjérre shkendia nga syt, munt te trembét nga mâ é vogla gjâ. Fluturimi i zogut, nje téshe é varune mbi nje drû, nje hardhjé qe tunde gjéthet ndeper driza, mund t' a trembin kaqe fort sa bâhét si i terbuar, é s' ndegjon as frenin as fjalen é te zotit po ngét é ngréhét arithi, qendròn é véshtròn si i çmendun é çfryn mé hundé duké hingellitun. Si jane njéres te mire é te liq ashtù ka édhè kuaj te mire é te keqinj. Kali i kéq han mé dhâmbe é kafshon si qeni, shtié mé shqélma, s' ndegjòn urdherimin é te zotit, âsht pertac mban ment te ligen ê é paguan. Por édhè kuajt é égre, kur kane te zone é mire, bâhén me se fundi édhè atà t' urte é punetore.

Kali âsht kafshe qe na duhét é na sherbèn téper.

Âsht mik é ndihmes i mire ne lufte, âsht shok é sherbénjes i vlénjes i vléfshem ne púne te tjéra. Kalit i hypim, kali ngarkohét, héq qérré é parmenda, siéll mullinj é maqina. Mishi, dhjami, déjt, lekura, thundra, qimét é kalit jane gjâna, qé na hyjen te gjitha ne pune.

29.

PUNETORI BÂHÉT FATBARDHE

Filosofi i math i Héladhes se vjétre, Sokrati, pau nje dite udhes nje mik te 'tij, qe po écenté mé koke unjun é duké u-menduar. I u-qas é i tha:—Ç' ké sot, Aristark, qe po shkon keshtù hidheshem é i méjtuar?—

«Mbasé é mesové, o Sokrat, sè me vdiq im'ate é me la shtate motra é mâmen per t' ushqyér, po gjâ é te holla nuke me la faré !»

—Motrat i pandéh ti per te rânde? Une tham sé ai qe kâ vllezer é motra, âsht fatbardhe.

«Édhè une i dua shum motrat, po me vjén kéq sé s'kam mé sé t' i ushqénj!»

—Po ç' pune bâjen motrat è tua?

«Ç' te punojen ? Punojen si vashat ne shtepie.»

—Me dukét, o Aristark, sé é gjéta si do t' a sheronj varferien tândé; pa me thuaj, a dijen ndonje pune motrat ?

«Dijen te qépin pétkat é t' i ngjyjen, dijen te tjérrin, t' endin é te bâjen pélhure.»

— Po kur qenka keshtù, ti paské nje thésar ne shtepie édhè qahé me kot !

«Pa me thuaj, o Sokrat, ku é paskam ate thésar te fshéhun ne shtepie qe s' é ditkam !»

— Ndegjo-me pra. Dil jashte ne trék bléj nje çike pélhure, ép-u-a motravét t' a présin, t' a qépin é t' a bâjen pétka gati per te shitune; pastaj bléi ca lésh ép-i-a motres qe din mé é tjérre, é t' a endin é t' a bâje pélhure, t' a ngjynje é t' a shése. A me bésòn Aristark sé nga puna é motravét do te fitoni mjaft te holla sa qe dote kini te prishni per véhté é do t' u tépérojen édhè per mé u ndihun te varfervét ?

«É bésonj, o Sokrat, po ç' do te thote bota? S'âsht turp per motrat é mija te punojen per te rrojtun?»

— Njérezit é mentshme é t' urte s' kane per te thâne gjâ faré, po do t' i lavdojen motrat punetoré, qe punojen é i ndihin vllaut, sé puna s' ka turp. É dijem mire historien é gjyshavét t' ane; vashat é mbrétit punonin si ato te gjithe botes: qépnin, tiérnin, lanin téshat ne lum, bânin punet é shtepies. Te vjétrit, te cilet ishin te mentshe é t' urte thoshnin: puna s' ka turp, pertimi âsht turp !

Ketò fjale i u-ngulen mire ne ment é ne zêmere Aristarkut dhé motrat é 'tija zûun punen. Shtepia umbush plot mé gjâ é te gjithe ishin fatbardhe é te gezuare qe munt t' u bânin mire édhé te varfervét.

30.

FARKETARI

Véliu âsht farketar; âsht djale i shendoshe é ka fuqie te madhé. S' ka tjater dialosh mâ te forte, é asnje s' munt t' a mbanje mâ mire sé ai kâmben é kalit kur é mbathin, as nuke munt t' i çonje majt é te rrahe mé léhtesie hékurin é nxéhte mbi kudhre. Véliu âsht mjéshter i zoti; fuqia i dukét nga fytyra, nga kraherori i gjâne nga llânet é lidhuna, nga gjith trupi.

Po Démiri shoku i 'tij âsht pertac; mâ te shumat é ditevét te javes nuke vété ne pune, por, édhè kur vété, s' punon mé ândjé é mé kujdés. Puna i dukét é rande é é merziteshmé; âsht i trashe, i majim, rândòsh é, kur zê te punonje, lodhét shpéjt. Kur i fryn zjarrit mé kaçup qahét mé nje hére sé i lodhén duart é renkòn. Pertésa é bân te rrije pa pune é te marre udhen é lige; ne vent qe te véje ne farke, shkon é pin é déhét pa vene ment sé rakia prishe shendétin é kalbe zêmeren si lagesina hékurin.

Puna, o djéme, forcòn trupin, mban shendétin, sgjate jéten, po pertimi i prishe njériut trupin édhè shpirtin é çon ne shume te liga. Kurre pra mos pertoni, po duani-é punen é bâni-é mé ândjé, mé kujdès, duké kenduar.

Yji, qe s' tundét, prishét é qélbét!
Pertésa âsht é âma é te gjitha te ligavét!
Kush mbiéll me kohe, korre me kohe!

31.

MESIM

Mergohu nga ligesite,
Miresien é mba si burre,
Miresia eshte drite
Qe nuke shuhét kurre.

Miresia s' esht' é shkréte,
Éshte drit' é Pérendise,
Drit' é Zotit te vertéte ;
Éshte drite é gjithesise.

Miresia te harrohéj
Te mirete nuk' i donim ;
Ligesia te ndérohéj
Te liqte s' i mallekonim.

Persè te duam Aline
Édhè te gjithe ti miret ?
Sé duam miresine
Qe s' na fut ne érrésiret !

Psé é duam Fatiméne,
Imamét te dymbedhjéte,
Hasanin édhè Hyséne ?
Persè ishin te vertéte !

BKSH

Persè kishin miresine,
S' paten kurre ligesite,
Po ishin mé Pérendine
Na lane dhé névé drite.

Kurre s' humbét miresia,
S' shuhét drite é Pérendise!...
Humbét valle Pérandia,
Zoti i math i gjithesise ?

Mos é ndyj shpirtin ne jéte,
Zemeren mos é lyéj ;
Shko ne udhet te vertéte,
Mos u-kthè é mos u-thyéj.

Mos i hiq pas ligesise
Sé te fut ne érresiret ;
Mérr udhen é Pérendise
Te bashkohésh mé te miret.

Mos bej kéq kurre, po mire :
Kjo esht' udh' é Pérendise ;
Kij ne zemere meshire
Édhè ndih-i njéresise.

Psé duan Krishtin é gjalle
Dhé t' Âmen é 'Tij Marine?...
Persè nuk' é duan djalle?
Sé na mesòn ligesine!

(N. F.)

32.

TE MIRAT Ê DHÈUT

Lêmshi i math i dhéut, faqéja é te cilit âsht é mbuluamé mé malé, mé fusha mé ujera, na jép te gjitha te mirat per té cilat kémi névoje. Ajò balte, qe shohim é qe na dukét sé nuke hyn faré ne pune, munt te ndryshohét, duké é gatuar mé duar, nde nje mije gjâna é végla te névojeshmé, te cilat, kur i véshtrojem pastaj, çuditémi é nuke njohim ne 'to balten é pare. Nde nje mot é siper toka bâhét rrânje, trup, dége, fléte, lulé, peme, te cilat i haam mé ândjé te madhé. Sa mâ thélle t' a punojem token aqe mâ te mjafta na i jép te mirat é 'saja. Ê ndonsé ka mija vjétesh qe po lavrohét, po punohét é po mbiéllét, toka as nuke lodhét kurre as nuke plakét po gjithenje na jép mé te téper frytét qe ka ne gji. Dhéu nuke plakét, nuke lodhét, nuke marxitét kurre : miljuné njérezish, shtâzesh, bimesh kane rrojtun édhé rrojen mbi 'te ; vdésin, bâhén pluhun, kethéjen prape ne gji te dhéut, po ky qendròn i paplakun é i pasosem. Mot per mot na vjén prentvéra é faqéja é dhéut gjélbenohét é mbulonét mé bime é mé lulé te bukura qe japin peme te shijéshmé é dérdhin ére te mire. Dhéu kurre s' i harròn njérezit, po ketà bâjen shum kéq qe é harrojen token é shpésh é lâan pa punuare, psé, duké mos véshtruare atê, harrojen é nuke véshtrojèn véhtén é 'tyné!

Lum ai qe é punòn mé kujdés token, sè andéj do te nzjérre te gjitha te mirat é te névojeshmét. Dhéu na jép grune, kallamboq, élp, tershâne, thékene, mél, bathera, lakena ; mé nje fjale, drithera, groshe é barishté gjithe faresh te cilat nuke munt t' i permendim te gjitha nje nga nje. Na jép édhè llojé llojé pemesh, si pas vendit é pas kohét, si rrush, fiq, molla, dardha, pjéshka, kumbulla, arra, lajthia, limonj, mâna te bardhe é te kuq, qershia, ftonj é shume, é shume peme te tjéra.

Po jo véç faqéja é tij, por édhè kerthiza é dhéut ndryn mbrenda gjâna te névojeshmé ; duké remuar thélle ne gji te dhéut gjendén xéhét é métallét si surfulli, asfallti, kripa hékuri, rrâmi, plumbi, argjendi, ari é tetjéra xéhé é métallé, ta cilat hyjen ne shume pune, é mé te cilat bâjem oréndie é végla te névojeshmé.

Perandaj thémi édhè nje hére sé lum' ai qe punòn è véshtròn dhéun sé te mirat é dhéut jane te panjéhuna é te pasosmé.

33.

DASHUNIA É ATDHÉUT

Sa i dashun âsht Atdhéu ! Po kuj i thone Atdhé ? Atdhé i thone vendit ku kane lindun é rrojen perindet t' ane, é ku édhè na kémi pamun driten per hére é pare Atdhéu i yne âsht ai vent i dashun ku kémi lémun, ku na ka lekundun ne djép é ku na

ka puthun é perkedhélun mâma ; Atdhéu i yne âsht atjé ku na ka çuditun per te paren hére drita é argjente é hânes kur lén é pérendòn ; atjè ku ndodhén atò malét é larta te véshuna mé bore, atò fushat é gjâna te mbuluara mé bar é mé lulé, qe na sjéllin ne ment aqe kujtimé te mallengjyérshmé ; atjè ku pushojen éshterat é te parevét t' ane, ku ndegjuam gazin é pare, hélmin é pare, dashuniet é para ; atjè ku dhéu âsht i gatuar mé gjakun é vllézervét t' ane, qe vdiqen ne fushe te ndérit duké luftuar trimerisht kundre anmiqvét. Atij vendi i thone Atdhé ; atjè âsht Atdhéu i yne !

Sa é âmbele, sa é mallshmé, sa bukur tingillòn ne vésh t' ene kejô fjale Atdhé ! Te gjitha atjè na jane te dashuna, te gjitha na jane te shtrenjta. Kodrat, malét, fushat, lumenjt, bunimét, perronjét, katundét, qytétét kane nje pamjé é nje andjé te véçante per syt é per zêmerat t' ona.

Po mâ téper kur Atdhéu âsht i mjére é kur ndodhémi lark 'tij, munt t' i a çmojem vléren, é munt te kupetojem sé sa é duam. Ne vendé te huaja njériu munt te gjêje é te shohe gjâna mâ te mira é mâ te bukura, po cili âsht ai qe per 'tò munt te harronje Atdhéun é vét ? Bukuriet é visévét te huaja s' kane shijén é âmbelsimin é anavét t' ona ! Sa do lark qe te ndodhét ne ç' do qytèt te mire qe te rronje, kujtimi i Atdhéut s' i hiqét njériut nga mendja ; mé 'tê flen mé 'tê sgjonét, atê ka dite é nate perpara sysh. Pyétni détaret, qe çajen détin ane é m' ane te botes, é do t' u thone gezimin qe u ka zêmera kur per se largu, nde mést te tallazévét, shohin majét é larta t' Atdhéut te 'tyné, é i afrohén brégut te

njohun ku do de harrojen pesimét é te vishtirat é udhetimit.

Shqipetari, kur vété ne vent te huaj, ndahét nga Atdhéu mé lote nder sy é kethén gjithenje koken prapa qe te shohe édhè nje hére fshatin é brégun gjér sa asnjeni astjatri mos te dukén mâ. Por édhè lark nuke é harròn vendin é 'tij é, édhè kur s' munt 'te kethéhét t' a shohe mâ prape é kujtòn per ore é per çast é vdés mé emnin é 'tij ne goje. Kémi édhè sot Shqipetare qe pas qinda vjétesh qe ndodhén lark préj Shqiperies, akoma é kujtojen mé mall é i ruajen gjuhen é zakonét.

S'âsht gjâ mâ é âmbele sé Atdhéu, thote Homéri, vjérshetori i math i Héladhes se vjétre.

34.

KRYPA

É dijem te gjithe sé ç' asht krypa é qe na âsht shum é nevojeshmé; é jo vétem na njérezit s' haam dot gjâ pa 'te, por édhè kafshet kane shijé te madhé per krypen, é, kur é haan, lepijen buzet nga qe u vjén é ândeshimé. Duké i krypun, ruajem shume gjêna te cilat, ndryshé, do te prishéshin é do qélbéshin. Ashtù krypim mishin, péshkun, djathin, gjalpin, é te tjéra gjâna per te ngrâne, te cilat, jashte krypes, nuke do te qendrenin te shendosha.

Krypa gjendét n' uje te détit, qe per ketê âsht i ngjélme, édhé me dhé si xéhé. Per te nxjérre krypen

nga ujet é détit, hapim gropa é vija ne brék, futim ujin mbrenda é é lâam te thahét duké u-avulluar pak nga pak nga diélli; po qe avullimi te bâhét mâ shpéjt lypsét qe péllgjét t' i rrahij édhè éra. Pas ca ditesh uji i péllgut zen é kuqét nje çike é andéj é kupetojem qe kane nisun te trajtohén gastarét é krypes, te cilat mbétén ne funt si bore; pastaj, si te jéte thamune mire, é marrim krypen mé lopata, mbushim thaset é é dergojem per t' a shitun.

Krypa é gurit âsht gati, é nxiérét nga dhéu si thengjilli, si xéhét é métallét é tjéra. Kejô krype âsht mâ é pastre sé krypa é détit, é, si te nxiéret, nuke ka névoje per tjatre pune.

Pa kripe njériu s' rron dot; te gjitha gjéllet do t' i merzitéshin. Buka pa krype s' na shkon, gjéllet pa krype s' na pelqéjen; péshku mishi, djathi pa krype as nuke munt te ruhén as nuke munt te hahén.

Krype gjendét mjaft é perandaj âsht édhè è lire; nde mos, duké qene qe âsht fort é névojeshmé, shume njéres te varfere do de hiqnin kéq per tâ.

Per te thâne sé dy véte jane te njohune é sé kane édhé miqesie nde mest te 'tyné, âsht zokôn te thohét sé: kane ngrâne buke é krype bashke!

35.

JÉTA É BUJKUT

Bujku lavròn arat. Ka qiéllin per siper, dhé nen kâmbe dhéun. Kraherori i 'tij mbushét mé ajer te

paster, syni i 'tij véshtron per qark natyren. Ngren syt mbi qiéll é çuditét duké pamun diéllin, hânen, hyjt, rêet; i siéll per rréth é s' ngopét kurre mé bukurien é fushes é te malit, qe é fute ne méjtimé dhé é mesôn.

Punet é hujkut jane te rânda, po te mira per mé i dhâne fuqie é shendèt trupit. Te gjitha punet é 'tija bujku i mbaròn nen qiéll, jashte ne fushe, n' ajer te qeruar, perandaj âsht plot mé shendèt sé é pjék diélli é é rréh éra é pastre. Ne fushe mesôn te duronje te nxéhtin é te ftohtin, diéllin é shin, bóren é akullin.

Bujku ngrihét pa gdhire mire, mérr qet, parmenden é shatin é vété n' are, é atjè punòn gjithe diten gjér ne perendim te diéllit kur len punen é kethéhét ne shtepie. Bân shume llojé punesh. Lavròn é çan arat mé parmende, i prashite, i trinòn, i permihe, i mbiéll, i tarre, i korre ; ngren lédhé, hape vija, bân gardhinjé é thur mé férra, kullote bagetien; shin grunin, é héth, é shoshe; viél venéshtat, than fiqt, mbléth ullinjt, é shume é shume pune te tjéra.

Po bujku i shkréte, i forte é i vuajtum si âsht, din te perdore shum mire édhè armet per mprojtjén é Atdhént. Bujku luftòn mé ândjé mâ te madhé sé njérezit è tjére sé atij i dhemp mâ téper per ato ara é per atò fusha, te cilat i punòn mé dore te véte, i lage per dite mé djérsen é 'tij, é âsht pra kurdohére gati t' i laje édhè mé gjak qe te mos bién nen sgjédhen é te huajit. Pérandaj done mé thâne sé atà lauze qe jane mâ te shumet bujq, kane édhè ushtrien mâ te forte, mâ te duruarshmé, mâ trimeréshe.

36.

U J I

Uji, nga te gjitha gjânat é tjéra, âsht mâ mé te téper é mâ i perhapun ne boten é tâne. Si kémi thâne édhè tjatre hére, rruxulli dhéut âsht i mbuluar ne trie te katertat é 'tija mé uje, é vétem nde nje te katerte mé toke.

Uji gjendét kudò é na lypsét fort sa qe pa 'tê as njérezit, as shtâzet, as bimet s' munt te rrojen. Uji ndodhét ne trie trajta a, mâ mire, gjendjé: Si akull, si lânk si avull. Uji nuke nxéhét as nuke ftohét shpéjt; nxéhét ne zjarr a ne diéll é ftohét kur é nxjérrim é é largojem nga zjarri é kur shdukét diélli. Uji i détit ngrohét mâ mé te vishtir, pérandaj, kur ne vére dhéu ngrohét fort nga diélli, éra, qe fryn préj détit, na dukét é ftohte.

Uji, kur ftohét shum, ngrihét é bâhét akull. Akulli shtonét, perandaj kur ngrihét uji ndeper shtâma é te tjéra ene balté, ketò pelsasin. Kur é ngrohim ujin ne zjarr, bâhét avull qe ngréhét si tym n' ajer, psé âsht mâ i léhte sé ajri. Kur dél shum avull nga déti é nga lumenjt, ngréhét perpjéte é bâhét rêe, te cilat nuke jane tjater véç avull i dendun. Por édhè rêet, nga ndrrimi i éres é i kohes, trétén é kethéhén prape é bâhén uje é na bién si shi é, kur âsht te ftohte, si bore é si bréshen.

Duké qene qe asgjâ s' munt te rronje pa uje, rrjéth

ketèj qe uji âsht téper i névojeshem e, mâ mire te thémi, i domosdoshem, qe s' munt te bâhét pa 'tê. Jane pra fort te lumé é fatbardhé atò qytété é atò fshaté qe kane uje mjaft é te mire; psé, si trupi s' qendròn i gjall pa gjak, ashtù édhè qytétét é katundét s' perparojen kur te mos kéne uje.

Uji qe pijem s' ka as ére as ngjyre; po ka ujera, qe bién ére é dukén pak si turbull nga xéhét é métallét, qe kane ta trétuna mbrenda ne véhté. Keshtù kémi uje mé llojé llojé krypash, mé surfull, mé hékur; ca nga ketô ujera pihén é bâjen mire per shendét. Te tjéra ujera dalin te ngrohta nga dhéu dhé avullojen; édhè ketô jane shum te mira per banja mé te cilat sherohén disa semundjé te trupit.

37.

PENDIMI

Djémet é shkolles nje dite, si duallen nga mesimi é po kethénéshin ne shtepia te 'tyné, poqen udhes nje njéri te çale, i cili mé mundim te math i hiqté kâmbet bran. Djémet i u-qasen é zûun t' a perqéshnin; bânin édhé atà sikur ishin te çale, sikur po i hiqnin édhé ata kâmbet svaras é po é shanin édhè mé fjale te rânda.

I çali i ndegjonté mé durim é pa u thâne ndonje fjale te lige, po syt i u-mbushen me lote. Nje plak, qe ndodhi atjè afer é i pau sé nuke u-sallen mire mé te

çalin é shkréte, u-afrua té djémet, i mbajti é u tha: «A é njihni ndopak sé cili âsht ai njéri i çale, qe ju po perqéshni ashtù paturp? Sikur t' a njihnit, nuke do t' a shanit m' ate mënyre! Pa me ndegjoni nje çike: Ky i varfer kur ish djale i ri tétemedhéte vjétesh, kishté trupin te larte é te dréjte si qiparis, é kâmbet é 'tija ishin mâ te shpéjta sé te juajat. Po nje nate, ték po flinté ne shtrat, ndegjoi, pa pritun, disa pushke qe raan; u-ngrit u-vésh, dolli jashte qe te pyésté shkakun é pushkevét é, kur i thaan sé ishté zjarr, vajti édhè ai mé te tjéret duké rendun té shtepia qe po digjéj. Atjè mori vésh sé nje grua é véje kishté shpetuare per nje çike nga zjarri, po kishté lâne fatzéza mbrénda ne shtepie nje foshnjé te vogle é asnje burre nuke ndodhéj qe te hidhéj nde mést te flakes é t' i shpetonté foshnjén mâmes se varfere, qe po qanté é po shkulté lésherat kokes é ulerinté sa qe gjemonté fshati i tâne. Vétem ky i mjéri, qe sot ju po perqéshni si te çale, nuke munt t' i duroi vajin é brengun é mâmes se shkréte é, pa menduar rrézikun é vét, hyni ne shtepie qe po digjéj, rrembéu foshnjén é sbriti mbrenda nje shporté té lidhune mé terkuze dhé é shpetoi. Te gjithe u-çuditen dhé lavduruan trimerien é 'tij, por ai véte mbéti mbrenda ne shtepie nde mést te zjarrit. Shkalla nga do te sbristé kishté marre zjarr é, kur ai vuni kâmben mbi 'tê uthyé é ra copa per dhé bashke mé djalin trim é zâmremire. Duke râne zuni kâmben kéq, é nuke munt t' u-sherua mâ kurre, po mbéti i çal si é shihni sot, psé déshi te shpetonté dhé shpetoi foshnjén é gruas se véje. Kurre pra, o djéme, mos é bâni zakòn te perqé-

shni te mjérét, te cilet, shpésh bâhén ashtù psé done te mbarojen détyren é 'tyné te bêjen ndonje tjatre vépre te mire é trimerishté.»

Djémet é shkolles é ndegjuan rrefimin é plakut mé koke unjun é mé sy per dhé pa hapun gojen é pa u-tundun faré. É as plaku nuke u-tha mâ téper, psé turini i 'tyné é kupetoi sé u-penduan per perqéshjén qe i bâan te çalit, é sé pendimi u hyni thélle ne zêmere. É mé te vertéte, ç' ate dite kurre mâ nuke perqéshen njéri te mjére udhes.

GJYLPÂNAT

Gjylpanat jane te njohuna é te perdoruna qe ne kohe te vjétera, psé mé 'to, ahéré si édhè sot, te motshmit qépnin pétkat, thaset, vélenxat é te tjéra tésha pelhuré. Po, motit gjylpâna s' ishté é bâmune préj hékuri si sot: atehéré gjylpânat i bânin nga halet é péshkut a nga gjembat é drunit; ketò i shponin dhé u hapnin brimen, u shkonin pê léshi a lini é pastaj qépnin é qendisnin.

Te qendisunit mbi pelhure é dinin fort mire te vjéterit. Héléna é bukure, pas sa na rrefèn Homéri ne vjérshat é 'tija te pavdékuna, qendisté mbi pelhure luftat, qe per shkakun é 'saj banin Gréket kundre Troadhes. Ashtù édhè é urta Pénélopé kishté qendisun nje rrobe te bukure te cilen é mori i shoqi, Odhiséu, kur

u-nis per ne lufte. Nga ketò rrefimé dukét pra qe perdorimi i gjylpânes âsht shum i vjéter.

Sot gjylpânat bâhén préj hékuri, po, sadò te vogla é te holla qe jane é sadò te lira qe na dukén, fabrikimi i 'tyné kerkon pune shume. Mbasè s' bésohét, por âsht é vertéte sé lypsén tétedhéte punetore nga duart é te cilevét do te shkonje nje gjylpâne, perpara sé te kryhét é te nxiérét mé u-shitun ne trék!

Gjylpâna mé shumice bahén sot n' Éngletérre, ne Gjérmanie, ne Frânce. Gjylpânat jane llojé llojésh si pas punevét per te cilat lypsén; keshtù kémi gjylpâna te mésimé per gjâna mâ te trasha; gjylpana te medha per thase é per opinga.

Po sot ndeper fabrika, ndeper dyqané é édhè ndeper shtepia qépin mé maqina, mé te cilat bahét puna shum mâ shpéjt é édhè mâ mire sé mé dore; por édhè maqina ka gjylpânen é 'saj. Maqinen per te qépun é gjéti nje Frânk mé emen Thimoniér; édhè maqinet jane shume llojesh é fort té névojeshmé per shtepie, psé mé 'to bâjem ç' fare-do punesh, qépim gjâna te holla é te trasha, qépim kepuce é opinga é édhè qendisim.

39.

VARFERIA

Ju, te pasur, kur rrini
Rréth zjarrit mé gezim,
Qéshni é hani é pini,
Sbaviti mé defrim;

Kercéni é kendoni
Dhé çéli é gezohi,
Beni gaçi é loni
Édhè prehi é ngrohi.

Dhè jyvé, duké pare
Mé sy fatbardhesine,
S' ju vjén faré te qare
Valle per varferine?

É dini q' eshte jashte
Nje plake é dobetuare,
É pergjynure, é lashte,
É mjére, é desheruare?

Nje plak qe i vdiq femija
Édhé mbét i hélmuar
Sé i u-shkrétua shtepija
Mbét si kandil' i shuar?

BKSH

Gjithe ketà te mjére
Ne te keqija rrojen,
Vin 'é lipin ne dére
Nje kafshite kerkojen!

N. F.

40.

SHKÂMBI

Nje udhetar shkonté udhes majé nje mali te larte. Kur arrini ne qafe te malit gjéti perpara udhes nje shkâmp te math, qe kishté râne se larti é kishté zâne udhen per se gjâni ashtù qe udhetari s' munt te shkonté as nga ana é djathte as nga é majta.

Udhetari, si é pau qe s' munt te kalonté andèj, provoi mé tundun shkâmbin qe te lironté udhen, po, si u loth kot duké u-munduar sa qe djérsa i rrithté çurk nga balli, é kupetoi sé s' ishté i zoti mé bâmun gjâ préj gjâjé. É la pra shkâmbin, u-unj é, duké menduar véhté mé véhté. thoshté: «Ç' do te bânj une kur te érrét nata ne kete shkrétetine pa buke, pa stréhe ku te futém é te flêj, pa nje shok qe te me mpronje kur te dalin naten bishat égra?!»

Atjè ték po mendonéj ashtû, arrini nje tjâter udhetar, i cili u-mundua édhè ai mé é tundun shkâmbin nga vendi. po, si é pau sé po i vénté mundimi me kot, é la é u-ul é ndenji i hélmuar mé sy per dhé.

Pas ketij érdhi nje tjatre udhetar, é mâ vone érdhen

te tjére, é te tjére, é séicili u-mundua qe t' a largonté shkâmbin é te hapté udhen, por asnje nuke qé i zoti t' a kryénté ate pune. Me se fundi nje nga 'ta u tha te tjérevét: «O shoke, pa éjani t' a tundim te gjithe bashke shkâmbin, sé jam shigur sé ate pune, qe as njeni préj nésh s' é mbaroi dot vétem, do t' a mbarojem kur te mundohémi te tâne tok!»

Atehéré u-ngriten te gjithe bashke é zúun te tuntnin shkâmbin, i cili nuke munt t' u qendroi mâ téper, por u-shkeput nga vendi é u-rrukullis perposhte; é keshtù udha u-hap é udhetaret kaluan é shkuan ne shtepiat é 'tyné.

Kejò rrefénje na trégôn jéten t' one: udhetari âsht njériu, udhe âsht jéta, shkâmbi jane te keqijat é rréziqét, qe ç' do njéri gjen perpara ne jéte te véte. Rrefénja na mesòn pra sé njériu s' munt t' i kapercénje te keqijat é rréziqét é s' munt t' i mbaronje vétem punet é 'tija po ka névoje per ndihmén é miqvét é te shokevét.

Fjala é vjétre thote: Bashkimi bân fuqien ; é njena dore lau tjatren é te dyja lajen faqét.

41.

GRUAJA Ê PULA

Nje grua é véje kishté nje pule, é cila i piéllté nga nje vée dite per dite; po gruaja s' ishté é kenaqune mé nje, é zuni pra t' i jipté pules mé ngrâne mé te

téper, psé ashtù kishté shprése sé do t' i bânté nga dye vée diten. Por i ndodhi kéq se mjéres, psé pula, si nisi te mahéj nga te ngrânet é shume, nuke munt t' i polli mâ as véen é perditeshmé.

Shpésh ai, qe kerkòn te shumat, humbét édhè te pakat qe ka a qe munt te fitonje.

Lakemimi siéll t' keqija ;
Sé njériu, qe lakemòn,
Véçsè vdiér pasjét é 'tija
É gjâ tjatre nuk' fitôn !

42.

VENA

Vena bâhét nga rrushi, te cilin na é japin hardhiat é venéshtit. Venéshtat jane fusha a kodrina te mbjélluna mé hardhia. Venéshtat i mihim é i permihim mé shat, i tarrim, i qerojem é i delirim nga bari é nga férrat, i kijem. Ne Prill venéshtat zâan é çélin é lulezojen ; nxjérrin bubuqé nga sythet é nga bubuqét dalin flétet é véringat te cilat dal' é nga dale rritén é bâhén vésh plot mé vilza é mé koqé rrushi. Rrushit, sa âsht akoma i tharte, i thone gréze a aguridhé ; pastaj zen é shenjét é laroshét pak nga pak é ne Vjéshte te pare âmbelsohét é piqét mire é ahére vjélim. Nde fshatét t' ona te vjélunat jane si te kremté ; dalin te gjitha grat ne venéshta mé femijen é 'tyné é vjélin rrushte duké kenduar. Présin véshat é rrushit mé thike a mé

kize ê mbushin shportat é kanistrat, te cilat i shbrazin pastaj nder kosha, é ketà mé kuaj a mé qérré i sjéllin ne shtepia. Atjè é futin rrushin mbrenda ne tinare é é shtypin ; duké u-shtypun rrushi leshòn lângun, te cilin é ndajem nga pateshtinat a bersiet, é é mbyllim mbrenda ne buta é ne vosga. Lângut te rrushit, kur nuke ka nisun édhè mé ziém, i thone musht; po, si te ziéje disa dite, quhét vene é 'rée, é cila bié ne koke é na déj shpejt. Kur rrushi nuke âsht mjaft i âmbel, lângun é lâam qe te ziéje bashke mé pateshtinen é munt t' i hédhim édhè pak shéqèr mbrenda. Pateshtina zihét pastaj ne llambik é ashtû bâjem rakien.

Venen dinté t' a bânté njériu qe ne kohet mâ te vjétrat; pa vena nuke âsht nje gjâ téper é mire. Kur pijem shume, vena na bié ne koke, na zen é na mérr ment. Njériu i déjun s' di as sé ç' thote as sé ç' punòn; i dridhén duart é kâmbet, s' qendròn dot po rrukullizét é i bié murit mé koke.

Te déjtunit âsht gjâ shum é lige é é ndyre ; mâ i kéq âsht i déjtuni sé i marri ; ai qe déjét âsht véte fatzi é prishe édhè gruan é femijen é 'tij. Njériu, qe bié pas pijés, nuke mendohét mâ as per véhté as per shtepie, po prishe sa te holla te kéte é len gruan é femijet pa buke é te çvéshune é te sbathune. Dobesòn shendétin, harròn punen, i shemtohét fytyra. Édhè pjélla é 'tij dél é dobte; djémet lindén te semune, rritén te pafuqieshme, é ja vdésin shpéjt ja marrosén nga mendja.

É jo véç vena, por édhè pijét é tjéra jane shum te dâmshmé. Rakia, mastika, konjaku é te gjitha alkolét

é tjéra, qe perdorén sot, jane hélm, qe na prishe gjakun mé nga dale é na siéll semundjé te cilat perterihén brés pas brézi.

Spartiatet é vjétre, te cilet kishin zakoné te thjéshta, qe shembelléjen shum mé atô te Shqipetarevét, é névéritnin fort pijén; é qe t' u jipnin mesim djémevét te 'tyné é t' u trégonin sé sa pune é felliqune âsht te déjtunit, u jipnin te pinin shkllévevét é i siéllnin perpara djélmeries. Djémet duke véshtruar marreziet qe bânin é fjalet é poshtmé qe thoshnin shkllévet é déjtune, merzitéshin é névéritéshin nga te pimit é keshtù ruanin véhtén nga te déjtunit.

Perandaj djémet é Shqiperies, qe te ruajen shendétin é te mos turperohén duké u déjtun, duhét te mos é qasin faré ne buze as venen as rakien; lé te pijen mâ mire ujet é ftohte é te kulluar te malévét t' ona!

43.

I SHPÉJTI É GJUMASHI

Démiri âsht kaç. Ngrihét shum shpéjt, qe naten pa gdhire mire, ende pelhuren, hyn n' avliment é mbaròn punen é 'tij shpejt. Si é mbaròn pelhuren, é mate mé kut, é mbléth é vété é i a shpié te zotit, mérr pagésen é zen mé endun tjatren.

Duké shkuar udhes shéh te shtrimun ne prak te déres Gjérgjin, qe rrin é nder krahet é hape gojen sikur s' ka fjétun gjithe naten. Gjérgji âsht gjumash,

nuke ngopét kurre mé gjume. Mbrâmjé bié ne shtrat mâ hérét sé Démiri, ne mengjès sgjohét trie ore pas 'tij; perandaj é ka trupin si te shkalitun é kâmbet é duart te mbimuna; êsht pertac é s' i a k' anda punen.

Atà qe flêjen shum bâjen jéte te lige é munt te thémi édhè sé rrojen mâ pak sé te tjéret; é shkojen kohen ne gjume é gjumi âsht gjymsa é vdékjés, sé ne gjume njériu nuke shéh sé ç' bâhét, nuke gezòn, nuke é defrèn shpirtin é 'tij. Duké véshtruar jéten é Démirit é te Gjérgjit, munt te thémi sé ky rron, te paken, nga trie ore, dite per dite, mâ pake sé Démiri; ketô trie ore bâjen afro dyzèt é nje dite ne mot é ne dhéte vjéte bâjen nje motmot é dyzét é pêse dite. Sikur te rronin te dy nga gjashtedhéte vjéte, Démiri do te jétonté afro shtate vjéte mâ téper sé Gjérgji, i cili nuke do i' a gezonté te gjithe ate kohe, psé do t' a shkonté ne gjume!

Fjala é vjétre thote sé agimi siéll arin né goje; lé te sgjohémi, é te ngrihémi pra sa mâ shpéjt ne mengjès é te punojem, psé, duké punuar sa jémi te rij, é shkojem jéten shendosh é mé gezim, é é présim pa frike pléqerien.

44.

DUHANI

Duhani u-perhap n' Éurope pas sbulimit t' Amérikes, te cilen é sbuloi Kristofor Kolombi ne motin

1492 pas Krishtit. Kolombi é shoket é 'tij, kur sbriten héren i pare atjè, u-çuditen téper duké pamun njérezit é vendit qe mbanin ne goje fléte te thata te mbeshtjélluna si bosht i vogel é te ndézuna. Fléta digjéj é nxierté tym te cilin é thithnin é é perpinin si frymen, é pastaj é nxiérnin prape jashte nga goja é nga hunda. Atehéré u-qasen ték atà é i pyéten sé ç' ishin atô fléte; é vendasit é Amérikes u-pergjégjen sé ishin gjéthet é nje bimé mé emen tabako é sé kur hiqnin é persiéllnin tymin é 'tyné ndegjonin nje shije te madhé.

Kolombi mé shoket déshin édhè atà t' a provonin ate tym, é muaren pra disa fléte, i mbeshtollen, i ndézen ne majé é i vûun ne goje. Tymi u pelkéu; keshtù qe, kur u-kethyén, suallen mé véhté shume nga atô fléte é i shpuun per te paren hére ne Spanje; andèj duhani u-perhap ne te gjithe Éuropen. Ca é thethitnin si tym, ca te tjére i shtypnin flétet é i bânin si miéll, é ketê pastaj é hiqnin mé hunde ashtù si bâjen édhè sot disa pléq ne vise t' ona, é qe âsht nje zakòn jo fort i mire é i paster. Duhanin é perdornin édhè si bar per shendèt; bésonin sé tymi i 'tij largòn dhembjén é kokes.

Duhani âsht shume llojésh, por a i mire a i kéq qe te jéte, âsht gjithmone i dâmshem per shendèt: na hélmòn gjakun, na prishe shijén é ngrânejés é na siéll édhè te liga te tjéra.

Duhani njihét édhè pa é héqun, po vétem duké pamun, a âsht i rânde a i léhte, i forte a i bute: sa mê i zi âsht duhani aqe mâ i rande âshte, ê sa mâ i vérdhe qe te jéte, aqe édhè mâ i léhte é mâ i bute

do te dale. Duhani i mire ka ére fort te pelqyéshmé, te cilen i a jép dhéu qe é bân ; po t' a mbjéllim gjétke é humbét éren é mire.

Duhani ka nje hélm te forte qe thohét nikotine. Shume hére ka ndodhun qe kane vdékun njéres pas qe kishin tymosun shtatemedhéte cigaré ne dite; u ishté hélmuar gjaku! Po mâ téper duhani u bân kéq djémevét, sé mushkeniet é 'tyné jane te njoma é hélmonén mâ shpéjt. Djémet kur nisin te tymosin akoma te végjele zâan me nje hére te sbéhén ne fytyre é te thahén; u mérrét mendja, u vjén per te vjélle, s' u hahét buka, u iken gjumi, u shurdhohén véshet é dal' é nga dale zâan é u dridhen édhè duart é kâmbet.

Perandaj djémet, ne qofte sé duan mé ruajtun shendétin, duhét te névéritin te tymosunit, psé hélmi i duhanit âsht téper i dâmshem é i rrézikshem ; na hélmòn pa é kupetuar, po na vrét mâ kéq sé rruféja.

43.

Ç' PESÒN KUSH S' NDEGJÒN T' ÂMEN

Nje dite mesonjesi, per te bindun nxânesit qe t' u ndegjojen mâmavét te 'tyné, u tha kete perralle.

Nje qenq i vogel nuke ndegjonté faré délén mâmen é tij. Largonéj gjithenje nga é âma, vénté mé kullotun lark 'saj, i pelqénté mé u-ngjitun mbi shkrépa é mbi shkâmbinj ku gjenté bar te njome per te ngrâne.

Déléja, é âma, é qortonté é i thoshté hére: «Bir-o, mos u-largò nga mâma é joté qe te don é te ruan ; mos hip ndeper shkâmbinjt, sé Pérendia nuke na bâni né dhénet te ngjitémi é te hidhémi shkrép mbe shkrép si dhia ; perandaj ruaj-u é rri i urte, sé, ndryshé, ké per te pesuar ndonje te lige. »Po qengji nuke i vinté vésh é thoshté mé mendjé te 'tij :—Mâma âsht vête frikacaké, é perandaj trembét é s' do te me lâje as mua te vété é te kerkonj bar te njome ndeper shkâmbinj ! Po, me se fundi, kush é ndegjon : lé te thote sa te doje, une dua te vété atjè ku mâ téper me pelqèn!—

Nje dite ndodhéj majé nje shkrépi é po hanté mé shume shijé bar te njome ; po, si hângri ca, déshi te véshtronté sé c' kishté perposhte nen shkâmp. Atjè ték véshtronté, i shkiti te mjérit kâmba, é qengji i vogel u rrukullis ndeper shkrépa é ra mbi gjembat qi ishin ne funt. Nuke ngordhi, po théu kâmbet é u-bâ i çale, u-thér é u-shpua nder gjemba, qe i hyn ne mish te njome, é mbéti atjè é s' munt te luanté nga vendi.

Pas nje çiké u'érr é u-bâ nate; po ku te flinté atij fatziu, vétem é i vogel si ishté? Atehéré i ra nde ment per t' âmen, é cila ishté shum é hélmuare sé s' dinté ku ndodhéj qengji. Ky i shkréti deshironté te kethénéj ték ajô, po s' mundéj, é mé mall shum é mé frige te madhé sé mos é hanté ujku naten, mendonté t' âmen, shoket, stanin, dhé thoshté:—Mire é kam, faji âsht i imi ! Mâma te gjitha ketô mi kishté thâne perpara, duhéj qe t' a ndegjonja psé, po t' i kisha vene vésh keshillévét te 'saja, nashti nuke do te gjendésha ketù i vétem, i çale, mé te dhembuna !—

Qengji mbéti atjè gjithe naten, é, vétem ne mengjès si u-gdhi, bariu, qe kishté dale t' a kerkonté, ndegjoi blégerimin é 'tij é vajti é é gjéti duké u-dridhun. Qengji u-perpoq te ngrihéj, po kâmbet s' é mbanin. Atehéré bariu é mori ne krah é, duké é perkedhélun é duké é ferkumun, é shpuni ték âma, qe u-gezua téper kur é pau ndonsè ashtù te plagosun.

Qengji hoqi shum nga kâmbet é, me se fundi, mbéti prape i çale; po ç asò dité nuke punoi mâ kurre kundre deshirit te s' âmes.

Fjala é motshmé thote sé: drûen shtrembete é djék zjarri! É perralla na mesòn se duhét t' i ndegjojem mâ te medhânjt, te cilet na keshillojen per mire, sé kush nuke ndegjòn me se fundi é pesòn.

46.

SQIFTÉRI I VOGEL

Sqiftéri bâhéj gati nje hére te dilté per gjah. Foshnja é 'tij, nje zok i vogel te cilit kishin nisun t' i dilnin ca pende te vogla ne krahe, é shihté t' i atin qe po bâhéj gati, pra deshironté édhè ai t' i vénte pas qe te shihté é te mesonté sé si é zêen gjahun sqiftéret. Perandaj i u qas t' i atit é i tha:—Tata i im i dashuni, fort te lutém te m' apish lejen te vinj édhè une per gjah bashke mé ty, sé per dite po ndegjoj shum te mira per gjahun, por une s' dij faré gjâ nga atô qe thone te tjéret. Te falém pra é te lutém

téper, len-me te vinj édhè une bashke mé ty qe te shoh si bâhét gjahu. Pa véshtrò-me nje hére; tani pendet m' u-rrien, krahet m' u-smadhuan, thonjt m' u-forcuan é m' u-bâan si te tut: munt te vinj pas téjé pa te renduar é pa te merzitun faré!—

I ati, duké tundun koken, i tha zogut te vogel: «Mire, bir-o, te vinsh pas méjé! Édhè une é shoh sé krahet t' u-rriten, pendet t' u-smadhuan é thonjt t' u-forcuan shum mire sa munt te rrembènsh é te gjuansh mé 'ta; po dij-é mire sé, per te vajtun per gjah, nuke jane mjaft krahet é thonjt. Duhét te kémi kurdohére mendjén ne vent é te véshtrojem mé kujdès sé njérezit na ndjékin fort kéq é na pergjojen mé dhélpenie te madhé, é véshtrojen qysh te na vrasin a te na zâan te gjalle. Kâne llojé llojé armesh é grackash per né, dhokané, kurtha, léqe, batina; duhét pra t' i njohim te gjitha ketô é t' u-ruhémi, sé, ndryshé, ja na vrasin ja na zâan é na mundojen mâ kéq. Ti jé i vogel é nuke i njéh djalleziet é grackat é njériut é nuke din te ruhésh préj 'tyné; te késh pra mendjén é te me ndegjonsh é te bânsh sé ç' do te te tham une gjér sa te mesohésh mire. Ne me jép fjalen sé ké per te me ndegjuar, éja mé mua, po, nde mos, mbét-u mâ mire ketù ne cérdhé, sé munt te te ndodhe ndonje rrézik.»

Zogu i vogel i dha bésen t' i atit sé do t' i vénté per fjalé, é ashtù i ati é mori é iken te dy bashke nga foléja é duallen per gjah. Fluturuan é çaan éren si shegjéta é pas nje çiké u-gjenden mbi disa ara te mbjélluna. Atjè sqiftéri i vogel i tha t' i atit: —Ja nje thellânze te majmé; lê-me te vété é t' a zâ sé é

shoh qe âsht shum léhte t' a rrembénj!—Por i ati i u-pergjèq: «Thellânzen é shoh mire fort édhè une; po, pa veshtrô pak atjè nder driza; pas 'tyné fshihét nje gjahtar, te cilit nuke i vété kurre, pushka dâm, é ruaj-u mos te vrase! Len-é, thellânzen é éja t' ikim ketèj.»

Sqiftéri i vogel u-droth si purtéka n' uje kur pau prapa drizavét gjahtarin mé pushke ne dore, é iku andèj bashke mé t' i atin duké fluturuar shpéjt. Vajten gjétke ku paan nje pellump te bukur. Zogu i vogel i tha prape t' i atit:—Ai pellump s' ka per te shpetuar préj thonjvét te mij; len-me te vété é t' a zâ, sé s' dukét gjakundi ndonje gjahtar!—«Po nuke é shéh, i u-pergjéq i ati, sé pellumbi âsht i mbyllun mbrenda ne kuvlie? Nuke i shéh prane 'saj thiliqét, ku do te mbétésh i penguar nde qofte sé afronésh atjè afer?» Sqiftéri i vogel nuke bésoi ne fjalen é t' i atit é s' déshi t' a ndegjonté, po, kur po bâhéj gati t' i hidhéj pellumbit, pau nje zok tjater, qe po fluturonté mbi pellumbin, é qe s' arrini t' i qaséj psé, kur mâ pak é pandéhté, u-perdroth nde léqé u-zû i gjall. Sqiftéri i vogel u-tmérua é u-droth prape nga frika é, pa véshtruar mâ pellumbin, rrahi krahet é fluturoi gjétke bashke mé t' i atin.

Si shkuan nje çike mâ 'ndéj pau per se largu nje buf, é i tha perseri t' i atit;—Ja ku po rrin atjè nje huti, qe âsht anmiku i yne; s' ka pake dite, qe i çau kraherorin vllaut t' im te mjérit: len-me tashti te vété é t' i marr gjakun!—«Ah! mos i u-qas i u-pergjèq i ati, sé atij afer, ku po rrin bufi, àsht nje kesolle é

mbrenda 'saj fshihét ne gjahtar mé pushken ne dore gati; ik andèj shpéjt, éja te shkojem!»

Sqiftéri vogel é pau kessolen, po nuke shihté gjahtarin, ndonsè zoqt shohin téper; é deshiri qe te zinté hutinin é t' i pinté gjakun, é bindi qe te mos u vinté vésh fjalevét t' i atit. Perandaj u-sul mé rrembim te math mbi bufin é i ra mé sqép kokes, po m' ate çast u-ndegjua nje pushke, sqiftéri i vogel u-lavòs é ra per dhé. Ah! te te kisha ndegjuar, o ati i im i dashuni tha, é i dolli fryma.

I ati i hélmuar u-kethyé vétem ne folée, ku per shume dite kujtoi é qau sqiftérin é vogel. Sa hére qe i shkonté mendja ték ai thoshté mé lote nder sy! Sa likesht punojen atà djéme qe nuke ndegjojen perindét é 'tyné; sa kéq bâjen atâ qe s' i vêen vésh fjales se mâ te medhânjvét, te cilet i keshillojen per te mire! Po te me kish ndegjuar mua zogu i im, tani do t' ishté i gjall é une nuke do te kisha kete hélm te math ne zêmere!

Édhè kejò perralle na trégòn sé djémet é végjele, ne qofte sé deshirojen te miren é véte, duhét t' u ndegjojen mâ te medhânjvét.

17.

DIMENI

Théllim, akull é te ftohte,
Qétesie é shkrétetire!....

Ah! ku jé, o kohe é ngrohte,
O vér, o diteze é mire ?
Sé te varferit po vdésen,
É ték ti é kane shprésen.

Jan' pa drite é lakuriq,
Vatra é 'tyné s' ka as hi;
Ndihmes s' kane as shoke as miq...
Te dye duart vêen nde gji!
Po tij, o kames, s' te vjén kéq?
S' é ké vllath atê qe héq?

Gjithe njérezit, qe jane,
Vellézer jane te tere,
Nje at é nje meme kane,
Nga nje balte jane bere;
Nje qe s' méjton te vellane,
Njéri po déshen é thane.

(N. F.)

48.

SHTEPIAT É KAFSHEVÉT

Kali, lopa, déléja, dhia rrojen ne kesolla é ne stané; lépuri, dhélpena, shqarri kane strofkullat é 'tyné; bréshka rron mbrenda kafkes se 'saj; zoqt é Pérendies rrojen ne foléet é 'tyné, qe i bâjen nen stréhet é shtepiavét, fushes ndeper dége é ndeper driza, é pyjévét

si shqiponja é shkaba, qe i ndertojen çérdhét mbi shkâmbinj. Lakuriqi rron nde vrimat é murévét; ariu, iriqi, mini i fushes remojen dhéun, hapin shpélla é futén mbrendà; bléta bân sgjuan ndeper sgaura é ndeper koshéré; dreni, dhia é égre, ujku rrojen ne pyll; péshqit rrojen n' uje.

Nde foléet é nde furriqét é 'tyné zoqt pjéllin vézet é çélin zoqt é végjele. Zoqt i bâjen foléet vétvétiu é i ndertojen mé balte, mé karthia, mé kashte, mé lésh, ndonsè nuke kane tjâtre végle pervèç sé sqepthit te gojes é thonjvét te kâmbévét. Zoqt é bâjen foléen aqe te madhé sa u lypsét per véhté per te végjelit é rrojen mbrenda si njérezit nde shtepie. Atjè zoqt pjéllin vézet, i ngrohin duke râne mbi 'to, çélin zoqt é végjele, te cilet i mprojen é i ushqéjen gjér te rritén é te bâhén te zotet te fiuturojen é te kerkojen véte per te ngrâne.

Shum kéq bâjen disa djéme, te cilet, pa pasun ndonje fitim, u prishin çérdhét zoqvét é marrin te végjelit; Pérendia nuke i deshiròn ketô pune, sé édhè zoqt jane te Pérendies pastaj djémet vihén édhè ne rrézik, psé, duké hypun ne maje te drunjevét per t' u bere kéq zoqvét, shpésh rrezohén é vritén kéq. Sa é mire gjâ âsht te vémi ne pyll é te ndegjojem zoqt kur kendojen. Psé pra t' u bâjem kéq, t' u prishim çérdhét t' u marrim te végjelit é keshtù t' i trembim é t' i ngasim zoqt, qe nuke na bâjen ndonje te lige, po véç na kenaqin mé kângen é 'tyné!

49.

DHÉLPENA VJÉDHARAKÉ

Dhélpena kishté marre vésh nje hére sé nde nje fshat jo fort lark ishin pula te majmé; i érdhi ândjé per 'to é u-nis pra te vénté é t' i hanté. Priti sa t' érréj mire nata é pastaj mori udhen nga pylli per ne fshat. Kur i u-afrua shtepies ku gjendéshin pulat é majmé, i u-suall per dye a trie hére rrotulle é per qark ngjér sa gjéti nje ane te murit mâ t' unjte, é ashtù kapercéu shtégun é u-hoth mbrenda n' oborr, ku ishté kesolla é pulavét. Dhélpena u-qas dal' é nga dale, hyni mbrenda é zuni t' i mbysté pulat nje nga nje; te mjérat nuke iknin dot sé ishté nate é nuke shohin faré naten. Dhélpena po thua sé i mbyti te gjitha; vétem ca zoq te végjele shpetuan sé i kishté mbuluare é ama mé krahe. Kejô, nga frika sé mos humbisté zoqt, zuni te therristé mé zâ te math, é ashtù po bânté édhè gjéli, qe kishté hypun majé nje trari ku dhélpena s' arrinté dot. Nga ketô thirrma te forta u-sgjua i zoti i shtepies, u-ngrit nga shtrati é dolli jashte. Kur vajti ne kesolle nuke é gjéti mbrenda dhélpenen, psé kejô, si ndegjoi déren é shtepies qe po hapéj, iku nga kesolla mé nje pule ne goje. Fshatari, kur pau pulat é mbytuna, u-hidhenua fort é tha mé véhté:—Dhélpena, vjédharaké m' a bâni kete dâm te math! Ajò ka, vertèt, shume hollesie, po do te me shohe édhè mua sé ç' kam per t'

i bâmun. Pulat é majmé i pelqyén shum, é pra domosdò do te kethéhét prape ketù, por une do te vê nje kurth brenda ne kesolle é atehéré do te shohim si ka per t' i mbytun pulat é tjéra.—Ashtù tha édhè ashtù bâni katundari, qe kishté marre hidhenim te math kundre dhélpenes.

Te nésermén, ne mbrâmjé, kur ra nata dhélpena érth prape te shtepia é pare, kapercéu shtégun, qe dinté, é u-hoth n' oborr ; vuni véshin é ndegjoi mire é, pas qe s' ndihéj gjâ, hyni mbrenda ne kesolle ku kishin mbétun édhè ca pula te tjéra. Ketô é kupetuan é zûun te fluturonin duke thirre; ashtù édhè gjéli é klluka dhaan zâ si nje nate perpara, po dhélpenes nuke i trembéj syni, é pa pandéhun ndonje gracke i qaséj kurthit gjér sa u-zû mbrenda. Dhélpena é kupetoi atehéré rrézikun é u-bâ si é terbuamé ; rrahéj é perplaséj, hidhéj é i binté kurthit mé bisht, por ai s' é leshonté. Me ne funt u-loth, pushoi se tunduni é po pristé vdékjén. Nga te gjitha atô te kelthituna u-sgjua i zoti i shtepies, shkoi ne kesolle é, kur gjéti dhélpenen ne kurth, u-gezua téper ; mori nje drûe é i ra kokes mire gjér sa é mbyti é é la te ngordhune ne vent.

Perralla na mesòn qe te mos vjédhim, sé vjédharaku me se fundi zihét é turperohét ja vritét.

30.

QENI VJÉDHARAK

Nje qen i math rinté shtrimun gjithe diten atjè ku theréshin misherat, lepinté gjakun é bérrévét é hanté kocinj; po, ndonje hére, kur ikenté andèj mishthéresi gjinté kohen kur nuke é shihté njéri, vithté nga nje cope mish te varun é é kllapisté mé shpéjt pastaj shtrihéj prape é rrinté urtisht sikur sé nuke kishté bâmun gjâ préj gjajé. Mishthéresi, kur kethénéj, é shihté mire sé i mengonté copa é mishit é i vinin dyshimé mbi qenin, po prape nuke donté te bésonté pa é zâne é pa é panun mé sy.

Shkoi ashtù shume kohe gjér sa nje dite mishthéresi bâni sikur po ikenté, po nuke u-largua é u-fshéh atjè afer qe te pergjonté é te zinté vjédhesin. Qeni, pas zakonit qe kishté marre, u-ngrit. rrembéu copen é mishit, é perdini mé shpéjt u-shtrû si per hére. Mishthéresi u-kethyé é nuke i dha te kupetonté qenit sé ç' qellim kishté, po nga dale mori sepaten, i a hoqi ne koke é i dau trûet. Qeni s' arrini dot t' ikenté, po vétem ulerijti nje hére é u-ndê ne vent i ngordhun.

Perralla na thote; po hângré mjaltin, pi édhè uthullen !

31.

DJALI I NDÉRESHEM

Nje njéri i mire rronté nde nje qytèt afer nje fshatî te vogel ku nuke é njihté njeri faré. Nje dite po écenté jashte qytétit duké véshtruar mé pelqim shtepiat é bukura qe shihté udhes. Kur qé, pa pandéhun, i qasét nje djale i vogel, i véshun mé pétka te vjétra po te pastra, i cili mé zâ te holle é mé lote nder sy i u-lut qe t' i falté pêse grosh sé kishté t' amen é semune é donté te blénté barét per 'tê.

I huaji i pasun é i mire i u-pergjéq djalit sé s' kishté te holla, po vétem lira, é sé i vinté kéq fort qe s' munt t' i a bânté ate lemoshe, psé nje lire ish téper t' a jipté. Djali, qe kishté névoje te madhé per t' ndihun mâmes se semune, i u-lut qe t' i jipté liren te vénté ne qytèt é t' a kembénté mé te vogla, te cilat kishté per t' i a sjélle te gjitha pa mbajtun asgjâ faré. I huaji i mire, ndonsé nuke bésonté sé djali kishté per t' a mbajtun fjalen, mé gjithe kete i dha liren é i tha qe t' a provonté a i ishté bésnik a po jo. Djali u-menua nje çike é i huaji, atehéré, nuke é priti mâ, po mori udhen per te gjate duké bésuar sé é humbi liren. Por u-genjyé fort, psé djali i varfer por i ndéreshem é zuni m' udhe duké rendun é i dha te hollat te gjitha ne dore. I pasuni u-çudit téper mé ndérjén é djalit te vogel é é pyéti :—Psé, bir-o, s' é mbajté liren te tâne?— «Psé s' jam vjédhes! u-pergjéq mé te shpéjte djali ;

as une as mâma é imé é shkréta s' é kémi pasun kurre zakòn te marrim a te mbajem gjân é huaje. Âsht é vertéte sé jémi shum te vobte, po deshirojem mâ mire te vdésim unié sé te vjédhim!»

Te pergjégjunit é djalit i bâni nje pershtypjé te thélle é te mire te huajit te pasun sa qe i a dha liren te tâne é é porositi qe te vénté é t' a gjinté bashke mé t' âmen kur kejò te shendoshéj.

Pas ca kohé gruaja é varfere bâni mâ mire, é nje dite u-ngrit é vajti bashke mé te birin tèk i huaji i cili, kur mori vésh vobesien é 'tyné, u dha édhé te holla te tjéra sa te mpahéshin é te mos vdisnin unit. Djalin é vogel é véshi mé pétka te réja, é dergoi ne shkolle sa zuni pak shkrim é kendim é pastaj é vuni te mesonté nje mjéshterie.

Djali i vogel ishté i urte é punetuar; ne pake kohe mbaroi atò mesimé, qe i duhéshin, é zuni édhè mé qépun opinga. U-rrit mé ndér é mé urtesie; u-bâ njéri i mire qe s' é kishté shokun. Shekonté punen mé kujdés é fitonté mjaft sa per t' a shkuar mire jéten bashke mé t' âmen. Po te kishté vjédhun liren nuke do te fitonté tjater véç sè do te bâhéj njéri i lik, é do t' a mbaronté jéten é 'tij pa ndér ja i vram ja ne burk.

32.

PELLUMBAT

Dy djéme te végjele é te sgjuare, Démua é Nashua, kishin shtepiat afer njeni mé tjatrin. Démua ishté

i pasum, kishté shum te mira é mbanté édhè shume pellumba. Nashua i mjére ishté i vobet é s' kish ndonje te mire tjatre pervèç sé ca pellumba, por édhè ketà ishin te dobte é si te rrjépune nga qe nuke ushqénéshin mire.

Nje dite dy nga pellumbat é Démos fluturuan é érdhen ne folée te pellumbavét te Nashos, te cilit i upelqyén fort, psé ishin mâ té mire é mâ te bukure sé te vétet, é per nje hére i shkoi mendja t' i mbanté. «Ah ! thoshté mé véhté duké i véshtruar me lakmim,

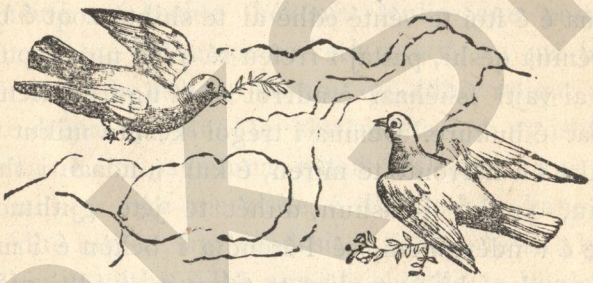

sa jane te bukure ! Jane te bardhe si bora, koken é kane te zéze, bishtin larosh ! Nga pellumbat é Démos ketà me pelqéjen mâ téper : sikur t' i mbanj ! » Po, duké u-menduar mâ mire, i u-pergjéq véhtés : — Jo ! tha mé rrembim ; âsht turp per mua te mbanj pellumbat è huaj ; s' âsht gjâ é pelqyémé te bâhét njériu vjédharak, se vjédharaku humbe shpirtin édhè ndérjén é' t'ij, nuke é don as Pérendia as njérezia ! — Ê duké thâne keshtù zuni pellumbat é Démos é i a shpuni.

Démua u-gezua kur i pau pallumbat, qe i kishin humbune, po mâ téper u-kénaq mé ndérjén é shokut

té 'tij qe, ndonsè i varfer, ishté djale i mire é bésnik.

Kur puallen vézet atà dy pellumbat é bukure, qe aqe fort i ishin pelqyér Nashos, Démua i mori ne dore é vaté fshéhurazi é i vuni ne folée te pellumbavét te Nashos mori andéj dye véze te tjéra é iku pa é pare njéri. Pellumbat é Nashos raan mbi vézet, qe u vuni Démua, é pas pake ditesh nxuaren dy zoq te végjele. te cilet, kur u-rriten é leshuan pupla é pende, u-bâan fort te bukure. Nashua, duké i pamun, u-çudit nga bukuria é 'tyné, é me se fundi é kupetoi qe nuke ishin zoqt é pellumbavét te 'tij ; vajti pra té Démua é é ftoi te vénté édhè ai te shihté zoqt é bukure. Démua qéshi, pastaj i rreféu sé qysh ngjau puna, é qysh ai vajti fshéhazi é ndrroi vézet nga duallen pellumbat é bukure. Démua i trégoi keshtù mikut te 'tij sé nuke i a harronté te miren, é kur u-ndaan i tha :— Njériu, o miku i dashun, duhét te jéte gjithmone i dréjte é i ndéreshem, sé Pérendia i békòn é i mpron atà qe nuke i bâjen te liga te tjérevét, é édhè njérezia i ndéròn é u ndihe.

Ç' asò dité Démua é Nashua u-bâan miq édhè mâ téper sé perpara, é Démua i ndihté shume hére mikut te 'tij te vobet.

33.

FSHATI É QYTÊTI

Ne koherat é vjétra njérezit rronin te perndame, shtepiat é 'tyné ishin te perhapuna ca atjè ca ketù é

lark njena préj tjatres. Po mâ vone é kupetuan sé ky zakòn nuke ishté i mire: atà qe kishin fis é fare nuke donin te ndahéshin, miku donté t' a kishté shtepien afer mikut. Keshtù pra zûun t' i ndertonin shtepiat afer njenen mé tjatren, é keshtù dal' é nga dale u-bâan katundét é qytétét.

Fshatrat a katundét nuke kane shume shtepia as aqe te ndertuara mire é te bukura si ato te qytétit. Shtepiat é katundit jane mâ te shumat t' unjta, te vogla, te godituna mé drûe é mé plisa; nuke jane te lyémé mire perjashta, s' kane shume dritaré, é ca jane te mbuluémé mé kashte thékené. Nuke jane pastaj te ndertuamé mé radhe, po ca ketù ca atjè, ca mâ jashte ca mâ mbrenda udhes; keshtù qe édhè rrugat nuke jane te dréjta, po jane te shtrêmbeta, te ngushta, te pashtruamé é te padrituna naten. Fshatrat kane nga nje xhamie a nga nje kishe, é dhonje hére kane xha-mien édhé kishen, kur vendasit jane dye féesh; lypséj te kishin te gjitha édhè nga nje shkolle te vogle, psé sot per sot shkollat jane shum te névojeshmé; njériu qe s' din kendîm é shkrim âsht si i vérbet.

Ndeper fshatra burrat vétem te kremtét dukén udhavét; ditet é tjéra shkon séicili ne pune te 'tij, n' are, ne venéshte, ne livath mé bagetie, ne pyll per drûe. Ca katundé jane te ngréhuna ne fushe, ca te tjéra rrâze kodravét a majé malévét. Atà qe rrojen ne fushe i qua-jem fusharake; njéresvét te malit u thémi malesore.

Qytétét ndryshojen shum nga fshatét. Nde qytété shtepiat jane, mâ te shumat, te medhaja, te gjithe te ndertuamé mé gure, é te radhosuna é te rrjéshtuamé

é naten te ndrituna. Séecila udhe ka emnin é 'saj é séécila shtepie ka édhè ajò numerin é 'saj. Nde qytété ka shume xhamia é kisha, ka shkolla te medhaja é te vogla, ka shtepia per te semune, kasérna per ushterien, bujtoré a hotélé per te huaj, é shume dyqané.

Nde qytét âsht trégu ku shitén é bléhén gjithe fare téshash é véglash, gjâna per te ngrâne, drithera, peme, kafshe, oréndie shtepiaké, é te tjera é te tjera. Nje dite ne jave sbrésin nga katundét, fusharaket é malesoret per mé bâmun trék : shésin é bléjen, ndrrojen é kembéjen, fitojen, é prishin te holla: Diten é trégut mblidhén kaqe shune njéres sa âsht te vishtire te shkohét udhes.

Puna é njéresvét te qytétit ndryshòn shum nga ajò é njéresvét te fshatit psé qytétasit, porvéç qe jane tregtare, zyrtare é nepunes te Qéveries, kane édhè te gjitha miéshteriet ne dore. Jane qépes, kaçer, kepucebânes, opingare, ngjynjes, farketare, drûgdhendes, gatonjes, bukepjékes. mishthéres, é qe kane mjéshterie te tjéra é te ndryshmé.

Ca qytété jane faré ne fushe te shéshmé ca te tjéra jane te ngréhuna buze détit, ne brék te liqenit a te lumit, rrâze kodres.

Qytétit, ku rron Mbréti a i Pari i Shtétit é qe âsht qendra é Qéveries, i thone kryéqytét. Stambolli, Llondra, Parisi, Roma, Vjéna, Pétersburgu, Athina, Bukuréshti jane Kryeqytété.

34.

DJALI I MBRÉTIT.

Djali i Mbrétit kishté dale nje dite bashke mé mesonjesin é 'tij mé u-endun jashte qytétit. Udhes, nga po écnin, shkonté nje fshatar i cili, kur i pau, qendroi, ngriti doren me kryé é i ngjatjétoi; po djali i Mbrétit nuke é véshtroi faré é bâni sikur s' é pau.

Si u-enden mire, u-kethyén ne pallat; mesonjesi i rreféu Mbrétit sé si ngjau puna mé fshatarin, é ketij i érdhi shum kéq. Porositi pra sherbetoret qe, kur te bânin gati truvézen per mé ngrâne, djalit mos .t' i vinin buke perpara, po vétem gjéllet.

Pas nje çiké érdhi koha é drékes é femija é Mbrétit u-unj mé ngrâne; perpara djalit nuke kishin vene buke. Djali u kerkoi buke sherbetorevét, po ketà nuke i dhaan; plot mé zêmerim i tha atehéré t' i atit:—Ç' don mé thâne kejô pune qe nuke me sjéllin buke sherbetoret, po vétem gjélle?—I ati i u-pergjèq: «Kur dashké mé ngrâne buke, bir-o, mos bân pra nje tjatre hére sikur nuke é shéh ate fshatarin é shkréte, i cili, mé djérse é me mundim te math, mihe arat, é mbiéll é korre grunin mé te cilin bâhét buka, qe po kérkòn tani!»

Djali u-turperua é é mbajti ment per gjithmone mesimin qe mori ate dite nga i ati.

XXX.

KOPESHTI

Ne katunt ç' do shtepie ka nga nje kopesht te vogel a te math; po ne qytété nuke kane te gjitha shtepiat kopeshtinjé.

Kopeshti thurét rréth mé léth é mâ shpésh mé garth é mé férra. Ne kopesht mbiéllén peme, barishté, groshe é lulé. Lulét é kopeshtit jane: trendafillét, manushaqét, lilat, jasémini, é te tjéra. Pemet jane: mollat, dardhat, qershiat, pjéshkat, kumbullat, shégat, ftonjt, rrushi, fiqt. Drunjet é pemevét, sa jane akoma te végjele é te njome, i lidhim per hunj, qe te shkojen dréjte é te mos tundén nga éra. Ne kohe te prentvéres i kijem é i qerojem nga déget é thata; mâ vone, ne qofte sé nuke japin peme te mira, i shartojem.

Barishtét qe mbjéllim ne kopesht jane: lakenat sallatat, préshet, hudhrat, qépet, lepjétat, kungujt, bizélat, fasulét, thjérri.

Fshataret é punojen véte kopeshtin, po njérezit é pasune te qytétit marrin sherbetore te véçante per kopeshtinjé é per lulishta.

Bimet kade mbrenda ne dhé rrânjet, te cilat ushqéjen trupin é déget, qe rritén perjashta dhéut, duké thethitun mé ane te disa fijévét te holla lângjét é ushqimshmé te dhéut, qe pastaj perndahén ne te gjitha pjéset é bimes é i ushqéjen. Trupi ka perjashta lekuren

é per mbrenda palcen. Nga trupi perndahén déget, te cilat leshojen lulé é fléte, mé te cilat bimet marrin fryme. Flétet jane shume llojésh: ca jane rrumbullaké, ca te gjata, ca mé dhâmbe, ca te dréjta é te holla si gjylpâna. Lulét jane édhè mâ téper te ndryshmé; cila-dò nga 'to ka ngjyren é 'saj, éren é 'saj, bukurien é 'saj. Préj lulévét bâhén pemet é faret, te cilat pastaj mbiéllén é bajen nje bime te rée.

Bimet pergjitherisht ndahén ne barishté é ne drunje; barishtét rrojen pake, po drunjet kane jéte te gjate, mâ te gjate sé jéten é njériut é te kafshevét te tjéra.

36.

MÂMA É VARFERE

Nde nje qytèt te vogel rronté nje hére nje grua é véje mé katre djéme te végjele. Burri s' i kishté lâne gjâ te mjéres, é pra gruaja é véje rjépéj diten é naten ne pune per t' ushqyér véhtén é femijen é 'saj, po shume hére nuke nxiérté nga puna as buken é dites. Ishté dimen, é djémet, lakuriq é pa zjarr, i dridhéshin s' ftohtit; vinté koha é bukes é mâma é varfere s' kishté ç' t' u jipté mé grâne. Me se fundi pesimét é mundimét é perditeshmé é lodhen é é munden gruan é shkréte; trupi i 'saj u-trét si qiriu, fuqia é la faré é u-dobesua aqe sa qe s' ishté me as é zonja te punonté. Po prape

mundonéj mé qindrumun, ishté grua é ndéreshmé é i vinté turp te lipté dére me dére.

Nje nate mbéten faré pa ngrâne, é gruan é mjére nuke é zuni gjumi kurre naten. Ne mengjès u-ngrit é vajti ne furre, po bukepjékesin nuke é gjéti atij, é é shoqéja é ketij, jo vétem qe nuke i dha buken pa te holla, por édhè é perzuni mé fjale t' ashpra é te poshtmé. Gruaja é varfere u-kethyé ne shtepie mé lote per faqé; fytyrat é svérdhuna te djémevét te végjele, qe po lengonin préj unit. é hélmuan é é mjéruan édhè mâ kéq; ishté dita é fundit per 'tê! Fuqia i pakesonéj, djérset é ftohta i mbulonin gjith trupin, jéta po i ikenté pak nga pak. Nuke arrini pra as t' u thoshté djémevét sé per ate dite nuke do te kishin buke, psé, nuke kishté mbaruan akoma fjalen, kur nisen t' i mékéshin syt, é u-shtri mbi shtrat é vdékun si t'i-kishté râne rruféja!

Gruaja é bukepjékesit u-pendua mâ vone per menyren é lige mé te cilen perzuni pa buke mâmen é varfere, é, kur u-kethyé i shoqi, i cili ishté zâmrebardhe, i u-lut qe te vénté é t' i shpinté buken fqines se vobte; po, kur burri hyni ne dhome te vobesies, gjéti katre djéme te vorfene qe po qanin rréth mâmes se 'tyné te vdékune. Bukepjékesi u-pikellua ne zêmere nga ajò pamjé é vajshmé; u-mundua te ngushllonté nje çike djémet, pastaj u-la buken é vajti é i rreféu te shoqés sé ç' pau mé sy. Kejò u-hélmua téper nga ajò ngjarjé, te ciles mundét sé i dha shkak ajò véte, é i tha te shoqit qe t' a lanin mé te mire te ligen qe bâni. Vajten pra qe te dy ne shtepie te gruas se varfere,

bâan gati te vdékunen é é kallen ne dhé, é pastaj muaren te vorfenit é végjele é i suallen ne shtepie te 'tyné. Po, sadò te mira qe u-mundua t' u bânté atyné djémevé, zêmera é gruas nuke gjéti kurre qétesie é ngushllim; vétedia é 'saj é kallzonté é é padisté gjithenje si shkaktaré te vdékjés te s' âmes se 'tyné. É kete hélm zémeré gruaja é bukepjékesit é solli gjér ne varr!

Rrefénja na trégòn dashunien é nje mâmé, qe jép édhè jéten per djémet é véte; é na mesòn édhè qe keq bâmesit nuke gjêjen kurre qétesie é ngushllim.

37.

PUNETORI QE SHPETOI

Nje punetuar nje hére nde mest te dimenit shkonté udhes ngarkuar mé nje thés ne krah. Bânté cingerrime é madhé é i varferi dridhéj se ftohti; pétkat i kishté te holla é te grisuna, opingat copa copa.—Ah! pshéretinté é thoshté i varferi duké écun mé mundim; ah! sa mjérim per mua! Mos i héqte as anmiku te zézat ë mia! As nje shtepie, as nje kesolle nuke gjendét ketù afer sa te hynj é te ngrohém nje çike. Do te ngrihém é do te vdés ketù nde mést te fushes é do te lâ mâmen te shkréte. Kush do t' a ushqénje te mjéren? Ah! makar sikur te rronté im' at!—Keshtù mendonéj é thoshté punetori i varfer duké çapun kâmbet, po ketô nuke tundéshin mâ, sé u kishté ikun gjaku é ishin bâmune

si drûe, sa qe, pas nje çiké mbéti ne vent. Hodhi thésin mbi bore, ra mbi 'tê dhé sikur é zû gjumi.

Ndodhi qe, pak per mbrapa te shkonté andèj nje kalores, i cili é pandéhu nje hére per te vdékun punetorin é mjére é zuni te frikasonéj sé munt t' i thoshnin sé é kishté mbytun ai; po, si u-afrua, é kupetoi qe ishté akoma i gjall é ashtù i ra kalit é vrapoi per ne qytèt qe t' i jipté zâ njérezies é te vénin é t' a shpetonin. Po bota nuke i jipnin te gjégjun é thoshnin sé ishté kot te vénin, pas qe punetori munt te vdiesté gjér sa t' arrinin atà ne vent ku ishté. Vétem nje njéri i varfer, por i meshireshem, ndegjoi dhembjé per punetorin é mjére é, pa i thâne gjâ njériut, u-nis é shkoi t' a mirrté. É gjéti akoma te gjall, é mori ne krah é mé shum mundim é solli gjér ne shtepie, ku pastaj u-mblodhen édhè te tjére é ferkuan mé bore é é ngrohen é ashtù é suallen ne jéte é é shpetuan. Si i érdhi fryma, i varferi i meshireshem i dha édhè nje çike nga ajò pake buke qe kishté é u-mundua t' i ndihté sa mâ téper kishté fuqie. Punetori i shkréte nuke i a harroi kurre te miren é per dite i faléj Zotit per shpetimtarin é 'tij.

Bâni te mira sa mâ fort te mundéni, sé i Larti Pérendie do t' u a paguanje nje qint per nje ne kete é ne tjatren jéte.

38.

KUNADHJA É VÉSHUN SI GJÉL

Pende kendési
Kunadhja vene,
Ndrruar dhé zene,
Pulavét u érth.
Tha:—Mir' mengjési,
Ç' beni, si jini?
U-ngritte a flini?—
Dhé n' mést u-derth.

Kaposhi i tha:
— Kur na harroni
É s' urdheroni
Fort mire jémi;
Po tani, a!
O miku i yne,
Kur te shoh syne
Ç' te mire kémi?

Vertét pend' ké;
Po un 'te shoh,
Fort mir 'te njoh
Qe jé i huaj.
T' dij cila jé,
S' me genjèn dot,

BIBLIOTEKA

Mos u-mundò kot
Édhè mos vuaj.

É mira é jone
Esht te mos mbése,
O é pa-bése,
Nga ju as fare;
Per t' ene Zone
Te pergjerohém,
Shume gezohém
Djalli t' ju marre!

Ujgrit é iku
Shtriga kunadhja,
Genjéshtre—madhja
É sy-shkendija.
Iku armiku
Sé u-gdhi dita
É u-dha drita
Pa s' ish é 'tija.

N. F.

359.

QOFKA

»Ah! sa te ftohte bân sot!» tha Hâna é vogel kur u-kethyé nga shkolla ne shtepie dhé vajti ne vatre afer zjarrit per te ngrohun duart e ngriémé. Por édhé vllai

BISHT

i 'saj Vasili huni atehéré ne shtepie mé hunde é mé véshte te kuq nga te ftohtit é duké ferkuar duart.— Bora na mbyjti faré, tha, é s' guxòn njéri te dale jashte sé po bié floqmadhé é po fryn ére é kéqé !—

Kur atâ po thoshnin ketô fjale, ndegjuan nje krisme mbi qélqét è dritarés: tik... tik... tik... Kethyén koken é paan mé çudie te madhé nje zok, i cili i binté mé sqépth gastarés; dridhéj se ftohtit é véshtronté, mbrenda.

—Ah ! tha Hâna; ja nje zok i bukur, sa dridhét fatziu se ftohti; tani do t' i hapinj dritarén qe te hynj mbrenda ne dhome !—Ê duké thâne keshtù u-ngrit é hapi dritarén, zogu nuke u-trem faré, po, nga gezimi qe hyni ne dhome te ngrohte, zuni sikur te kendonté. Fluturoi nje çike andèj é kendèj, pastaj u-qas é ndenji afer djémévét mbi truvéze. Atehéré qe te dy vllézerit thaan per nje gojé;—Zogu do te kéte unie te madhé ! —é Hâna m' ate çast u-ngrit mé vrap é mori n' arke nje çike buke; é bani therrimé é i a vuni perpara zogut qe nisi te hanté mé shpéjtim te math. Si i mbaroi te gjitha dromzat, ferkoi sqépthin per pende é u-ul é ndenji urtisht.

Djémet é qarkuan zogun é é véshtronin mé çudie te madhé. Hâna pastaj pyéti Vasilin sé ç' zok ishté, é ky i u-pergjèq sé i thoshnin emnit qofke a mullenje. »Qofkat kendojen shum mire, tha prape Vasili; po éja t' a marrim é t' a mbyllim nde nje kuvlie te bukure é t' a varim prane dritarés qe te kendonje !»

Ê vûun pra pofken nde kuvlie, i futen atjè mbrenda per te ngrâne é per te pime, é é varen kuvlien afer

dritarés. Déren é kuvlies i a laau te hapune ashtù qe mullenja, hynté é dilté andèj kur duanté. U-bâ faré é bute; é, kur shihté djémet, u fluturonté prane, u rrinté mbi supet, u mirrté therrimét é bukes é grimzat é shéqérit nga dora.

Gjithe dimenin qofka u-mbajt é mire é kurdohére é gezuare; po, kur nisi te dilté prentvéra, i préu lodrat mé djémet é kerkonté te rrinté vétem si ne mendim. Atehéré é âma u-tha te bijvét;—Pa me ndegjoni, Hâne é Vasil; qofka do t' u a dije mâ fort per te mire é do te gezonét mâ téper nde qofte sé é leshoni te véje ne pyll bashke mé shoqét é 'saja é te rronje ne lirie. Nde qofte sé nuke do t' a lironi, do te pendohéni shpéjt, psé nuke do te shkonje shume kohe é mullenja ka mé ngordhun nga deshiri i pyllit!—Djémet ishin mesuare mé 'tê é nuke donin te ndahéshin préj 'saj; po, pas qe nuke i deshironin té kéqén é kishin frike sé mos ngorthté, é thirren qofken, é muaren ne dore é duallen jashte mé 'tê. Mullenja u rrinté mbi gishtat é dores é véstronté mé mall é mé çudie rréth é rreth botes é sbukuruamé; pas nje çiké nuke umbajt mâ, po rrahi krahet é fluturoi duké kenduar dréjt pyllit.—Udh' é mbare, udh' é mbare, qofke, i thaan djémet mé mall; do te piqémi prape ne dimen!—É duké thâne keshtù u-kethyén ne shtepie.

Ai, qe ka zêmeren é mire é te bardhe, ruan é dou édhè kafshet, é shtrengòn deshirét é véta qe te mos u bâje kéq te tjérevét.

60.

UJKU É KUNADHJA

Nje dite kunadhja hidhéj é lonté ne pyll é kercénté dége me dége kur, pa pandéhun, i rreshqiti kâmba é ra mbi nje ujk qe po flinté nen hié te drunit. Ky u-sgjua hidheshem, é rrembéu kunadhén mé zêmerim é déshi t' a shqyénté.

Kunadhja i lutéj mé lote nder sy qe te mos é hanté po t' a leshonté, sé nje hére tjatre s' kishté mâ per t' a sgjuar nga gjumi.—Mire, i tha atehéré ujku, une po te leshonj po édhè ti te me thuajsh nje te dréjte: psé ju kunadhét jéni gjithenje te gezuara, é na ujqit s' munt te ndegjojem kur gezim é kenaqesie? Psé ju gjithenje hidhéni é luani vallé, é na rrijem kurdohére te méjtuare é si te shkréte?—

Kunadhja i u-pergjèq;—Te trembém é s' guxonj te te flas te dréjten; po len-me te lire nje hére te ngjitém siper drunit é andèj kam per te te thâne te vertéten.—Ujku é leshoi, kunadhja u-ngrit majé drunit é andèj i tha:—Ju ujqit jéni gjithenje te hidhte é ne méjtim psé jéni te keqinj é gjakesore; Zêmera é juaje âsht é forte si guri, s' ka meshire é perdellim é perandaj mpétét é thate é nuke âsht é zonja te ndiénje é te kupetonje gezimin. Na kunadhét kémi zêmere te bardhe é nuke i bâjem kéq te tjérevét, perandaj jémi te gezuara; po ju ujqit, qe nuke mendohéni kurre per

tjatre veçsè per gjakesie é per te liga nuke munt t' a shkoni kohen ndryshé véçsè nder méjtimé te hidhuna é te thélla !—

Perralla na thote sé ai, qe ka deshiré te liga, âsht kurdohére, i-mjére, é s' ka ç' i bân te mirat, psé nuke munt ti' gezonje.

61.

DHÉLPENA É MAJMUNI

Nje hére ishin mblédhune nde nje vent te gjitha kafshet é po bânin gostie. Ca hanin, ca pinin, ca qéshnin, ca kendonin, ca luanin vallé; te gjitha gesonéshin shum.

Atjè nde nje ane zuni te hidhéj vallé majmuni. Pike se pari shtâzet é tjéra nuke é véshtruan, po pas nje çiké zûun te mblidhéshin per rréth 'tij é çuditéshin sé sa mire é lonté vallén; nuke kishté asnje tjater qe t' i a dilté. Si mbarroj vallja kafshet u-pergezuan mé majmunin per mjéshterien qe deftéj ne vallé é é njohen per mbrét.

Po dhélpena s' é duronté dot kete pune, persè kishtè ajò véte nder ment te bâhéj mbrét mbi shtâzet. Nje dite, ték po écenté ne pyll, pau, te fshéhun nder gjéthe, nje kurth plot mé mish te majm. Mé vrap vaté atehéré té majmuni é i tha :—Kam ndérin t' i tham Madheries s' até sé nde nje vent, atjè ne pyll, gjéta nje thésar, te cilin asnje préj nésh nuke âsht i zoti t'

a marre, pervèç Madheries s' até ; ne do te vémi atjè, une do te bânj detyren t' imé é te te héq udhen !—

Majmuni é bésoi, vajti pas dhélpenes é pas nje çiké arrijten atjè ku ishté mishi. Majmunit i u-pelqyé téper é u-hoth t' a rrembénté, po nuke arrini as t' a kafshonté, psé, duké u-qasun, ra ne kurth é u-zû mbrenda. Atehéré nisi te shanté é te mallkonté dhélpenen, qe é genjéu ; po kejò, duké qéshun, i tha :—Psé me shan mua é jo véhtén tândé ? Psé nuke u-mendové nje çike perpara sé te hidhéshé si i terbuar mbi mishin ? Ai qe âsht i urte s' bân kurre gjâ pa u-menduar ! Mire jé nashti aty ne kurth ; ai vent âsht per atâ qe mendonén mé bark !—

Syni i pangosun
Trupi i brengosun.

62.

MAÇOKU É PULAT

Kishté râne nje hére semundjé é ashpre nder pula. Maçoku é mori vésh é u-gezua ; pandéhu sé mé dhélpenie te véte do t' a mbaronté deshirin é 'tij é do te ngopéj mé pula. Mé te shpéjt vajti pra é u-vésh si sheronjes, mori ca baré é ca plaçka te tjéra mé véhté é, u dolli perpara pulavét.—Dita é mire ! u tha ; ç' beni, si jini ? Me thaan sé jéni te semuna ; âsht é vertéte ? É vertéte âsht, i u-pergjégjen pulat, qe s' jémi faré

mire gjér sa te jésh ti ketù afer ; po iké ti, jémi si don véte Pérendia !»

— I urti é munt te fortin.

63.

QENI ÉDHÈ UJKU

Qeni ishté shtrimun n' udhe perpara déres se shtepies édhè po flinté. Ndodhi qe shkoi andèj nje ujk, i cili, si é pau qenin qe flinté, i vajti afer pa pandéhun édhè é zuni. Qeni, i zâne ngusht, é kupetoi rrézikun é math, é kerkoi mé te lutuna é mé dhélpenie t' i mbushté mendjén ujkut qe te mos é shqyénté. «Ne qofte sé me han nashti, i tha, nuke ké per te fituar gjâ, psé jam i dobet é mishi i im nuke ka shijé ; po, ne me lânsh sa te ha dasmen qe kémi ketô dite ketù ne shtepie, atehéré do te mahém é ti do te késh sé ç' mé ngrâne nga mishi i im !»

Ujkut i u-pelqyé mendimi é é la qenin per pas dasmes qe t' a hanté te majm. Si shkuan ca dite, ujku u-mendua sé kishté ardhun koha per te ngrâne qenin ; u-nis pra é vajti t' a gjinté é, duké écun, lapihéj buzesh kur kujtonté mishin é dhjamin é qenit. Po, kur arrini perpara déres, nuke é gjéti qenin aty ; i thirri pra é é ftoi qe te sbristé qe te mbaronin fjalen ne te cilen kishin mbétune diten é pare. Qeni i u-pergjèq atehéré duké qéshun :—I urti vétem nje hére lajthitét é, po shpetoi shendosh, mesòn ment é nuke bân mâ marre-

zie. Ne me pafsh nje tjatre hére te shtrimun perpara déres, me shqyéj atij per atij é mos me len per pas dasmes. Per tashti te qofte udha é mbare, sé nuke kam kohe te sbrés !—

Pesimét bâhén mesimé.

64.

GRIFSHA É PELLUMBAT

Nje laraske pau nje dite pellumbat qe ushqénéshin mire é u a pati ndéze ; perandaj u-mendua te ngjyhéj é bardhe qe te munt te trazonéj mé pellumbat é te rronté é t' ushqéhéj bashke mé 'ta. Vajti pra prane nje mullini, ku ndodhéj nje thés me miéll, ufut é u-rrukullis mbrenda é, si u-sbardhua mire shkoi ték rrinin pellumbat é u-perzié mé 'ta.

Pellumbat per nje hére u-genjyén é é mbajten afer, po, kur grifsha harroi é nxori zânin é 'saj, é muaren vésh sé cila ishté é i u-sulen é é sbuan nga shoqeria é 'tyné. Grifsha u-kethyé atehéré té shoqét é véta, por édhè ketô, kur é paan ashtù te bardhe, é perzûun é nuke é déshen mâ afer.

Genjéshtra ka kâmbet é shkurta é i siéll turp é dâm atij qe é thote !

65.

DHÉLPENA PLAKE

Dhélpena, si u-plak é s' ishté mâ é zonja t' ushqéhéj mé léhtesie, u-mendua te vénté é te bâhéj kellogjèr, qe te vénin bota ték ajò é t' i mirrnin uraten é ti' békonté.

Tré gjéla, te cilet kurdohére punojen pa ment i bésuan é i vajten dhélpenes ne shpélle; atjè i rrefyén te ligat qe kishin bere, po, kur pritnin békimin, dhélpena, ashtù é unshmé si ish, rrembéu per qafé qe te tré é i dergoi ne tjatre jéte. Pastaj duké qéshun é duké qamun per 'ta, thoshté mé véhté :—Atà, qe nuke kane ment, é pesojen si gjélat é mjére, te cilet érdhen ték une si vété sqapi té mishthéresi.

Perralla na mesòn qe nuke duhét t' i bésojem do é kujdò; lypsét sidomòs te ruhémi nga atà, qe na lavdojen perpara sysh, te cilet shume hére dukén perjashta te bute si dhene, por é kane zêmeren t' égre si t' ujkut.

66.

GRIFSHA ÉDHÈ ZOQT É TJÉRE

Zoqt donin nje hére te sgjithnin mbrétin é 'tyné; u-mblodhen pra te gjithe nde nje pyll qe te sgjithnin mâ te bukurin.

Si u-gdhi dita zoqt zûun te ndrronéshin é te sbukuronéshin qe te vénin ne mblédhjé. Véshtruan é ndertuan mire pendet, nxuaren atò qe s' u pelqénin, é pastaj vajten é u-laan ndeper perronjé. Vétem laraska nuke pati kujdès te sbukuronéj sé kishté qellim t' i genjénté zoqt é tjére. Perandaj priti sa te vénin te tjéret; pastaj sgjodhi pendet mâ te bukurat qe atà kishin hédhun, i ngjiti mé mjéshterie te madhé mbi trupin é 'saj, é ashtù é ndertuamé vajti édhè ajò ne mblédhjé te zoqvét. Ketà mbéten te mahnitune nga bukuria é 'saj; as ne fushe as ne mal as tékdô rrojen shpezet, nuke kishin pamun kurre nje te tille zok te bukur. Te gjithe kerkonin te mirrnin vésh sé nga kishté ardhun ai zok i bukur é ku kishté rrojtun gjér atehéré; i u-qasen pra afer é é véshtronin mé çudie te madhé. Po, kur po bânéshin gati t' a sgjithnin per mbrét, bufi, qe po é véshtronté grifshen mâ téper sé te tjéret, pau disa pende te 'tijat mbi trupin é 'saj, édhè ashtù é kupetoi genjéshtarén. I vaté pra afer é, kur grifsha po mburréj mâ fort per bukurien é 'saj, i shkeputi nje nga nje pendet é 'tija. Atehéré é kupetuan édhè zoqt é tjére, é séicili, duké u-qéshun é duké u-tallun mé 'tê, i nduki puplat é véta nga trupi, ashtù qe grifsha mbéti me ne funt mé pendet é 'saja é perqéshune é é turperuamé.

Genjeshtari é vjédharaku nuke fitojen gjâ véçsè bâhén lodra é botes; gezimi i 'tyné qendròn pake kohe.

—Atê, qe i hipen kalit te huaj, é sbrésin nde mést t' udhes.

67.

QENI DHÉ GJÉLI

Qéni édhè gjéli iken nje hére nga fshati t 'yné é muaren udhen qe te vénin é te rronin nde nje vent tjaten. Écen é écen gjithe diten pra, si u-érr nata, arrijten nde nje pyll.

— Ketù jémi mire, i than njeni tjatrit ; te flêjem sonté ketù é néser kur te gdhihét marrim prape udhen! —Gjéli, si pas zakonit te 'tij, hypi mbi nje dége, é qeni u-mbloth si kulaç nen drù afer rrânjes ; é ashtù i zuni gjumi.

Te nésermén, pa dalun akoma drita, gjéli i a nisi kânges. Nje dhélpene, qe ndodhéj atjè afer, ndegjoi kângen é gjélit é i vajti nen drû mè qellim te lik. Pra nisi t' i thoshté :

— Sbrit-u, o miku i im, sé kam pregatitun nje gostie te mire per ty ; âsht é para hére qe ké ardhun ne pyll, qe âsht vendi i im, é é kam per détyre te te bâj ndér !—Po gjéli è kupetoi lajkat é 'saja é i u-pergjèq : «Smunt te sbrés, sé nuke me len qeni qe me ruan déren ; sgjô atè qe te me hape déren, é atehéré do te vinj ne gostie tândé !»

Nga fjalet é gjélit qeni u-sgjua é, kur pau dhélpenen afer, é zuni é é shqéu mé dhâmbe.

Kush deshiron te ligen é tjatrit, me koke é gjen.

68.

TRENDAFILLI I RI

Ne garth te kopeshtit kishté çélun nje trendafill i ri shum i kuq é shum i bukur. Nje djale i vogel shkoi andéj, pau trendafillin, i u-pelqyé téper é i érdhi deshir t' a kepusté. Zuni pra t' i thoshté :—O trendafill i bukur, len-me te te kepus ; do te te mbanj ne dore, do te vémi bashke té shoket é mij qe te te shohin édhè atà sé sa i kuq é sa i bukur jé !—

Po trendafilli, duké qare i u-pergjèq : «Shum te lutém, o çun i vogel, mos me keput ; ç' te lige te bâna qe te me marrish jéten?! Nuke dua te vinj mé tij ; me pelqèn mâ téper te rrij ketù afer gardhit ku jane édhè shoqét é tjéra : ketû me vuni Pérendia é ketù dua te mbétém !»

Djali atehéré u-zêmerua dhé i tha:—Pas qe ti nuke don mé te mire, une do te te kepus mé pahir ;—édhè duké thâne keshtù sgjati doren t' a kepusté, po trendafilli i a shpoi mé gjemba sa nisi t' i rrjédhe gjaku çurk.

Çuni vajti mé lote nder sy ték âma é cila i lidhi gishtin, por édhè é qortoi per te ligen qe donté mé bâmun. Gishti i ndêjti per shum kohe i semune, é ç' asò dité çuni i vogel nuke sgjati mâ doren te mirrté trendafillé as gjâ tjatre te huaj.

Njériu si punon ashtù édhè é pesòn.

69.

LUNDRA ÉDHÉ TRÉ ÇUNAT

Tré miq te végjele, Mitri, Qazimi é Kola, kishin sbritun nje dite fshéhazi nde kopesht. Prane kopeshtit rrithtè nje lum i math é buze lumit ishté lidhune nje lundre. Çúnat hyyn mbrenda, futen lundren ne lum é nisen te tundéshin é te qéshnin. Pas nje çiké lundra u-sgjith é, mbassi djémet nuk dinin t' a qévérisnin as te rremonin mé lopata, lundren é mori rrjédha é lumit. Ashtû é u-larguan shum nga qytéti sa mâ nuke dukéj asnje shtepie; atehéré é kupetuan rrézikum é zûun te qanin, U therrisnin njéresvét, qe shihnin ne brék, é u lutéshin qe te vénin é t' i shpetonin, por asnje s' guxonté te hidhéj ne lum, psé uji ishté i rrébte é turbull é i thélle.

Lundra ikenté gjithenje é tundéj andéj é kendèj nga nje ére é kéqé, qe nisi te frynté : çunat é mjére ndodhéshin nde rrézik te math. Po per fat te bardhe te 'tyné, disa peshkatore, qe ndodhéshin atjê afer, kur paan lundren mé çunat mbrenda qe po kaperthéhéj nga éra é forte, i dhaan mé nje hére mé fuqie lopatavét te véta é arrijten me kohe t' i shpetonin fatzést.

Ç' atehéré çunat é végjêle nuke é zûun mâ lundren mé dore.

70.

PLAKU

Nje plak nd' udhe ték po shkonté
Pa nj' asht koké péj njériu,
Qendroi édhè po é véshtronté
Dhé po dérthté lote i ziu.

Ték é qanté si te bire,
Nj' udhetar i u-aferua ;
I tha : — persè qan, o i mire ?
Ç' te ka gjétur as me thua ?

Plaku tha : «Kjo kok' é mjére
Me thote isha ne jéte
Édhè un' njéri nje hére !
É rronja si donja véte.

Kisha mem' at é femij,
Ungj' é émté é fis é fare,
Motre, vlla é bir é bij ;
Isha kames édhè i pare !

Kisha kafshe é bagetize,
Kisha miq shum' é te mire ;
Kisha plenk kisha shtepize,
Édhè gjâ shum' é deshire !

PIST

Kisha gjithenje méjtimne
Si t'a shtonj gjene me shume,
S' é ndiqna dot lakemimne
As ne enderr' é nè gjume !

Po gjeséndi s' trashegova,
Nde mést te se mires rash !
Gjithe punen é shkrétova ;
Ah ! per nje héré i lash !

Lulé é bar mbi varrt me bine,
Opopò mbi varrt te shkréte !
Mishte krimbat m' a perpine ;
Oh moj jéte é zéza jéte !

Ketô thote dhé te tjéra,
I tha plaku udhetarit
Mé gjuhe te 'saj é mjéra.»
Pra i u-dha prape te qarit.

Sikur te hapinj dhéu gjine,
É ç' ka pshéhur t'i rreféndje !
Po s' i mban sé véne é vine ! . . .
Pa nuke ka ku t' i gjénje.

Psé nxiér lulét mé ére
S' eshte çudie dhéu i shkréte :
Ç' bukurie pershin nga héré ! . . .
Opopô Zoti i vertéte !

BKSH

Perdridhu, o rrote shkréte,
É ndryshôi gjithe sa jane !
Késhtù esht ngrêhur kjò jéte,
Dhe gjithesia pa ane !

(N. F.)

71.

LUÂNI É MIU

Luâni ishté shtrimun é po flinté ne shpélle te 'tij ne pyll. Atjè afer u-ndoth nje mî, i cili, mbassi nuke é kishté pamun kurre luânin, i u-qas afer t' a véshtrontê mire. Luâni flinté é nuke tundéj, é mini mori ashtù guxim é hypi sipri é po écenté mbi 'tê ; déshi t' i hynté édhè ne brime te hundes, por atehéré luâni u-sgjua, é zuni minin mé hidhenim é déshi t' a perpinté.

Mini i shkréte dridhéj nga frika é i lutéj luânit qe t' i falté jéten duké i thâne :—Ç' do te kupetonsh ne qofte sé me han mua? Une jam i vogel, nuke do te ngopésh! Fal-m'a jéten sé po te jap bésen sé édhè un do t' a shperblénj ndonje hére te miren qe po me bân!—

Luâni qéshi shum mé fjalet é minit é thoshté mé véhté: «Ç' te mire munt te prése mbréti i gjithe kafshevét nga nje mî i vogel ?» Po mé gjith ketê, i fali jéten minin édhè é leshoi.

Pas ca kohé ca gjahtare kishin zâne luânin mé léqé ne pyll. Luâni ulerinté sa gjemonté pylli, é rrahéj é perplaséj qe te shpetonté, por aqe mâ téper lidhéj mé litarin é trashe te léqévét.

Mini é ndegjoi ulerimen é luânit é ngau shpéjt per ne pyll ku gjéti mirebânesin é 'tij te lidhun ne lak. Pa humbun kohe, zuni terkuzen mé dhâmbet é mpréhte qe ka, é bréu é é keputi é liroi luânin pa ardhun akoma gjahtaret t' a zinin. Si é shpetoi i tha : «T' u-luta nje héré mé me falun jéten édhè te dhashe bésen sé do te te paguanja ndérjén. Ti qéshé atehéré mé mua ; me pandéhnjé te lik é nuke me bésonjé te zotin t' a mbanja ment é t' a paguanja te miren. Tashti é pé mé sy sé s' jane te gjithe te liq, po ka édhè mirenjohes ; ne kete bote édhè nje mî i vogel munt t' i shpetonje jéten luânit ! Te bâjem te miren, sé kush i bân te mire tjatrit s' ka kurre dâm!»

Fjala é vjétre thote :—Ka édhè miza shpnétke !— Ka édhè qimja hié !

22.

PÉRENDIA ÉDHÊ KARDÉLINI

Kur bâni Pérendia zoqt, u dha dye kâmbe per t' écun, dy sy per mé pamun, dy véshe qe te ndegjojen, é nje goje, jo vétem per mé ngrâne mé tê, por édhè qe te kendojen.

Si u-bâan ketô te gjitha Pérendia i véshtroi zoqt édhè i pelqéu shum trupi i bukur i tyné ; po deshiroi t' i sbukuronté édhè mâ téper. Mori pra nje kutie te madhé, ne te cilen gjendéshin shume kutia te vogla

plot mé ngjyra édhè zuni te ngjynté pendet é trupit te zoqvét.

Te gjithe zoqt fluturuan afer Pérendies dhé njeni shtynté tjatrin qe te dilté mâ perpara. I pari u-qas pellumbi, te cilin Pérendia é ngjéu té bardhe si bora mé kâmbet é kuqé ; pas 'tij érdhi pula, te ciles i vuni shume llojé ngjyrash ; mâ vone doli korbi te cilin é ngjéu te zi si thengjilli ; é pastaj nje nga nje dualen te gjithe zoqt é tjére, é séicilit préj 'tyné Pérendia i a ngjéu trupin mé ngjyra te bukura.

Kardélini, i cili ishté zok i urte é i bute, mbéti ne funt, psé s' donté te shtynté te tjéret qe te qaséj perpara. Kur mbaruan pune te gjithe zoqt, atehéré édhè kardélini doli, mé koke t' u-njune nga turpi, perpara Pérendies ; po ngjyrat ishin sosune é kardélini mbéti pa gjâ é zuni te qanté mé lote. Pérendies i érdhi shum kéq per 'tê é i tha:—Mos qaj, mos qaj, sé nje zok, kaqe te mire é t' urte si ty, nuke kam per t' a lâne te hélmuar ; ne ç' do kutie te vogle ka mbétun nga nje çike ngjyre, do t' i mbléth é mé atò do te ngjyénj pendet ty !—Ashtù kardélini doli mé shume ngjyra é âsht nje nga mâ te bukurit zoq.

Qengji i bute thithe dye mâma.—S' ka i vobti, po ka mjaf Pérendia.

73.

PÉRENDIA ÉDHÉ BYLBYLI

Kur bâni Pérendia zoqt, asnje nga 'ta nuke mbéti i kenaqun per ngjyrat è 'tija; pérandaj nje dite i dualen perpara Périndies é zûun t' i qahéshin. Dallendyshja i thoshté :

— Une donja mâ mire te kisha koken é kuqé! é gjéli «Mua do te me pelqénté mâ tèper t' isha i kuq, i vérdhe é i riimte!» É ashtù ç' do zok i rreféntè deshirin é 'tij.

Vétem bylbyli nuke thoshté gjâ faré ; ishté i kenaqun mé ngjyren é pendévét te véta é i faléj Pérendies qe i a dha. Pérendies i pelqéu fort urtesia é bylbylit é i tha: — Ti, qe nuke po qahésh si te tjéret, po jé i kenaqun mé ngjyren qe te vuna, fitové dashunien t' imé ; perandaj une dua mé te dhâne zânin é âmbel qe te kendonsh mâ mire sé te gjithe te tjéret!

C' atehéré bylbyli âsht kângetari mâ i mire qe mé fershellime te 'tij çudite njérezit é shtâzet kur é ndegjojen ne pyll.

Kush kenaqét gezon, é i urti fiton.

74.

PLAKU MIREBÂNES

Djali i nje mbréti dolli nje dite per gjah. Udhes

ték po shkonté bashke mé njérezit é 'tij, pau nje plak i cili po mbiéllté ne dhé nje arre. — Sa i marre qenka ky plaku, i tha djali i mbrétit atyné qe i vénin pas ; mbiéll arren sikur t'ishté i ri é te munt te pristé t' i hanté koqét !—Te gjithe te tjéret i a pelqyén fjalen édhê zûun te perqéshnin plakun. Po djali i mbrétit u-kethyé é tha prape : «Nga çudia é madhé qe vjén, kam deshir te mesonj psé plaku é bân kete pune pa éjani t'a pyésim, sé do te kémi shkak te qéshémi nga te pergjégjunit é 'tij».

I u-afruan pra é djali i mbrétit é pyéti:—Pa me thuaj, i tha, o plaku i mire, sa vjétesh jé?—É plaku : «Tétedhéte é pêse, zotni ; po ka dashun Pérendia é jam shendosh sa qe me dukét véhtja si djale tridhéte vjétesh!»—Po édhè sa vjéte ké shprése qe te rronsh akoma qe te munt te gezonsh punen qe po bân sot duké mbjéllun kete arre, é cila, me dukét, sé jép peme pas shume kohé ?—Plaku atehéré u-pergjèq : «Nuke duhét te mendohémi vétem per véhtén t' one, por édhè per te tjéret, qe do te vijen pas nésh, si u-menduan per névé atà, qe qéne perpara ne kete bote! Mbuallen gjyshat t' ane é haam na, mbjéllim na é do te haan nipat t' ane! Mua pastaj me pelqèn fort te mbiéll peme ; é, ne funt, psé te rrij pa pune kur Zoti me ka falun shendétin? Pa me ndegjô pak, o Zotnia i vogel ; ti jé édhè i ri é nuke é njéh mire boten, pra mos m' u-hidhenò nde qofte sé guxonj mé te dhâne nje keshill. Ne don mé qene kurdohére i gezuar é i kenaqun ne kete jéte, mos rrin kurre pa pune, mundo-u te bânsh gjithenje

te mira, psé te mirat paguhén ja ne kete jéte ja ne tjatren, é pagésa do te jéte shum é larte.»

Ketô fjale te holla é te vléfshmé i pelqyén fort djalit te mbrétit é, qe t' i defténté plakut kenaqesien é 'tij, nxori é i fali disa lira te florinjta.

Plaku, duké marre lirat, i u-fal ndérit é i tha:—A é shéh Madhesia é joté sé sa shpéjt i dha pemet arra é vogle? A é shéh sé si paguhét puna é mire?!—

Bâni, o djéme, te mira sé do te jéni gjithmone te kenaqune ne kete jéte!

73.

KLLUKA ME ZOQT

Nde nje dite te bukure te véres Hâna, nje grua é vobte mori vajzen é 'saj dhé doli jashte fshatit ne pyll per mé mbledhun drûe. Pylli ishté lulezuar, drunjet kishin çélun, lulét dérthnin ére te mire, fluturat qendronin dége mbi dége, zoqt kendonin mé mall.

Si u-shllodhen nje çike zûun punen âme é bije. N' atê érdhi ne pyll nje klluke mé zoq, é cila kishté dalun nga nje fshat atjè afer. Vajza é vogle kur é pau i tha s' âmes:—Mâm-o, sa te bukure qe jane ketà zoq! Ah! kish te munt te zinja nje é t' a siéllnja ne shtepie!—Si mbaroi ketô fjale, ngau pas zoqvét, po ketà ishin te shpéjte dhé u-fshéhen férravét. Klluka, nga frika sé mos i mirrnin zoqt, vajti pas 'tyné é duké i thirre l l u k . . . l l u k mé zâ te larte, i mblodhi prane

véhtés é i mbuloi mé krahe.—A é shéh, i tha atehéré Hâna se bijes, a é sa mâme é mire é é dashune qe âsht klluka? Edhè zoqt é njohin, é done é é ndegjojen t' âmen é 'tyné é, kur i therrèt, ngasin duke kercyér ték é i futén ne gji!—Ték po flisté Hâna keshtù, çupa é vogle vuni 'rée qe klluka u-ngrit mé te shpéjte nga vendi ku ishté ulune perpara é, si é trembune, vajti é u-fut bashke mé zoqt nde mést te férravét, ku i mbuloi prape mé krahe; pastaj zuni te therristé duké véshtruar lart ne qiéll. Vajza nuke é kupetonté shkakun é kesaj pune, é perandaj i tha s' âmes: «Psê therrèt klluka keshtù duké mbajtun syt perpjéte? Tani ajò s' munt te kéte ndonje frike nga une, psé âsht fshéhune mire é zoqt i ka nen krahe!» E âma atehéré i u-pergjèq:— Pa véshtrò nje çike lart ne qiéll é do te shohish duké bâmun rrathe n' ajer nje sqiftér te math, i cili rrembèn pula é zoq é ushqéhét mé mishin é 'tyné. Klluka é shkréte, qe i ruan mé kujdès te math zoqt é véte, é vuni 'rée mé nje hére rrézikun qe kishté mbi koke, é perandaj vajti é u fshéh nde férra é tani bertèt é i ngrihén puplat nga frika, klluka ka dashunie te madhé per femijen é 'saj, é âsht gati te jape jéten per te bijt. Do kishjè pamun çudie po t' i ishté qasun sqiftéri; kurre s' do t' a linté mé i ngrâne zoqt, po do te luftonté mé 'tê gjér sa te vritéj! Nashtì, per fat te mire te 'saj, u-ndodhem na ketù ne pull é é shpetuam; sqiftéri pau mua é ty ketù é nuke sbriti por u-largua.

Si iku shqiftéri, klluka dolli nga férrat é u-perhap mé zoqt ndeper pyll duké kullotun; ne tjatre ane Hâna mé te bijen mblodhen gjithe diten shkarpa é karthia,

é ne pérendim te diéllit u-kethyén ne shtepie, duké folun gjithenje per dashunien qe ka ç' do mâme per pjéllen é 'saj.

Si qiélli mbullòn dhéun ashtù mbulòn mâma djémet é véte.

76.

FOLÉJA É KANUSHES

Nde nje fshat ishté nje shtepie é vjétre. Mbi stréhen é 'saj katundaret shihnin mot per mot, ne kohe te prentvéres, dye kanusha te bardha qe trokellitnin mé sqep te gjate mbi tjegullat duké ngritun koken perpjéte sikur te donin mé u-pershendétun mé çérdhén é 'tyné mbrenda se ciles kishin rritun zoqt per sa é sa vjéte.

Nje dite te ngrohte te te korravét fshataret ishin ndeper ara é po korrnin grunin kur, pa pritun, u-ndegjuan disa pushke édhè zâni i kembones. É dinin qe nuke ishté ndonje é kremté é é kupetuan pra mé nje hére sé do te kishté râne zjarri ne fshat. Laan pra démétat é drepenjt é u-nisen mé vrap dréjt fshatit qe te shpetonin shtepiat é 'tyné. Kur arrijten paan sé vétem ajò shtepia é vjétre, ku kishin foléen kanushat. ishté rréthosune mé flake é mé zjarr. Te gjithe burrat u-mblodhen pra aty édhè po mundonéshin te shuanin zjarrin, po nuke i a dilnin dot sé shtepia é vjétre kishté marre zjarr ne te katre anet: trénat binin copa,

murét rrezonéshin, nga stréha flaka é shkendiat ngjitéshin, lart ne qiéll. Kur fshataret nuke guxuan mâ te qaséshin, nga tymi é nga afshi i zjarrit, qe te nxiérnin édhè ca qlaçka te tjera, qe kishin mbétun akoma mbrenda, po rrinin é véshtronin per se largu shtepien qe po mbaronté se djéguni, arrini nga brégu i lumit nje nga kanushat ne folée ku kishté zoqt. Foléen é kishté rréthosune flaka, é kishté mbytnne tymi, po mâma é dashune nuke é véshtronté rrézikun. Ndeper mést te flakes hyni é dolli dye hére nga foléja duké mbajtun ne goje nga nje zok te vogel. Por i mbétéshin édhè dy te tjére mbrenda é ketà nuke munt t' i shpetoi : krahet é percelluare nga flaka nuke i punonin mâ. Atehéré futi te dy zoqt ne gji é i mbuloi mire é ndenji é u-doq bashke mé 'ta ne çérdhé!

Oh! Sa é madhé âsht dashunia é mâmes! thirren per nje gojé te gjithe katundasit, qe kishin ndenjun é po véshtronin mé çudie é me bindjé te madhé kanushen é mjére.

77.

PERÇOLLAKU ÉDHÈ BRÉSHKA

Perçollaku la femijen
Édhè u-hoth per 'tèj vijen ;
Ate kohe ra shi shum
É u-bê vija po si lum ;
Dha é dha é mê s' hidhéj dot
Sé qé mbushun vija plot.

Bobo! tha, i mjéri une,
Ç' me gjét kjo é madhé pune;
Qysh u-ndothç une i mahnitur
É, dolla per t' u-sbavitur ?
Perçollaku po mendohéj
Po dridhéj é rrotullohéj.

Bréshka ne nje dasme vinté
Dhé shume te mira shpinté;
Perçollakut afer shkoi,
Punen é tij kupetoi.
Si é pa qe dérthté lot
Dhé nga vija s' hidhéj dot,
I tha: «Ç' qan si çilimiu ?»
— Pa shih ç' m' beri, i tha, shiu!
Kush é di fmija ç' me héq?!...
Mbén te shkréte é jane kéq!—
Bréshka i tha: «Jake, im zot,
Te te héth un' sé dij not.»

Me krahe é hodhi édhè shkoi
É shiu mâ téper shterngoi.
Bréshka shkonté dhé degjonté
Qe kerkonté t' a kafshonté.
I tha:—Moré zot i mire,
Une s' bera te pa-hire;
Femijen do te t' a shpetonj
Dhé zêmeren te t' a gezonj;
Ti psé kerkon t' me thumbonç?
Mirebenesìn t' hélmonç?

Nuk' é di ti, o i gjore,
Sé une te kam ne dore?
É po tanithi ç' me thua?
Te te héth mu ne perrua?»

— Te lutém, tha perçollaku,
Édhè i pat ngrire gjaku,
Pandaj bota m' esht armik
Sé é kam shpirtin te lik.
Édhè mire te me bejen
Prape te liga do t' gjejen !—

Bréshka me qafe s' é mori,
Po per 'téj lumin é nxori;
É i tha: «Une t' u-ndothç mik
Sa do qe é ké shpirtin' é lik:
Mua me shpetoi samari,
Po ti do vdéç nga nakari!»

N. F.

78.

KRIMBI I MENDAFSHIT

Si kémi thâne shume hére, pétkat é holla bâhén édhè préj mendafshit, i cili nuke âsht bime si lini é si pambuku, po nxiérét nga nje mpshike, qe é bân nje krimp i vogel qe per kete arsyé thohét krimp mendafshi. Ky krimp ushqéhét mé gjéthé mâni, qe

âsht nje drû i math, i cili rròn é gjendét édhè ne visé t' ona. Mâni âsht dye llojésh, i éger é i bute ; i buti jép peme te mira é t' âmbela, qe thohén édhè atò mâna, é qe jane hére te zés hére te bardhe.

Nje drû mâni te bute, nga shtate vjétesh é lart, jép nde mot nga dhéte é gjér me pêsemedhéte oke fléte; mé nje qint oke fléte munt te mbahén aqe krimba sa te bâjen shtate a téte oke mpshika mendafshi.

Krimbi i mendafshit é ka vendin ne Çine, ngaha é solli nje prift : perpara vinin nga Çina é nga Japonia pelhura te mendafshta, por Europasit nuke dinin sé mé sé i bânin.

Krimbat é mendafshit dalin nga vézet é nje flutturé ne ngjyre te hinit é cila piéll nga 400 véze mbi nje cope pelhure, ku pastaj i mbeshtjéllim é i ruajem dimenit. Ketò véze i çelim ne muaj te Prillit, psé atehéré rritén édhè flétet é mânavét mé te cilat krimbat ushqéhén.

Nde visé t' ona per te çélun vézet, i mbyllin ne trasteza te vogla é i futin grat ne gji qe t' i mbajen ngrohte, po kejò âsht menyre é vjétre é jo shum é arsyéshmé. Mâ mire âsht te futén vézét nde nje arkeze te vogle é t' u vihét nga nje karte mé vrima per sipri ; arka duhét te marre ajer é prane saj lypsét te vêem tjégulla te ngrohta a poça mé uje te nxéhte; po duhét te kémi kujdès t' a bâjem punen dal' é dale é mos t' i sjéllim vézet per nje héré nga te ftohtit ne te ngrohte. Âsht mire édhê te mos ndézim thengjill as te mbajem kandila mé vaj guri ne dhome ku çélin vézet, psé tymi, qe dél nga ketâ, u bân dâm krimbavét te végjele.

Krimbat nuke dalin te gjithe per nje héré nga vézet po pake nga pake me trie dite é siper; duhét pra te ndahén qe te mos perzihén te paret mé te mbrâmet. Flétet, qe u japim ne ditet é para, duhét t' i présim holle é holle mé nje thike te pastre é te véshtrojem qe te mos jéen te laguna as te ndyémé sé munt te sémuhén krimpthat préj 'tyné. Krimpthat shtrohén mbi mesalla te lamé, te cilat duhét te ndrrohén shpésh, psé pléhi i krimbavét bié ére é u siéll semundjé.

Krimbat é mendafshit gjér sa te rritén mire é te nisin te bâjen mpshiken, é ndrrojen katre hére lekuren. Pas katre ditesh qe dél nga fara krimpthi bié ne gjume é rrin 15 ore pa u-tundun é pa ngrâne. Pas kesaj kohé nise é i çahét lekurza é i bié, krimpthi dél mé cipe te rée é zen te haje mé rrembim. Nga ndrrimi i pare ne te dytin shkojen katre dite; ndrrimin é tréte é bân pas gjashte ditesh é per te katertin lypsén édhè gjashte dite te tjéra. Ne tridhéte dite po thua krimbi i mendafshit é shkon jéten é 'tij é nise é bân mpshiken; ka krimba te cilet, kur ndodhén ne vent te ngrohte é ushqéhén mire, nisin t' a bâjen mpshiken édhè pas njezèt ditesh, por atehéré mendafshi nuke dél i mire. Nuke duhét te harrojem qe krimbavét lypsét t' u japim gjithenje fléte te njoma é te pastra, t' u mbajem dhomen te delire é mé ajer, é t' i ndrrojem shpésh.

Krimbi, si te mbaronje te rritunit, zen é bân mendafshin, dométhâne, mbeshtiéll mpshiken é mbyllét mbrenda. Ndonje dite perpara sé krimbat te nisin t' endunit, duhét t' u vêem prane dége, t' u bâjem si nje pyll te vogel, ku te ngjitén; nde mos é hédhin fijén

mbi mesalle é nuke bâjen mshike. Mendafhsi nuke gjendét, ashtù si é shohim, ne trup te krimbit, por âsht si nje qull, qe dél nga dy brima qe ka afer buzes; ky qull duké u-pjékun mé ajrin, ngjitét é forcohét, krimbi i zen te dye fijét mé buze, i lyén mé nje lloj jargu qe ka dhé i bân nje fill é mé atê ende per nj' a trie dite gjér sa é mbarròn mpshiken é mbyllét mbrenda. Aty krimbi bân nje ndrrim tjater; pake nga pake i ndryshohét trupi si per mbrenda si per jashta, i dalin kâmbe é krahe, é pas njézèt ditesh bâhét fluture, shpon mpshiken, dél jashte é bân faret ashtù si thaam ne fillim. Po nga mpshika é shpuamé nuke munt t' a nxjérrim mâ mendafshin; pra duhét te sgjédhim vétem ca mpshike te mira é te shendosha, qe t' i lâam per fare, é te tjérat t' i thajem ne diéll te forte é te ngrohte a ne furre qe te ngordhin krimbat é te mos bâhén flutura.

Mpshiket jane te bardha é te vérdha, po ketô te fundit jane mâ te mira é mâ te çmuarshmé sé te parat. Fijén é nxjérrin nga mpshiket mé maqina; nde visé t' ona vétem ne keto kohet é fundit kane sjélle ndonje maqine, po é nxjérrin grat mé dore dukè futun mpshiket n' uje te veluam, é thone: mé héqun mendafsh. Po pelhuret é mendafshta i bâjen grat t' ona mé 'hollesie é mé mjéshterie te madhé é i dergojen édhè ne visé te huaja t' i shésin.

79.

MÉZI I DITES

Kur diélli na dukét nde mést te qiéllit atehéré âsht édhè mézi i dites. Qiélli, dhéu, déti ndritin mâ shum sé ne te tjéra oret é dites, sé ne mengjés é sé ne mbrâmjé. Ne dimen mézi i dites âsht shum i pelqyér psé atehéré diélli ngrohe mâ fort : kafshet é njérezit kerkojen vendé ku rréh diélli é rrijen é ngrohén ; ashtû édhè bishet é égra dalin nha shpéllat é nga brimat é 'tyné, é péshqit ngjitén ne syperfaqé te détit qe te gezojen rrézét é diéllit.

Po ne kohet te véres diélli i mézit te dites djék é pervelôn, sa te nxéhtit s' durohét dot. Kush ndodhét ne fushe, nde mést te dites, vété é pushon nen hié, njérezit é qytétit rrijen ndeper shtepia, kafshet édhè atô kerkojen hiét, bishet é égra futén ne pyll é ndeper shpélla, péshqit sbrésin thélle ne dét, zoqt fshihén gardhinjévét é nuke kendojen ; vétem gjengalla, kur vapa âsht mâ é madhé, i a thote kângés ne dége te lisit.

Njérezit é làan punen nde mést te dites, haan é pushojen. Bujku leshon qét nga parmenda é ulét é han é shllodhét ; barinjt mblédhin dhenet é shkojen é bâjen meris nen hié ; Kthisesit é mjeshterit é tjére largohén édhè atà per nje çike nga puna é haan é pushojen. Édhè nxânesit dalin nde mést te dites nga shkolla é

véne ndeper shtepia ku perindet u bâjen buken gati.

Si te haan é te mprehén é te shkonje vapa é madhé gjithe ngrihén é zâan prape punen, é mundohén gjér sa t' érrét.

80.

LOPA, KALI, DÉLJA DHÉ QENI

Lopa, kali dhé délja kullotnin bashke nje dite ne livath. Atjè zùun fjalen é po thoshnin sé cila kafshe ishté mâ é névojeshmé per njérezit.

Lopa thoshté:—Une i jap njériut qumesht t' âmbel, mé te cilin bân djathe é gjalpe é bylmét tjater é i jap édhè mish te mire.

Kali pérgjigjéj : — Une i mbanj mbi shpine njérezit, u héq qérrét, u ndihinj ne lufte.

Délja prape thoshté :—Une i jap njériut qumeshtin mé te cilin ushqéhét, é léshin mé te cilin vishét.

Atjè ték po zihéshin mé ketò fjale, u vajti afer qeni. Atehéré qe te tria kafshet laan kuvendin é zûun é po véshtronin qenin, duké i thâne njena tjatres mé sy sé qeni ishté nje nga ato shtâzet, qe nuke i hynin n' asnje pume njériut.

Pas nje çiké dolli ne livath i zoti i 'tyné, i cili vétem qenit i foli ; ky i vajti afer duké tundun bishtin é i zoti zuni é po é perkedhélté.

Lopes, kalit é délés nuke u pelqéu kejô pune dhé u-zêmeruan. Kali pastaj mori guxim é i tha te zotit :

«Dukét qe na nuke paskémi ndonje vlére perpara 'téjé, ndonsè na jémi te névojeshme per ty é qeni nuke te hyn ne ndonje pune!» I zoti, duké perkedhélun qenin mâ fort i u-pergjéq kalit: — Jo, nuke âshtù si thua, sé qeni me shpetoi nje ditezaj djalin nga vdékja, qe kishté râne n' uje é po mbytéj Pastaj pandéhni ju sé munt te kullotni ketù vétem pa pasun qenin afer? Po mos t' ishté qeni, kush do te ju mpronté nga ujku, qe do te vinté é te ju shqyénté, é nga vjédhesit qe do te ju rrembénin? Ç' do kafshe ka vléren é 'saj, po qeni âsht miku é ndihmesi mâ i mire i njériut!

81.

MBRÂMÉJA

Diélli ude mést te dites gjendét ne mjédis te qiéllit, po pastaj zen é sbrét pak pa nga pak é i afronét pérendimit gjér sa shdukét pas malévét te larta ja zhytét ne dét. Atehéré diélli dukét mâ i kthjéllte, drita pakesohét, qiélli é majét é malévét ngjyhén bukur, rêet dukén si te zjarrta.

Si te pérendonje diélli nata zen é bié pak nga pak; malét é larta é rêet é humbin shkelqimin é 'tyné é aty ketù nise te çfaqét ndonje hyll. Atéhéré zoqt pushojen kângen é mblidhén ndeper foléet é 'tyné; bujku kethéhét ne shtepie mé almistrat ne krah; barinjt sjéllin dhenet ndeper stané é nisin t' i mbjélin; bagetiet é tjéra lâan kullosén é kethéhén ne shtepia é ne kesolla. Gjithe

toka mbulohét mé érresine é s' dukét gjâ faré ; vétem hâneza, kur asht ne qiell, leshòn driten é 'saj t' âmbele é te bardhe é i rrefèn rrugen udhetarit qe écen naten. Kurrgjâ nuke ndegjohét ne fushe, vétem bylbyli kendon akoma.

Me te râne te nates kafshet é buta kethéhén ndeper kesolla é ndeper stâné; é nisin te dalin jashte nga shpéllat é 'tyné bishet é égra per te kerkuar ushqim. Édhè zoqt rrembénjes te nates, si bufi a hutini, kukuvaja é te tjére, lâan foléet é gardhinjét é perhapén pyllit per gjah.

Mjéshterit, argatet é te gjithe punetoret é tjére kethéhén ndeper, shtepiat nde mést te femijes sé dashune. É édhè nxânesit kethéhén nga shkolla é nga lodrat, kendojen mesimét qe u dha mesonjesi é pastaj haan buke é shtrihén é flêjen qe te shlodhén é te marrin fuqie te rée per diten é nésermé.

82.

LUÂNÉSHA DHÉ DÉTARI

Ca detare i hodhi nje hére tallazi nde nje buze déti te shkréte ; njéri i gjall nuke gjendéj aty prane. Si filloi te ngryséj kryédétari dergoi shoket é 'tij te mblithnin drûe te thata ne pyll qe ishté afer. Po nje nga ketà u-largua pak téper nga te tjéret é, per fat te 'tij, u-poq me nje luânéshe, é cila, po sa é pau, i u-sul per sypri. Mbéti i njéri si i mahnitun ; po çudie é

madhé, luânésha nuke é zuni t' a shqyénté, por i ra nder kâmbe é i lepinté duart mé gjuhe duké sjéllun koken gjithenje dréjt ne druni sikur te kerkonté gjâ. Détari s' munt te kupetoi te paren hére sé ç' donté luânésha, po pastaj, si i shkoi frika, mori guxìm é i vajti pas. Kur i u-qasen drunit, qe trégonté luanésha, détari véshtroi per sypri é pau ndeper déget nje majmun qe mbanté te shtrenguare ne gji dy klysh te luânéshes; i kishté rrembyér kur é âma gjendéj lark per gjah. Atehéré é mori vésh deshirin é luânéshes, é zuni te pristé drunin mé sepate, é nuke hoqi fort kéq psé nuke ishté shum i trashe. Kur druni ra per dhé u-rrezua édhè majmuni mé gjith 'tê; atehéré luanésha i u-hoth sypri dhé é shqéu, pastaj mori klyshet é, duké i lepimun mé gjuhe, i shpuni ne llosh. I la aty é u-kethyé prape té détari é, si per t' i tréguar mirenjohjén é 'saj, zuni prape t' a lepinté é t' i ferkonté koken per kâmbe. Détari u-çudit fort nga kejò ngjarjé, é bashke mé 'tê u-çuditen édhè shoket é 'tij kur vajti é u rreféu ne barke.

83.

NATA

Nata é mbulòn token mé érresine te thélle; nga do qe t' i sjéllim syt nuke shohim gjâ faré. Fushat é malét, qe diten kane aqe bukurie, naten humbin n' érresine; déti é lumenjt, qe diten shkelqéjen é xhi-

xhillojen nga rrézét é diéllit, naten shdukén si t' i mbeshtiéllté nje niégulle é dendune. Te gjitha jane t' érreta, te zéza. Udhet jane pa njéres, fusha é shkréte, zoqt s' kendojen, dhenet s' blégerijen.

Vétem per mbi né, sypri ne qiéll, ka nje çike drite; jane hyjt qe guxojen te dukén naten kur s' âsht diélli, i cili i mbyte diten mé driten é 'tij te gjalle. Mâ te shumen shkelqén édhè hâna hére mâ é madhé hére mâ é vogle; po drita é sbéte é hânes é é hyjvét nuke âsht mjaft per t' i dhâne shkelqìm é jéte dhéut. Po disa hére, kur qiélli âsht i kthjéllte é kur hâna âsht é plote, édhè nata é ka bukurien é 'saj, nje bukurie te bute, te paqte, te mallshmé, qe shtié ne qétesie é ne kujtimé zêmeren é njériut.

Qétesia é nates i therrèt gjât é gjalla per pushim é per mprehjé; édhè bimet dukét sikur shlodhén naten é bâhén gati per te çélun ne mengjès fléte é lulé mâ te njoma é mâ te bukura. Kafshet é zoqt, pervèç égersinavét rrembénjesé te nates flêjen é pushojen te gjitha. Njérezit mbyllén ndeper shtepia, haan é shtrihén; gjyshéja u kallzòn perralla djémevét qe t' i zâje gjumi duké qéshun.

84.

PUNETORI TRIM

Nje hére nde nje qytèt kishté râne nje zjarr i math ; shume shtepia u-dogjen é u-bâan hî. Nde mést

te turbullimit te pergjitheshem, nje grua dolli nga nje shtepie, mé léshera te leshuara é duké qamun é duké thirre si é çmendune ; kishté djalin é vogel te rréthuam nga flakat ne dhome, é ajò é mjéra s' munt te hynté qe t' a shpetonté ! Atjè afer ndodhi mbréti i vendit, i cili, si mori vésht brengun é gruas se shkréte, u-pikellua ne zêmere é déshi t' i ndihté ; perandaj u tha atyné qe ishin aty :—I jap pêsedhéte lira te vérdha atij, qe te jéte i zoti te shpetonje djalin é gruas se mjére !—

Kur mbréti po thoshté ketô fjale, arrini n' ate vent nje punetuar djalosh i ri, i cili, si kupetoi rrezikun é djalit te vogel, pa u-menduar dye hére, u-hoth nde mést te tymit é te flakes é hyni ne shtepie qe t' a shpetonté. Te gjithe bésonin sé nuke do te dilté i gjall, po, kur te tjéret zûun te qanin per 'tê, punetori trim dolli mé djalin é vogel ne gji : djali nuke pesoi gjâ faré, vétem punetorit i u-percelluan pak duart é fytyra. «Pérendia âsht i math é i meshireshem !» thirren atehéré te gjithe sa qéen aty, duké perplasun duar per trimerien qe bâni djaloshi i ri.

Mâmes se varfere i érdhi fryma kur pau djalin é 'saj shendosh, é nuke dinté si t' i faléj ndérjés atij qe i a shpetoi, véç i lutéj Zotit per fatbardhesien é tij.

Mbréti, qe kishté mbétun si i mahnitun nga burreria, qe rreféu punetori trim, é ftoi prane 'tij, é lavdoi shum per punen é mire qe bâni é nxori t' i jipté pêsedhéte lirat ; po punetori nuke i mori é u-pergjéq : — Nuke ké per sé me lavdòn as per sé me jép te holla, Madhesie ; nuke bâna véç nje detyre, te cilen duhéj

t' a mbaronté ç' do djale i ri si une ! T' i falémi vétem Pérendies qe me ndihu é é shpetova ate foshnjé nga rréziku. Te hollat, qe don te me japish mua ndaj-u-a mâ mire atyné te mjérevét qe humben shtepiat é téshat é 'tyné !

85.

MENGJÉSI

Nuke àsht gjâ mâ é bukure sé agimi i drites ! Qiélli zen é skuqét pak nga lindja é diéllit, hyjt shdukén nje nga nje, majét é malévét nisin te çfaqén ; fushat, kodrat, pyjét lirohén pak nga pak nga éresina, flétet é drunjevét zâan té hapén ; nata iken, dita fillòn me sbardhullumun.

Zoqt lâan férrat é foléet é pergezojen mengjésin mé kânge te mallshmé, barinjt nxjérrin bagetien mé kullotun, bujku zen qét, mérr parmenden é vété n' are, gjahtaret vêen langonjt perpara é marrin fushat é pyjét mé arme ne dore, détaret bâjen gati pelhurat é lopatat, mâmat sgjojen djémet qe t' i prégatitén shkolles.

Âsht koha qe te ngrihén njérezit, te lâan shtratin é te zâan punen. Véte dita mé driten é me gazin é saj na fton qe te sgjohemi é te gezojem bukurien é mengjésit, kangen é zoqvét, éren é lulévét, blégerimin é dhenevét, ajrin é holle é te paster qe na hape mushkeniet, lindjén é diéllit, qe fillon pak nga pak mé

shendritun prapa malit é mé leshumun mbi gjithesien rrézét é 'tija jétesjéllesé !

Te lumet atâ qe sgjohén shpéjt ne mengjès sé ruajen shendétin é tyné é nisin edhè punen me kohe; Kane gezim édhé fitim !

86.

MIDHA

Thone sé n' Asie te vjétre rronté motit nje mbrét shum i pasun i quajtun Midhe. Perrallat é motshmé na rreféjen sé ketij mbréti i vajti nje hére ne shtepie nje nga Pérendiet é rrêneshme te mythologjies se lashte.

Midha é priti dhé é percolli ate Pérendie mé shume ndérje, sa qe Perendia mbéti i kenaqun é i tha Midhes t' i kerkonté ç' kaf mâ téper t' i pelqénté, sé kishté per t' i a dhâne. Midha, ndonsê mjaft i pasun, nuke ishté prape i kenaqun me atò qe kish ; pra i kerkoi Pérendies dhunetien qe te munt te ndrronté n' ar ç' do gjâ qe te zinté mé dore. Pérendia i a bâni me nje hére te miren qe i lypi, e ashtû Midha u-bâ mâ i pasuni i botes por édhè mâ fatziu sé te gjithe ; psé édhè buka, qe donté mé ngrâne, i bâhéj ar ne dor é mé ar njeriu nuke munt t' ushqéhet !

Ne kete menyre Midha nisi te vuanté kéq ; mé gjithe pasunien, qe kishté, érdhi ne gjendjén é lige qe te vdisté nga unia. I u-lut atéhéré Pérendies t' i a

mirrté prape ate dhunetie, qe i kishté falune; é Pérendia é ndegjoi é i tha te vénté é té lahéj ne bunim te lumit Patkollos, râna é té cilit thone sé u-bâ ç' asò dité é arte.

Perralla na trégòn sé lakemimi i téperme âsht i dâmshem; e sé atâ, qe nuke dijen t' a perdorin mire pasjén é vété nxjérrin mâ shume dâmé é te liga sé fitimé é te mira nga ajô !

87.

KLÉANTHI

Ne kohe te vjétra rronté nje djale, mé emen Kléanth, shum i vobet; s' kishté as mâme as tate as ndonje njéri tjater préj gjakut te 'tij; kish mbétun fill vétem.

Prape n' atô kohe jétonté n' Athine nje mesonjes i math, i quajtun Zin, emni i te cilit ishté perhapun é i njohun kudò. Kléanthi kishté ndegjuar shume fjale te mira per Zinin é deshironté pra te vénté afer 'tij é te mirrté mesimé. Po qysh te vénté ? S' kishté as buke te hanté! Mé shum mundìm é fitonté buken é dites.

Pas shume mendimésh per mé i gjétun nje sgjidhjé çâshtjés se mesimit é te fitimit, ne funt vendosi qe te punonté naten, é diten te vénté é te ndegjonté mesonjesin é larte. U-lith mé nje kopeshtar qe t' i vadisté kopeshtin naten é t' i bluanté ne mullî, é ashtù

fitonté buken, pra diten shkonté é mirrté mesimé té Zini.

Keshtù é shkonté kohen duké punuar naten é duké mesuar diten ; po bota, qe é njihnin Kléanthin per te varfer çuditéshin sé ku i dilté per te ngrâne duké qene qe gjithe diten rrinté té mesonjesi. Zûun pra te bânin dyshimé mbi 'tê sé mos vithté a sé mos bânté ndonje tjâtre pune te pandéreshmé, é ne funt é paditen édhè té gjykatesi si njéri te lik.

Kur érdhi dita é gjygjit Kléanthi dolli pa frike perpara gjygjetarevét; é, kur é pyéten sé qysh é fitonté buken, u-pergjèq :—Duké vaditun kopeshtin naten é duké bluajtun miéllin ne mullî !—Kopeshtari, qe ishté aty si deshmonjes, i a vertétoi fjalen ; é atehéré te gjithe u-çuditen fort nga kejò pune, é lavduan shum Kléanthin é déshen t' i jipnin édhè te holla; po mesonjesi i 'tij Zini dolli ai mpronjes i Kléandhit é é mori ne shtepi. Ç' ate dite é mbrapa pati kohe é lehtesie te mesonté si i deshironté zêmera.

Ai qe ka mé te vertéte deshir mé xâne mesim é dituníe sadò ndalimé é pengimé, qe t' i dalin perpara, i kapercên te gjitha.

88.

MIQESIA

Shume hére ndegjojem ne zêmere nje dashunie te madhé, dashunie vllézerishté, per ca njéres, te cilet

nuke i kémi as gjak as fis as fare, po vétem te njohune. Kejò dashunie vllézerishté per ketà njéres te huaj quhét miqesie.

S' ka gjâ mâ t' âmbele sé miqesia ! Te lumet atà, qe dijen t' a mbajen miqesien, per te cilen kémi aqe nevoje ne trazimét é te vishtirat é kesaj jéte ! Dy miq te pandare, te lidhune mé miqesie te vertéte si mé nje vargua hékuri, jane dye fuqie, dye mendjé, dye te mira pa ndonje te lige.

Po qe miqesia te jéte é vertéte, duhét qe miqt t' i a hapin qe te dy zêmeren njeni tjatrit, t' a njohin mire shoqi shoqin é te kéen bésim te patundun nde mést te 'tyné. Perpara sé dy véte te lidhén mé miqesie lypsét pra te véshtronje mire ndjenjat é zakonét é shoqi shoqit qe te dijen sé cilin po sgjédhin per mik. Atà njéres qe s' ndérojen Pérendien, Atdhéun, perindet dhé mâ te medhânjt; Atà njéres qe s' kane é s' ndegjojen ne zêmere te 'tyné nje bésim, nje ndjenje te larte, nje idhéal, nuke duhét t' i sgjédhim per miq, psé nuke munt te jéne miq te vertéte. Munt te na thone shume lajka, munt te na bâjen shume perkedhéljé qe te na âmbelsojen é te na fitojen, po nuke do te na é mbajen bésen gjér ne funt. Psé miku i vertéte nuke dahét kurre nga shoku i 'tij ; gezonét nder te mira, bashke mé 'tê, hélmonét é vuan nder te liga prape mé 'tê bashke.

Djémet duhét t' a sgjédhin mikun é 'tyné ç' kur jane te végjele, ç' kur jane akoma ne shkolle qe t' a kéen pastaj per te gjithe jéten ! Po jo nje mik fjalé, jo nje lajketar po nje mik te dréjte é te vertéte,

nje mik zêmeré, qe t' a sjélle shokun n' udhe te mire é t' i qortonje zakonét. Miku i mire nuke prét qe shoku t' i kerkonje ndihme é mprojtjé, por i a kupetòn véte névojen é âsht gati mé dhâne édhè jéten per shokun é véte.

Na ne Shqiperie é kémi ne ndérjé te madhé miqesien ; na é kémi mikun si kémi vllézerit t' ane; per mikun jémi gati te prishim shtepien é femijen t' one. Ky zakoni mâ i mire qe kémi, é duhét pra qe djémet t' ane te mos é prishin é te mos é harrojen, po t' a ruajen mé mâ te madhin kujdès si nje trashegim te shenjte qe na kane lâne gjyshat é motshme !

89.

KESHILLÉ MBI MIQESIEN

Miku i vertéte nuke ka lajka, po na thote kurdohére te vertéten édhè é hidhune ne qofte, é na qortòn per zakonét é liga qe t' i shkulim nga zêmera.

Nje mik vlén mâ téper sé nje thésar.

Ne kohe te lige miku na duhét mâ téper sé te hollat.

Miqt é vertéte lypsét t' i duam é t' i numérojem per vllézer.

Miqvét duhét t' u ndihim é t' u rreféjem dashunie mâ téper nder shtrengimé.

Miku i mire nuke njihét ne kohe te mire, po ne te ligen.

Per atà, qe s' jane miq te vertéte é miq mé zêmere. po per fitim, thémi :

Sa te ka trasta fiq
Te gjithe t' jena miq !

FUNT.

BKSH

TRÉGONJES I LÂNDÉVÉT

Nr.			
	1.	Macéja dhe minjt	Faqé 3
	2.	Dallendysha dhé macéja . .	» 4
	3.	Gjykatesi i sgjuar	» 5
	4.	Gomari é qeni	» 7
	5.	I shkréti.	» 8
	6.	Peronat é patkonjt. . . .	» 9
	7.	Udhetaret dhé ariu . . .	» 10
	8.	Dhélpena é bariu	» 11
	9.	Néperka é dhélpena . . .	» 12
	10.	Djémet é bujkut	» 13
	11.	Miresia	» 14
	12.	Vashat qe shpetuan . . .	» 15
	13.	Patkoni	» 17
	14.	Mirebânesi	» 18
	15.	Dhélpena é luâni	» 19
	16.	Kau	» 20
	17.	Punetori i mire.	» 25
	18.	Diélli.	» 27
	19.	Hâna.	» 28
	20.	Hyjt	» 30
	21.	Ylli lart ne qiéll	» 31
	22.	Dhéu.	» 32
	23.	Qeni	» 34

Nr. 24. Qeni dhé hija é 'tij . . . . Faqé 42
25. Fjale te motshmé mé vlére . . » 43
26. Te rrijem te pastre. . . . . » 44
27. Jéta é Hélinevét te vjétre . . » 45
28. Kali . . . . . » 47
29. Punetori bâhét fatbardhe. . . » 54
30. Farketari . . . . . » 56
31. Mesìm . . . . . » 57
32. Te mirat é dhéut . . . . . » 59
33. Dashunia é Atdhéut . . . . » 60
34. Krypa . . . . . » 62
35. Jéta é bujkut . . . . . » 63
36. Uji . . . . . » 65
37. Pendimi. . . . . » 66
38. Gjylpânat . . . . . » 68
39. Varferia . . . . . » 70
40. Shkâmbi. . . . . » 71
41. Gruaja é pula . . . . . » 72
42. Vena . . . . . » 73
43. I shpéjti é gjumashi . . . . » 75
44. Duhani . . . . . » 76
45. Ç' pesòn kush s' ndegjòn t' âmen » 78
46. Sqiftéri i vogel . . . . . » 80
47. Dimeni . . . . . » 83
48. Shtepiat é kafshevét . . . . » 84
49. Dhélpena vjédharaké. . . . » 86
50. Qeni vjédharak . . . . . » 88
51. Djali i ndéreshem . . . . » 89
52. Pellumbat . . . . . » 90
53. Fshati é qytéti . . . . . » 92

Nr.	54. Djali i mbrétit	Faqé	95
	55. Kopeshti	»	96
	56. Mâma é varfere	»	97
	57. Punetori qe shpetoi	»	99
	58. Kunadhja é véshune si gjél. .	»	101
	59. Qofka	»	102
	60. Ujku é kunadhja	»	105
	61. Dhélpena é majmuni	»	106
	62. Maçoku é pulat.	»	107
	63. Qeni édhè ujku	»	108
	64. Grifsha é pellumbat	»	109
	65. Dhélpena plake	»	110
	66. Grifsha édhè zoqt é tjére . .	»	110
	67. Qeni dhé gjéli	»	112
	68. Trendafilli i ri	»	113
	69. Lundra édhè tré çunat . . .	»	114
	70. Plaku	»	115
	71. Luâni é miu	»	117
	72. Pérendia édhè kardélini . . .	»	118
	73. Pérendia édhè bylbyli. . . .	»	120
	74. Plaku mirebânes	»	120
	75. Klluka mé zoqt.	»	122
	76. Foléja é kanushes.	»	124
	77. Perçollaku édhè bréshka. . .	»	125
	78. Krimbi i mendafshit	»	127
	79. Mézi i dites.	»	131
	80. Lopa, kali, délja dhé qeni . .	»	132
	81. Mbrâméja	»	133
	82. Luânésha dhé détari	»	134
	83. Nata	»	135

PASH

Nr. 84. Punetori trim . . . . . Faqé 136
85. Mengjési . . . . . » 138
86. Midha . . . . . » 139
87. Kléanthi. . . . . » 140
88. Miqesia . . . . . » 141
89. Keshillé mbi miqesien . . . . » 143

BKSH

BKSH

BKSH

BKSH

Shitét 4 grosh

BKSH